

ARGIA

Durangoko Euskarazko Azoka hirugarren frogan

**Ijitoek
euskaraz
zekitenean**

**Xanti Val:
"Han barruan
hil egiten haute",**

EKO

EKO ALTZA

Larratxo Ibilbidea, 96 zbk. ALTZA

S. Juan Bautista Koperatiba

Villas auzoa. Tel. 55 01 99 HERNANI

SUPER AMARA

Isabel II.a, 16 zbk. Tel. 46 11 77
DONOSTIA

EKO ASTEASU

Keelavite Poligonua, z/g. Tel. 69 25 26
ASTEASU

EKO AIETE

Grupo Etxadi. Tel. 21 14 88 AIETE
(Donostia)

Vivodist

FEBRERO

12

Cuarto creciente el día 16 43-322 Sol. Sal. 50 Pone. 5-1

MIERCOLES

Sancti, Damián, Modesto, Julián, Macario, R. y Antonio, obs., Melicio, pl., y sta. Eul. rto. C. CALVARIO

uretzat, BAQUÉ
KAFIAN, nahiz eta

garaiak aldatu, bada aldatuko ez den zerbait:
kafearen xigortze artsanala.

■ Egunero egiten dugu. ■ Puntu-puntu.
■ Mota bakoitzari behar duen xigorketa emanaz.
■ Berehalakoan enpakatuaz. ■ Baita egunero lur
honetan banatuaz ere, zaharkitu ez dadin. Betidanik,
1919ko Otsailaren 12an Durangon lanean hasi
ginenetik, norbaitek BAQUÉ KAFIA hartzean,
kafearen atseginaz bete-bete goza dezan nahi
bait dugu: lurrina eta benetako kafe
berriaren zaporea.

CAFFE BAQUÉ
Hobea, berri-berria
bait da

Gaur 1919ko Otsailaren 12a da.

1.202. zenbakia

4.— Astegiroa.

POLITIKA

- 13.— Xanti Val: «Han barruan hil egiten haute». **I. Zubiondo.**
16.— Iparraldeko hauteskundeak. **I. Zubiondo.**

NAZIOARTEKOA

- 18.— 'Txinar mirakulua' mendian hasi daiteke. **P. Sastre.**

ERREPORTAIK

- 20.— Jokoaren babesa, krisi gizar-tearen ihesa. **B. Artola.**
22.— Ijitoek euskaraz zekitenean. **A. Sturtze.**
24.— Alokairuzko finantziazioa, Leasing-a, etengabeko hazkundean. **I. Fernandez.**
36.— Hainbat ikastola hertsu nahi du nafar Gobernuak dekretu bidez. **I. Camino.**
38.— Xose Manuel Beiras: «Euskadik ez ditu Galizaren konnotazio kolonialak». **J. Mollarri.**
42.— Araba Euskaraz 88, lurra galdatu euskara loratu. **I. Alvarez.**
43.— Kirola. **G. Arrese.**

KULTURA

- 45.— Kultur ataria.
46.— Durangoko azokan aurkeztuko diren obren literaturgileekin solasean. **J. Arano eta L. Fernandez.**
50.— Angel Amigo «Ander eta Yul» filmearen produktore. **G. Arrese.**
52.— Euskarazko unibertsital eskaintza hedatzeko saio tinkoz. **X. Marin.**
53.— Kulturaren aste borroastea.
54.— Munduan zabaletik kultura. **J.M. Heritz.**

ETA BESTE

- 55.— Denborapasak.
58.— Azkena: «EE oposizio talde baino, jestio taldetzat hartu behar». **F. Letamendia 'Ortzi'.**

DURANGOKO Euskarazko Liburu eta Disko Azokak bere HIRUGARREN EDIZIOA burutuko du asteburu honetan, eta berari eskeini diogu zenbaki honetako azala ere. Kultur orrialdeetan leku zabal eta nabarmena jaso du, Durangon aurkeztu eta, bide batez, estreinatuko diren literatur liburu hainbaten idazleekin solastatu gara. Besteren artean, bi erreportaia bitxi erdikaldean: bata, IJITOEN EUSKARAZ zekiteneko kontuetaz; bestea, «LEASING» delako alokairuzko finantziazioa zertan den ezagutzera emango dizuna. Elkar hizketa nagusia Bloque Nacionalista Galegoko deputatua den XOSE MANUEL BEIRASEkin lotu dugu, hango egoera ekonomiko eta politikoeekin batera kultur esparrukoak ere aztertzen dituela.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostia: Mikel Antza, Jon Mikel Arano, Gorka Arrese, Jon Barandiaran, Txumai Iturria, Josu Landa, Xabier Lekuona, Juan Jose Petrikorena, Pablo Sastre, Iñaki Uriarte, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Jesus Artetxe, Arturo Izarzelai, Luis Fernandez, Ermine Madariaga, Laura Mintegi, Imanol Murua, Jon Sarasua, Iñaki Uriarte, Pello Urzelai.

Gastelzen: Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparraldean: Isabel Etxeberria, Tala.

Iruñean: Jon Alonso, Iñaki Camino, Marta Diez, Joxe Martin Gogorza, Imanol Haranburu, Iñaki Mendibe.

Kolaboratzaileak: Gemma Agesta, Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Mikel Arrieta, Ladix Arrosagarai, Antton Azkargorta, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, M.J. Barandiaran, Amaia Elozegi, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Mielan-jel Harana, Mikel Hernandez, Ostaiska Irastorta, Iñaki Irazabalbeitia, Mikel Iribarren, Gure Irratikoak, Irulegi Irratikoak, Koldo Izagirre, Kanko Izpizua, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Asun Larrañaga, Lurdes Larrañaga, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfontso Martinez, Xabier Mendiguren, Mikel Mendizabal, Bego Montorio, Morau eta Martin, Josean Oiz, Eneko Olasagasti, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murumendi', Joseba Sarrionandia, Allande Sokarros, Joan Mari Torrealdei, J.L. Alvarez 'Txillardegui', Urederra, Aitor Zabalgoberkoa.

Diselnu eta montajea: Jon Barandiaran, Eneko Abrego.

Fotomekanika: Agus Barandiaran.

Azala: Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran.

Ardura teknikoak: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80-1963.

Helbideak: ARGIA, Ametzagafia 19 Behea. 20012 Donostia./ Diputazio kalea, 3, 1-ek. 48009 Bilbo.

Telefonoak: (943)283399, (94)4248012.

Inprimategia: ANTZA inprimategia.

1988. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....	6.000 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....	400 libera.
Estatu Espainola.....	6.000 pezeta.
Beste atzerriak.....	8.000 pezeta.
Airez.....	12.000 pezeta.

EKAINA
12
EKAINA
18

ekainaren 14ean ilberri

eguzkia: (ekainaren 12an)
irten: 06.44
sartu: 21.45

mareak: (ekainaren 12an)
gora: 03.36 eta 16.00
behera: 09.41 eta 22.07

LIBURUAK

DABID ZUAZALDE

Aldizkariaren izena: Kez-
kak.

Ezaugarriak: 2. zenb., 80
orri, 300 pta.

Ustekabe atsegina, aldizka-
ri honekin jaso duguna. 2.
zenbakia omen da, baina guk
aurrekoa ezagutu ez. Ikastur-
te bakoitzeko bat ateratzen
dute aidanez. Azken urteotan
literatur aldizkariak motel-
duz joan direnez, jende, idaz-
le gaztearentzako platafor-
matzat balioko ahal dute ho-
nek eta honen antzekoek!

Aspaldi honetan, paper ofi-
zialesan izan ezik ez genuen
halakorik ikusten baina aldiz-
kari hau elebiduna da: euska-
raz eta espainieraz idatzita
dator, eta normalean horrela-

koetan zer gertatzen den ja-
kin badakigun arren, hone-
tan *fifty-fifty* datoz biak, eta
are gehixeago euskaraz.

Edukietan antzekoak dira
bi hizkuntzetan: hau da, badi-
ra poemak eta badira ipui-
nak; badira liburu erresinak
eta badira elkarrizketak.

Azken horiekin has gaite-
zen, nabarmenenak direla-
koan. Badira bi luzetxo: bata
Ramon Saizarbitoriori eta
bestea Mikel Laboari eginak;
bakoitzaren gaia ez da zaila
asmatzen baina bi horien ze-
resanak beti izan ohi dira in-
teregarri. Bestalde, beste
zortzi euskal idazleri bina
galdera egin dizkiete, azken
aldiko kritika joeraz eta gaz-
teriaz (euskarazko lanen alo-
rrean sei ikasle sutsu aritu di-
ra). Beste elkarrizketa sorta
bat, erdaraz, literaturazko sei
irakasleekin, «irakaskuntza
unibertsitatean» gaian sakon-
tzen dutela.

Liburu aipamenetan eta
itzulpenetan, ezin esan ge-
hienbat berritasun ikaraga-
rrizko egileak aukeratu dituz-
tenik. Alde horretatik ahale-
gintzea eskertuko genieke,
besteetan aurki ez ditzakegu-
nak aurkitzeko. Halaber, al-
derdi grafikoan ere ez dira
gehiegi saiatu, baina tira: ho-
rrek testu gehiago dastatzeko
parada eman digu.

Orohar, nik esango nuke
konbentzionala dela. Gu-
rasokerian erori gabe, ausar-
dia gehiago eskatuko genie-
ke, ez daitezela horren gazte
txintxo eta formalak izan,
naiz eta EUTGko josulagunen
babesa eta txanponak galtze-
ko arriskua izan. Foru Aldun-
dikoen laguntzarekin ez dau-
kate horrelako kuidadorik,
eta salatu dute gainera: *rien
de rien*.

Izenburua: Arantzak elo-
rritik begiraten dizu.

Egilea: Txiki Idoate.

Marraskigilea: Xabi Idoate.

Argitaratzailea: Pamiela.

Ezaugarriak: 44 orri, 300
pta.

Triste gaudenean poemak
idaztea normala da, bolada
batzuetan eta batzuentzat,
eta barne minak horrela ixur-
tzea arrazoizkoa ere izan dai-

teke. Baina hori ez da, inon-
dik inora ere, poema liburu
bat justifikatzeko arrazoi. Eta
beldur gara Txiki Idoate-
ren lehen liburuska honek ez
duela beste arrazoirik, apar-
teko motibazio eta interesik.

Bestela esanda, oso poesia
gutxi duten poemak dira. Ba-
liapide berezirik ez, erritmo
bilaketarik ez, lexiko hauta-
ketarik ere ez itxuraz. Lau-
lauak dira. Eta esanahiak
salbatuko balitu gaitzerdi.
Baina ez da horrela. Heine-
ren halako tankerako bukae-
ra ironikoren bat, baina hor-
tik aurrera deus gutxi.

Torrealdairan azterketak
esaten zuen iazkoan jeitsi
egin zela olerki liburu kopu-
rue. Aurten ez dakit gora edo
behera egingo duen, baina
hau behintzat ez da historia-
ra pasatuko. Eta «Pamiela»
koei esan, heltzen zaizkien
liburuetan erdarazkoen ko-
purua euskarazkoena baino
haundiagoa izanagatik, eta
Nafarroako Gobernuak or-
daintzeagatik, ez dela ona
edonolako liburuak atera-
tzea.

Eta honek ez al du ba, ezer
aipagarririk? Bada, gure us-
tez, egilearen anaiak, Xabi
Idoatek egindako irudi su-
rrealista samarrak.

Ez haserretu, Txiki, poema
hauek badute beren balioa.
Ondo daude kajoian gorde-
tzeko, maiteari edo lagunei
erakusteko, baina hortik
aurrera... Ea hurrengokoak.

Izenburua: Gerard deabrua
/ Untzi kartzela.

Egileak: Tito-Bucquoy
Bourgeon.

Argitaletxea: Antxeta.

Ezaugarriak: 48 orri, 900
pta.

Lehenago ateratako bi li-
buruen jarraipen dira hauek.
Beraiek dioten bezala, irudiz-
ko literaturaren abenturak ja-
rraitzen du. Jaunesen abentu-
retan «Errealitatearen muge-
tan» atera zen lehen, «Gerard
deabrua» orain, eta ondoren
«Ordenu berria» izanen da
hurrena. Aurrekoan bezala,
Jaunes denbora aldaketa ba-
tean dago nahasirik, egungo
Belgikan eta nazien garai-
koan, neskaxa batzuen desa-
gertuta eta hilketekin, ikutu
freudiari batzuk... a ze kokte-
la!

«Haizearen bidaiariak» sai-
leko bigarrena den «Untzi
kartzela»ren aurretik «Neska
bat untzian» delakoa izan
zen, eta atzetik «Judako sal-
gunea» etorriko da. Zail sa-
marra gerta daiteke aurrekoa
ezagutu ezean istorio bar-
nean sartzea, erreferentziak
ugari baitira.

Kalitate ona dute, zalantza-
rik ez, ikusi dituenak aitortu-
ko duenez. Onartzen badigu-
te, aholku bat eman nahi ge-
nieke «Antxeta»koei: Baiona-
tik egiten dituzte itzulpenak,
baina Euskal Herri osorako
izan daitezen saiatur; saiatze
hori nabari da baina ezin ino-
la ere esan beti asmatzen du-
tenik; honuzkaldeko norbai-
tekin batera egingo balute,
gure ustez emaitza hoberik
erreusituko litzateke. He-
mengo bertako sorkuntza
noiz plazaratuko duten zai
gauzkatte.

Mirentxu Etxezarreta

TRENEAN

Izenburua: Trenean.

Egilea: Mirentxu Etxezarreta.

Argitaratzailea: Gipuzkoako Foru Aldundia.

Ezaugarriak: 80 orri, 200 pta.

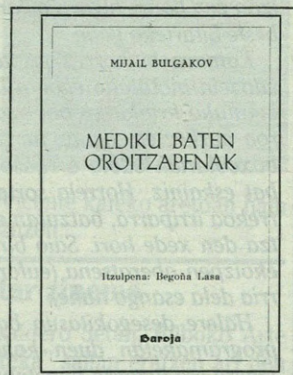
Liburu honek Gipuzkoako Foru Aldundiko Kultura Sailak antolatu Lehen Gazte Literaturat lehiaketako bigarren narratiba saria jaso zuen 86.ean. Jakina, irakurleak galdetuko duen lehena: zer dela eta datoz bi urteko atzerapenaz liburu hau komentatzera?

Izan ere, aurreko batean liburu hau bezala beste batzu, merketxo, beharapenetan baileuden, saltzen zituztela eta harritu egin ginan. Agi denez, lan sarituok liburutegi publikoetara banatu ziren eta sobranreak oraintsu jarri dira salmentan, sikiera etekinen bat erdiestearren.

Betiere gutxi bada ere, hainbesterainoko euskal liburu produkzioan inoiz gelditzen dira liburu jatorrak inolako erreseinarik gabe. Besteak beste, hau litzateke horietakoa. Tamainaz erdibideko lan honek frogatzen duena zera da, literatura sariketa oroz gain, idazle gazte ezezagun piloaren artean, tapaturik gera daitezkeela promesa tankerako idazleak.

Tamalez diogu, ze kasu honetan istorioak merezi du, guri behinepein gustatu zaigu. Bai istorio aldetik —hiritik estudiantzetik herrirainoko bidai ironiko-oniriko bat egiten du protagonistak, hainbat eszena-sorpresarekin egiten duelarik topo—, bai idaztan-kera aldetik: oraindik samurra, fresko, espontanea —goierritarkeria bat edo beste tartean—.

Jario bikaina duela frogatu du Mirentxuk, eta hori ez ezik literatur errejistro eta teknina ezberdinak menperatzeko ere gai dela, esate baterako epistolarioa. Berandu samar izanarren, bihoakio idazlesa honi gure animorik beroena, erakutsi bait du balio duela. Ea laister beste zerbaitekin barre egin arazten digun; eta ea piskanaka emakume idazleen plantila handiagotzen den.

Izenburua: Mediku baten oroitza.

Egilea: Mijail Bulgakov.

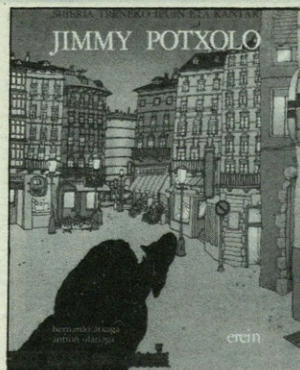
Itzultzailea: Begoña Lasa.

Argitaratzailea: Baroja.

Ezaugarriak: 81 orri, 675 pta.

Berak errusieraz ez jakin arren, badirudi Begoña Lasak gogoko dituela zenbait idazle errusiar: lehen Txetjev-en bi antzerki llabur itzuli zituen eta orain berriz Bulgakov-en hiru ipuin. Agian perestroikaren eraginaz, modan daude hango alderdi haiek zenbait arlotan. Dena delarik, betoz ordu onean honelakoak, beti da gutxi.

Bulgakov bera mediku izan zen ikasketaz, eta horretan jardun zuen herri txiki batean. Honelako sendagile baten larrialdi eta estuasunak kontatzen dizkigu ipuin haue-tan; modu dotore eta hunkigarrian kontatu ere. Idazlan inportanteagorik ere baduen arren, balio beza liburu honek gure artean ezagunegi ez den idazle baten berri izateko eta irakurtzeko. Afari normal baten prezioan, on dagi-zuela.

Izenburua: Txitoen istorioa / Jimmy Potxolo.

Egilea: Bernardo Atxaga.

Marraskigileak: Asun Balzola / Antton Olariaga.

Argitaratzailea: Erein.

Ezaugarriak: 44 orri / 54 orri. x pta.

Joxe Bernardok «Siberia treneko ipuin eta kantak» bilduma bat egin zuen, Transiberianoko bagoi batean doazen lau lagun (Atxagini, Atxagof, Mc Atxagen eta Atxaga) ipuin bana kontatzen jarrit. Lehen ere argitaratu ziren, neurri handiagoz, azal gogorrez eta koloretako orritz. Bigarren argitalpena egiten den honetan, badirudi lehengo argitaratze modu hark ez zuela irabazirik ematen eta edizio apalxeagoan ekarri dizkigute.

Hala ere, horrek ez du ezertan aldatzen testuaren balioa. Badu dohai bat Atxagak (beste askoren artean), alegia, haurrentzat idaztean ez duela «umekeriari» kontatzen, helduentzat ere interesgarri gertatzen dela, gai ximpleek atzetik bestelako sinbologia dutelako, hizkera zoragarria darabilen edo dena delako.

Txitoen istorioa, bere llaburrean, jeniala da ia-ia. Afaria eta zinearen artean aukeratu behar dutenean bigarrena aukeratzeko txitoen gorabeherak kontatzen zaizkigu bertan.

Jimmy Potxolo, berriz, herri bateko pastelerietan eta gozo lapurtzen dabilen «zera» bat da, eta bere atzetik ibiliko da herriko «Irri Zaintzaile», dendariak bestela kontsolatu ezin direlako.

Asun Balzola eta Antton Olariagak, nork bere estiloarekin, hori bai, aspaldi eraku-

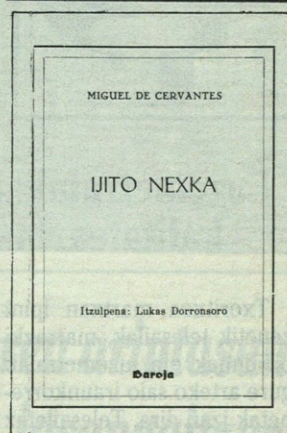
EKAINA

12

EKAINA

18

tsia dute beren maisutasuna eta esku trebea.

Izenburua: Ijito nexka.

Egilea: Miguel de Cervantes.

Itzultzailea: Lukas Dorronsoro.

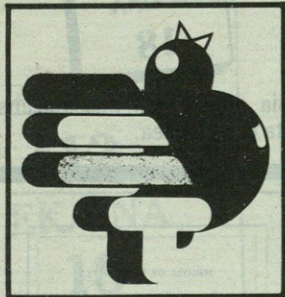
Argitaratzailea: Baroja.

Ezaugarriak: 123 orri, 750 pta.

Cervantes literatura unibertsalera igaro da «Mancha-ko Quijotea» rekin. Baina Espainiakoan garrantzia handia izan zuten «Novela ejemplar» direlakoak ere, genero narratibo hori finkatzeko. Badirudi Lukas Dorronsorok gustokoak dituela nobela horiek, lehen «Rinconete eta Kortadillo» eta «Kristal Lizen-tziatua» euskaratu ondoren beste bat baitarkigu oraingoan: «La gitanilla» ren itzulpena.

Bertan etxe onean jaio baina ijito atso batek hazitako nexka baten bizitza kontatzen zaigu: honen berezko heziera onak agerian utziko du bere jatorria bestelakoa dela, eta hortik aurrera gainerakoak. Konturatuko zinetenez, geroztik oso oso ohizkoa egin den argumentu mota portzietan.

Zerbait bereziki aipatzeko-tan, liburuan zehar ageri diren kantuak eta poemak itzultzen Lukasek egindako saio jator eta ederra; ahaztu baitzaigu neskak haur kantari bikaina ere badela esate-a.

Luzemetraiak: kopuruari baino kalitateari begiratu behar

Txoritxoa martxan ipini zenetik telesailak, marrazki bizidunak eta luzemetraiak gure arteko saio iraunkorrenetak izan dira. Telesailatz ezer gutxi aipatzeko, oro har, txarrak baino txarragoak bait dira, 'Magnum' izan ala 'Simon eta Simon', edota 'Auzokoak' izenez ezagutzeak ez du kalitatearekin zerikusirik. Ohizko telesail amerikar, poliziako merke eta lapur inozo eta 'beldurgarrie'k betetzen bait dituzte ETBren ordu gehienak. Oso merkea.

Luzemetraiak ere, esatea tamalgarria bada ere, bide onetik bederen ez doaz. Astean, eskuarki, lau luze eskeintzen zaizkigu eta, eskuarki ere, bat ezik, gainontzerako hirurak ikusteko beste zereginik eta zeharo asperturik dagoenak ikusiz gero, hortxe izango du akabera.

Arduradunen onerako esan behar garai batetako errepikapenak gainditu direla, ez bait zen batere atsegin telea piztu eta hamaesei aldiz ikusiriko luzea berriro ere dastatzea. Hori konpondurik dagoela dirudi baina telebista zinema batetako kalitatezko pantaila ez bada ere, zertxobait hobeagoa, nahiz merkea izan, eskeintzekoa egongo da mundu zabal honetan, ezta? Ikusleak bereganatu nahi badu, nolakoa den konpetentzia jakinik, kalitatea eskeintzea besterik ez dago, ez bait nahikoa, behin eta berriz errepikatzea, 'gure telebista badugula, eta orain bost urte ezer gabe ginela'. Zapal dezagun zolua, gauza on asko egiteke dago eta beste zerbitzuei ipintzen zaizkien bezalatsu, telebistari ere bi-deak ipini behar zaizkio.

Larunbatez «Amorio deliktua».
Gazte anarkista eta tradizioari loturiko neska baten arteko amorio baten kontua.

“La Traka” umorearen ataka zabalduz

gandero, “Gaur egun” albistegiaren ostean Patxi Barcoren neska-mutilek lanari ekiten diote, “La Traka” izeneko umorezko ikuskizunaren atea zabalduz. Izenburu berarekin (baita ere albistegi baten ondoren, sintomatikoa ezta?) 10 minututako saio hau pantailaratua izan zen baina bigarren “aro” honetan ikusten diren hainbeste bitarteko gabe.

Kamara bizkorrez jasotako umorezko sketches hauek edozein motatako egoera isladatzen dute, noizean behin izkutuko kritikatzat bat azalduz. Pertsonai tipologia oparoa aurkezten digute, hertzainak, medikuak, samuraiak, boxeolariak edota arrijasotzaileez osatutako porrusalda bat eskainiz. Horrela sortarazten digute sortarazi beharrekoa irriparra, batzutan edo gehienetan hain eskuragaitza den xede hori. Saio biribil beraz, behar bada ETBko ekoizpen aberatsena (euforia honek eraginda exportagarria dela esango nuke).

Halere desegokitasun bat ikusten dugu saio honetan, programaketan duen kokapena hain zuzen. Izan ere izaera eta luzaera honetako programa bat albistegi baten ondoren ipintzea ez derizkiogu mesedegarri dela (informaiboarentzat ikusleko eskuratu nahian ala? eguerdian gertatzen den bezala, alegia). Bestalde azken bolada honetan gure telebistak azaltzen duen errepikatze gria hori gauzatzera koan, zergatik ez da kontutan hartzen saiotxo hau, beste magazin handiak ahaztuz?

Pantaila aurrean egoteko modukoak

Entretenigarriak dirudite, gainbegirada bat emanda behintzat, aste honetan txoritxoak eskeintzen dizkigun filmak. Kalitatezkoak direna esatera ausartzen ez bagara ere, denbora pasatzeko aproposak edo gustagarriak izan litezke.

Igandez «Hiri majikoa». Rip Smith, herri eritzitako ikerketa ekintzaldietako erakunde bat martxan jarri nahian sosik gabe geldituko da, halako batean, ejerzitoko kide izandako batek negozioa salbatzeko bidean jarriko duela. Zuzendaria: William A. Wellman. Antzesleak: James Steward, Jane Wyman eta Kent Smith.

Asteazkenez «Zaborra». Carlin gaztea, zeina “kasu larri” bezela kontsideratua dagoen, funtzionarioen biolentziari aurre egiten diolako erreforma etxe batetik arautegi gogorreko beste batetara izango da bidalia. Zuzendaria: Alan Clarke. Antzesleak: Ray Winstone, Mick Ford eta Julian Firth.

Larunbatez «Solaris». Kelvin sikiatra, Solaris planeta enigmatikorantz abiatzen da, bertan zeregin zientifiko garrantzitsu bat burutu asmoz. Behin bere helburura iritsita, ezohizko gertakizun zenbait gertatzen ari denaz jabetzen da. Zuzendaria: Andrei Tarkovski. Antzesleak: Natalia Bondarchuk eta Donatas Banionis.

zinema

Lapurketan

13 Astelehen honetan ikara eta irudimenezko filmei eskainitako zikloari jarraipena emanez, Bilboko Fas zine klubak Don Siegel zuzendari txikagotarrak 1956. urtean osatutako "La invasión de los ladrones de cuerpos" izeneko filmea pantailaratuko du. Azalean normala dena guztiz anormala bihurtuz eta gizakiak ez diren pertsonai batzuk gizakiok harrapatuz azaltzen zaigu historia, ikarazko filmeen artean klasiko bat bihurtuz. Bistaratzearratsaldeko 7,30etan, San

Vicente kaleko aretoan hain zuzen.

Egungo sobietar zinema

Baita aste honetan ere, arratsaldero 5etan, Bilboko Arte Ederretako museoaren "Zinemateka" sailan eratzten ari den gaurko zinema sobietarrari buruzko zikloaren zenbait filme ikusgai izango ditugu. Hilaren 14 eta 15ean hain zuzen, Alexander Orlov-ek zuzendutako "Dr. Jeckyl eta Mr. Hide" izeneko filmea bere berezko bertsioan ikusteko aukera izango dugu. Ekainaren 16, 17 eta 18an berriz, Yuri Podnieks zuzendariak burututako "Gazte izatea erraza ote?" izeneko luzea ikusgai izango dugu, hau ere berezko bertsioan.

Hitchcock Arrasaten

ekaina

16 Datorren ostegunean Arrasate zine klubako Alfred Hitchcock mai-suak zuzendutako "De entre los muertos" filmea pantailaratuko dute. Pelikula hau ematen ez bada Hitchcock beraren "Vértigo" izeneko ikusgai izango dugu. Emanaldia: Arrasateko Amaia zinematokian, ilun-tzeko 8etan.

Donostian Allen eta beste

Hauexek ditugu aste honetan zehar Donostiako kultur etxeetan ikus ditzakegun filmeak: Alde batetik, Altxakoan, "Haur Zinea" sailan hilaren 18an "Los Grenlins" filmea ikusgai izango dugu goizeko 10,30etan. Intxaurrendoko Larrotxene kultur etxean bestetik, egun berean eta baita haur sailan ere, goizeko 11etan "Las aventuras de los niños de los lagos del sur" luzea aurkeztuko da; "U.Z.Z." zikloan berriz, hilaren 16an, Sidney Pollac zuzendutako "Tootsie" izeneko filmea pantailaratuko da arratsaldeko 7,30etan. Azkenik, Okendokoan astearte honetan, hilak 14, "U.Z.Z."ren esparruan Woody Allenek osatutako "Annie Hall" izeneko luzea ikusgai izango dugu arratsaldeko 7etan.

Izakiaren arintasun jasangaitzaz

Nobela bat zinemara eramaterakoan denetatik gerta daiteke. Milan Kunderaren Izakiaren arintasun jasangaitzaren zinemaratze honek arrisku handiak zeuzkan bide okerretik joateko. Philip Kaufman zuzendari amerikarra, produkto amerikarrak egiten ohitua, ez zen segurua europarraren gustuak Kunderaren maila berean ikuitzeko. Honen laguntzaz ordea, erdietsi du helburua.

Filmaren aurrean jartzen garelarik, hiru ordu luzez irauten du kasik, esan gora beherak nabarmentzen direla. Zenbaitetan amodio eskena eder eta umoretsuak agertzen badira ere, bestetan, hauen luzapenez astun samar ere gertatzen da.

Gidoiaren moldaketa aproposa gertatu da filmaren garapenerako. Dena den Juliette Binoche-ren lana da gehien aipatuko gurekeena. Aktriz galant bat bezala agertu zaigu film honetan. Bere naturaltasunak, bere zalutasunak gizonezko pertsoniarekin kontrastatzen du. Ez du honek lortzen Kunderaren pertsonaiak beharko lukeen pisua (arinkeria) erdiesten. Don Juan merke bat bailitz geratzen da.

Pragako udaberriaren 20. urteurrenean Soviet Batasuneko tankeen sarrera erabiltzearen oportunismo politikoa alde batera, filmaren edukia ez da politikoa berez, etikoa baino. Bere bizian behin egindako artikulu (txorakeria) batetaz ez damutzeaz etorriko zaizkio heroe etiko honi kalte guztiak. Dignitatea gorde nahia azpimarratzen da Kunderaren obra guztian bezala.

Garrantzizkoena ordea bertan sortzen den maitasun historia da. Honek dauka pisua gainontzekoaren arinkeria aurrean. Maitasun triangulua, eta horren inguruan sortzen diren egoerak, ikusgarriak dira benetan.

Halaz eta guztiz ere sinpleegi iragaten da guztia hasiera zoriontsu batetik bukaera ilun-ilun batetara. Ihes egin du trianguluko batek. Sufrimenduak eta heriotza baino ez dira geratzen beste bientzat...

Aztean geratu dira Praga eta Txekoslovakia.

Martin Goikoetxea

□ «La insoportable levedad del ser». Philip Kaufman (zuz). Daniel-Day Lewis, Juliette Binoche, Lena Olin, Derek de Lint. (akt).

ikastaroak

● **Euskarazko ikastaroak udan.**— Burlata-Atarrabiako A.E.K.-k uda honetarako euskarazko ikastaroak antolatatu ditu. Ikastaro hauen artean, alde batetik urtero antolatzen diren zentzuro ikastaroak izango ditugu, hau da, hilabete osokoak eta egunez hiru ordu iraungo dutelarik. Bestalde aurtengo ikastaro berria

“Akanpaldia” da, honek ikaslea euskal munduan sartzeko helburua duelarik. Hauek barnetegitik kanpo izango dira eta aste bateko iraupena izango dute. Matrikula egiteko eta argibide gehiago lortzeko helbide honetara jo dezakezue: K./Nagusia 67-2. (Kultur etxea) Atarrabia-Nafarroa. Tlf: 120477(4etatik 8etara).

● **XIX. udako euskal ikastaroak.**— Labayru ikastegiak, Derioko seminario ikastetxean ikastaro sorta bat antolatu du, ikastaro hauek uztailaren 4tik 16ra bitartean ospatuko direlarik. Ikastaro hauek bi arlotan banatzen dira, alde batetik “Euskara-eskolatzea”ri dagokiona eta bestalde “Arlo bereziak” dagokiona. Azken honen barruan arlo bereziak honako hauek direlarik: Euskal deklamazioa, euskal kultura edukiak, latin hizkuntza eta Euskal Herria eta azkenik euskarazko itzulpenak. Matrikula egiteko epea ekainaren 18an bukatzen da, hau honako helbide honetan egin daitekelarik: Labayru ikastegia. Arretxabaleta, 1 48010 Bilbo.

lehiaketak

□ **II. Euskal Herriko gazta lehiaketa.**— Ekainaren 25ean ospatuko da lehiaketa hau Tolosako Beotibar pilotalekuan, Lizardi kultur elkarteak antolatutik. Aintzina eratan gazta egiten duen edozein artzainek har dezake parte lehiaketa honetan. Parte hartu nahi duten guztiak ekainaren 25ean goizeko zortziretatik hamarretara Beotibar pilotalekura azaldu behar dute. Aurkezten den gazta kilo bat eta bi kilo bitartekoa izango da. Lehiaketan aipamenik jasotzen ez duen gaztak, lehiaketa bukatu ondoren ikusle goak dastatzeko izango dira. Goizean zehar, Beotibar pilotalekuan, gazta egile batek gazta egitearen prozesua erakutsiko du. Egun guztian zehar eta giroa alaitzeko asmoz, trikitilariak arituko dira.

□ **Euskadiko III. zeramika bienala.**— Zarautzko Arte Zaleak elkarteak antolatzen du lehiaketa hau. Bertan, Euskadin jaio edo bizi diren artista eta artesau guztiek har dezakete parte, bere ze-

ramika lana banaka edo taldeka edozein erakusketatan aldeztu aurretik aurkeztu izan badituzte. Hiru zeramika mota desberdin ezartzen dira lehiaketa honetarako: eskultura, murala eta zeramikazko gauzakiak. Ekainaren 13tik 16ra bitarte jasoko dira lanak. Lehiaketan parte hartzen duten obren erakusketa ekainaren 18an zabalduko da, Sanz-enea Jauregiko udal aretoan, egun berean sarien epaia jakinaraziko delarik.

□ **Irun hiria literatur sariak.**— 1988ko Irun hiria literatur sariaren barruan euskarazko alorrari dagokionez, honako sail hauek iragartzen dira: Euskarazko ipuina sailean Juan Thalmas Labandibar saria, lanak

6 eta 20 folio bitarteko hedadura dutelarik eta gaia librea delarik. Euskarazko Olerkiaren alorrean Jose de Arteche saria da jokoan jartzen dena, gutxienez 800 bertsotako hedadura duten eta errima, neurri eta gai libreko lanak aurkeztu behar

direlarik. Euskarazko saiakeraren alorrean, lanak 125 foliotako hedadura minimoa eduki behar dute. Lanak helbide honetara bidali behar dira abuztuaren 31a baino lehen: Garibai kaleko 20-22 zenbakia, 20004 Donostia.

ihardunaldiak

Iñaki Larrañaga Lazkaon

ekaina

14 Lazkaoko Maizpide euskaltegian “Soziolinguistikaz hiru hitzaldi” lemapean hitzaldi sorta bat antolatu dute. Hitzaldi sorta honen barruan aste hone-

tan Siadecoko partaidea den Iñaki Larrañagak “Euskararen gaurregungo egoera eta norabidea: ezagupea, erabilpena eta jarraia” gaia arakatuko du. Hitzaldi hau, Lazkaoko Maizpide euskaltegian ospatuko da ekainaren 14ean arratseko 9etan.

III. Euskarazko liburu eta disko azoka.

Euskarazko liburu eta disko azokaren inguruan ospatu behar diren ekintzen artean, aste bukaera honetan bi hitzaldi aipatu ditzazkegu. Alde batetik, ekainaren 11ean eta arratseko 7etan X. Kintanak, Xipri Arbelbidel, Bittor Kapanagak eta Aita Villasantek, “Aran-tzazu eta euskara 20 urte geroago” gaia aztertuko dute. Bestalde, 12an, eguerdiko hamabietan, Txillardegik, Amatiñok, Natxo de Felipek eta Jokin Apalategik “1968-1988. 20 urte euskal kultur munduan” gaia aztertuko dute, moderatzailea Pello Zabaleta izango delarik. Hitzaldi hauek Gerediagaren elkartearen egoitzetan izango dira.

A **Araba euskaraz.**— Arabak hartuko du dato-
ren igandean Euskal Herrian zehar dabilten euskararen aldeko festa egunen lekukoa, Urkabustaiz aldeko Izarrari dagokio hurrengo euskal jaia antolatzea. Aurtengo ekitaldiak kutsu berezi bat dauka ikastolen eta Gasteizko gobernuaren arazoak direla eta. Ohizkoak zaizkigun erakustaldiak eskeiniko zaizkigu egun guztien zehar. Goiz giroa dantza taldeek eta herri kirolek animatuko dute, zirkuito osoan zehar zenbait fanfarre, gaitero eta triki tixa talde arituko direlarik. Arratsaldean Pello eta Pantxok eta Etxamendi eta Larralde giroa alituko dute, honela egunari amaiera emanez.

ekaina

12

bertsoak

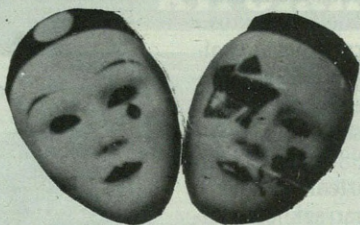
Konstituzioko balkoitik

ekaina

19 Donostiako Ilazki euskaltegiaren ekaineko ikuskizunen programaketaren barruan, eta ohitura bihurtzen ari denez, hilabetearen hirugarren igandean, ekainaren 19an beraz, bi bertsolari aurkeztuko zaizkigu konstituzio enparantzaren balkoietatik kantari. Igande honetan hain zuzen, Sebastian Lizaso eta Iñaki Muruari, eguerdiko ordubatean, aurkeztu zaie aukera beraian "goi" mailako bertsoak bertsoak altureetatik plazaratzeko.

antzerkia

Romon Bikain zinematokian, igande honetan, hilak 12, Eskola Antzerki IV. Ihardu-naldiak eratuko dira.

Zumarraga-Urretxuko III. antzerki astea.— Igande honetan, hilak 12, Karmakros antzerki taldearen eskutik ekainaren 6an hasitako antzerki ihardunaldi hauei amaiera emango zaie. Beraz, asteburu honetako taularatzeen berri emango ditugu: Ostiralean, hilak 10, "Astarka" taldea "El embrión" izeneko lanarekin La Salleko aretoan arratsaldeko 7etan, gaueko 10etan Ispila polikiroldegian berriz, "Ur" taldea "Remora" lanarekin. Biharamunean, hilak 11, "Katamitus" taldea, La Sallen arratsaldeko 8etan, "¿Quién teme a Lisistrata?" antzeslanarekin. Azkenik igande honetan "Odehi" taldeak Arrabalen "Triciclo" izeneko lana taularatuko du arratsaldeko 6etan La Sallen. Egun berean baina Ispila polikiroldegian, iluntzeko 10etan "Adur" talde getxotarra aurkeztuko zaigu "Elektra" lanarekin.

dantza

Datorren larunbatean eta arratsaldeko 6,30tan Loiolako "Aisa" dantza taldeak dantza emanaldi bat taularatuko du Donostiako Loiola auzoaren kultur etxean.

ekaina

17

Nafarroako Dantzari Eguna.— Tuterako Merinaldearen dantza taldeen eskutik datorkigu aurtengo Nafarroako Dantzari Eguna, heldu den igandean. Goizean talde guztiak bilduko dira eta merinaldeko herrietan zehar ibili ondoren (besteak beste Fustiñana, Mendikute, Murtxante, Kortés, Ribaforada, etab.) Muskarian berriro bilduko dira. Herri bazkariren ostean jai giroa jarraituko da txaranga eta trikitiaren soinuak girotze horretan ladunduko duelarik.

ekaina

12

«Maiatza dantzan»: maizago, arren

Aho-zapore ezin hobeagoa utzi digu aurtengo «Maiatza dantzan»ek. Amaitu berri den hilaren 22an Frankfurtoko Balletaren emanaldiak eragin zidan lehen burutapena —dantzarisen sendotasuna—, mogimendua hasi artekoa izan zen: sinestezinezko mogimenduak ziren aidean, badaezpadako lana egin dutenaren seinale; koreografoaren eskua antzeman zitekeen dantzari bakoitzaren ekinaldietan. Eskertzekoa benetan. Beren ohizko mogimenduen linean lan oso oso berria. Etorri handia erakutsi eta aurrerapausu bat eman zuten. Oinarrian klasikoak, haruntzago doaz, maisuki konbinatu zuten aurregoardia amerikarra eta klasikotasun europarra hiru ballet piezen zehar. Konpainia honetan, funtsean taldea da garaile eta izar, bistan da lanak oso banaturik daudela, ez dago apenas jerarkiaziorik. Onuragarria bai dantzari zein publikoarentzat. Koreografoari esan behar zaio konpainia galanta duela. Aspaldian ez naute hainbeste inpresionatu.

Trisha Brown estatu batuarraren dantza konpaniak eman zion amaiera Maiatzari. Gauzak erradikal samarrrak izaki mundu honetan, hauek garaikide-dantzara lotu dira, oinarri eta kutsu klasikorik gabe (EEBBko dantza-zale), nolabait teitlatutik hasiz etxea eraikitzen. Alabaina, erabat berritzaile, ustegabeko esperimendu lan bikainen egile, majo horniturik topatu genituen. Beste edozein baino koreografia patroiz askeagoak, askoz lan kolektiboagoa zutela frogatu zuten, mogimenduak inola ere errepikatzen ez zirelarik. Egundoko aldea —gorputzetan ere nabari zitekeen—, Frankfurtokoekin alderatuz gero. Inor gutxiri otuko litzaiokeen ideiak gauzatzen zituzten eta hauek koreografian itsatsi. Baita ondo atera ere. Dena zen freskoa, dena naturala.

Maisu lanetan ere kausi izan ditugu gora beherak. Konpainia hauen obren kasuan, jezarlekuan tente eduki ninduten biak ere. Bapo egon da aurtengo «Maiatza dantzan»en programa. Maizago beharko lukeela, hori bai: maiatza, ekaina... Antzokiko hutsuneek amorrarazi ninduten. Mundu guztia, urte guztia jarri beharko litzateke dantzan.

XABIER ARANBURU

□Ballet Frankfurt. Trisha Brown Dance Company. «Maiatza dantzan», Gipuzkoako Foru Aldundiak antolatua.

musika

■ Hilaren 16an Donostiako Okendo kultur etxean, "Schola sine nomine" berpizkunde aroko musika taldeak kontzertu bat eskainiko du arratsaldeko 7,30etan. Sarrera dohai-nik.

■ Ekainaren 18an, igande honetan alegia, Amurrioko plazan gaueko 10,30etan Ru-per Ordorika oñatiarra entzungai izango dugu.

■ Egun berean, hilak 18, Tolosako Beoti-bar pilotalekuan 'Kortatu', bere azken diskoa aurkeztuz eta 'M-ak' taldeak kontzertuan izan-go ditugu.

■ Igande honetan, hilak 12, arratsaldeko 8etan Bilboko La Casillan eratu den kontzertuan Bryan Adams kanadiarra entzungai izango dugu.

■ Hilaren 16 eta 18an Bilboko Arriaga antzokian "Rigoletto" izeneko opera taularatu da Bilboko Orkestra Sinfoni-koaren musika lagun-tzaz.

■ Errigoitian (Bizkaia), ekainaren 17an 'Jotakie', 'Zarrapo' eta 'Zulo' taldeak Elei-zaldeko zelaian entzun-gai izango ditugu ilun-tzeko 10etan.

Getxon bastante

Igande honetan, ekainak 12, San Nikolas enparantzan "Unión Musikal" musika batzaren kontzertua izango dugu. Ekainaren 14ean berriz, Usategi parkean musika klasikoa entzungai izango dugu. Hila-

ren 17an Musika Kontserbatorioko ikasleak, bertan, kontzertu bat eskainiko digute. Azkenik larunbatean, hilak 18, Bilboko kontserbatorioaren musika batzaren kontzertu bat entzungai izango dugu San Nikolas enparantzan.

Patxaren eskutik Angelun

ekaina

■ Larunbat honetan, ekainak 11, ngeluko Haitzpean salan, Patxa gazte mugimenduaren eskutik errokkaldi bat entzungai izango dugu. Saioak arratseko 9etan izango du hasiera gazteriaren borrokari buruzko zenbait hitzaldi eta bideo plazaratuz, ostean Kortatu taldea arituko zaigu kontzertuan. Gaueko bigarren taldea Bewik's Band izango dugu bere reggae-ska aurkeztuz. Esan behar, etekin guztiak Pantxoa Angevinen alde izango dira, honen aldeko kanpainari hasiera emanez.

VII. Bizkaiko Abesbatzen Eguna

ekaina

■ Aita Jose Domingo markinar musikari ospetsuaren lehenengo mendeurrena dela eta, aurtengo Bizkaiko Abesbatzen Eguna Markinar ospatuko da Xemein abesbatzen eskutik. Diana eta agurra Ibarluze Txistu Taldearen ardura izango dugularik ondoren entsaio eta kalejira izango dugu. Eguerdian Karmengo Elizan abesbatzen meza, ostean kantaldi nagusia eratuko delarik.

arte

GANCEDO ETA HEREDERO IRUÑEAN

Alde batetik Ziu-dadelako Mixtos erakusgelan ekainaren 20 arte, Teresa Gancedo artista kataluniarrak 1980 eta 1987 bitartean egindako marrazki eta margoez osatutako bilduma bistaratuko da. Bestetik, Aurrezki Kutxa Muzikipalaren Conde de Rodezno erakustokian Antonio Heredero madrildar margolari autodidaktaren akuarelez eratutako erakusketa ikusgai izango dugu aste honetan zehar.

PARE BAT ZARAUTZEN

Batetik, "Arteza-leak" kultur elkar-tearen eskutik hilaren 12 arte, Zarruko Sanz-Enea erakusgelan aurkeztzen zaigu elkar-te honen laguntzaz zenbait gazte egindako lanak, besteak beste: Diseinu eta moda, Keramikagintza, Zurlangintza, Tapizagintza, zume-gintza, etab. Bestetik eta egun bera arte, Dorre Luzea erakusgelan "Holografia-Efektu optikoak" izeneko erakusketa ikusgai dugu Zarautzen bertan.

BILBOKO K-2-N KIROLAK

Ederti arte gelan hilaren amaiera arte "Panorama 87-88" izeneko erakusketa bistaratuko da. Caledonia erakusgelan berriz, zenbait egilearen lanez osatutako erakusketa kolektiboa hilaren 15 arte ikusgai izango dugu. Ekainaren 26 bitartean Javier Martínezen "kirolak" izeneko argazki bilduma zintzilikatuko da K-2 kafean. Kaxka erakusgelan Sonia Ruedaren grabaki eta margoak ikusgai izango ditugu hilabetearen zehar. Azkenik, bi

erakusketa kolektiboa aipatu bata Juan Larrea galerian, hilaren 19 arte eta bestea, ekainaren zehar Espin erakusgelan.

MARAÑON ETA LUZURIA-GA

Alde batetik, Gasteizko Zuloa liburutegian Iñaki Marañonen litografia, serigrafia eta grabakiaz osatutako bilduma hilaren 15 arte ikusgai izango dugu. Bestetik, Donostiako Etxeberria galerian J.R. Luzuriagaren olio, marrazki eta akuarelak aste honetan zehar ikusgai izango ditugu.

IV.Folklore ihardunaldiak

Iruñeko Ortzadar euskal folklore taldeak aurtengo urriaren azkeneko egunetan ospatuko diren IV. Folklore ihardunaldiak antolatu ditu, "Festa tradizionala eta hiri-gizarte kultura" lemapean. Ihardunaldi hauen barruan beste batzuren artean, eite soziologiko, ekonomiko, politiko eta abarren azterketa egingo da. Aztertuko diren edozein alorretan interesaturiko ikerlariei deialdi zabala egiten zaie beraien lana aurkez ditzaten. Egitaraua moldatzearren ikerlariak irailaren 30a baino lehen adierazpenaren izenburua eta laburpena bidali behar dituztelarik. Informazio gehiago jaso nahi duenarentzat, ihardunaldien idazkaritza honako helbide honetan jarrita dago: Iruñeko Descalzos kalea, 65 behea. Tlf: 948-223107.

kirolak

Leitzako kultur taldeak antolatu duen aste kulturalaren barruan, ekainaren 12an Rugbyko partidu bikaina ospatuko da Larbandoko zelaian. Bertan Iparraldeko selekzioa eta Hernaniko Rugby taldea arituko dira norgehiagoka.

Segalari apustua Larraitzen

ekaina

12 Lehengo igandean ospatu zen proba honen lehen kanporaketa, eta igande honetan Larraitzen ospatuko da bigarren kanporaketa. Kanporaketa honetan lau segalari hauek neurtuko dira: Aiako txikia, Lazkaoko Agirrezabala, Ataungo Agirre eta Asteasuko Irazusta. Finaleko eguna ez dago oraindik kinkatuta, baina pentsa daiteke ekainean izango dela, hau Hernaniko Jauregi baserriko zelaian izan delarik.

Gizon probak Elorrión

Probalariek asko estimatzen omen dute Elorrión probatarako dagoen 3.300 kilotako harria. Honako honetan ez dira animaliak izango harri handi hau mugitzeko lanetan arituko direnak, gizonak baizik. Proba hauek uztailaren 2an eta 3an ospatuko dira Elorrioko herrian, eta bertan beste batzuen artean Berriatuko tal-

dea hor izango da. Proba hauetarako izena emateko epea ekainaren 25ean bukatzen da.

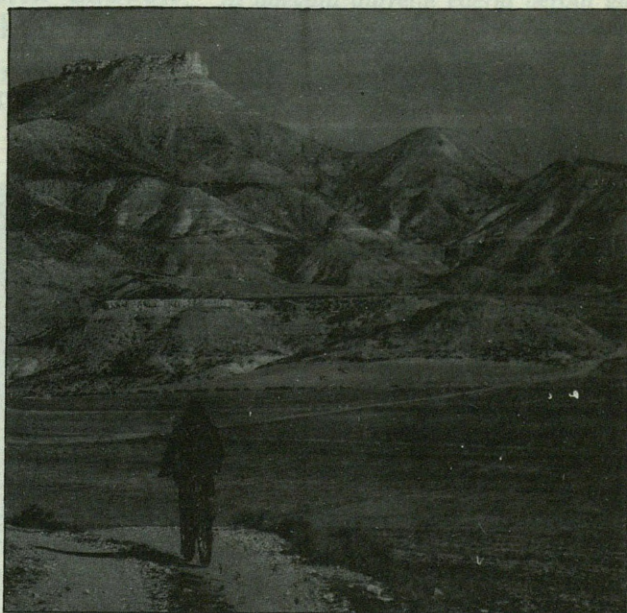
Arraun probak Legutianon

Ekainaren 18an eta 19an ospatuko dira Legutianon Euskadiko Outrigger txapelketa. Proba honetan maila guztieta-ko arraunlariak hartuko dute parte, bai gizonezkoak eta bai emakumezkoak. Proba honetara ailtzeko arraunlariek Herrialdetako txapelketetan klasifikatu beharra izan dute, beraz pentsa daiteke gure ingurune geografikoko arraunlari onenak ikusteko aukera izango dugula.

ekaina

12 Mendi ibilaldia: Ekainaren 12an ospatzen da Fortuna elkarteak antolaturiko mendi ibilaldia. Urte honetan Iparraldeko inguruetan ibiliko dira ibilaldian parte hartuko dute mendigoizaleak, Biriatu eta Bidarray mendi inguruetan.

- **Tabira:** Durangoko mendigoizaleek eskalada ikastaro bat antolatu dute ekainaren 11 eta 12an. Ikastaro hau Atxartan izango da.
- **Euskalduna:** Arrazola-Anboto-Urkiola bira egingo dute Andoaingo mendigoizaleek ekainaren 12an.
- **Uzturre:** Aurisperry-Luzaide bira egingo dute Tolosako mendigoizaleek ekainaren 19an.
- **Arrola:** Donostia-Antzuola bira egingo dute Antzuolako mendigoizaleak ekainaren 11ean.
- **Kresala:** Pto. Ispegi-Iparla-Bidarrai bira egingo dute Donostiako mendigoizale hauek ekainaren 19an.

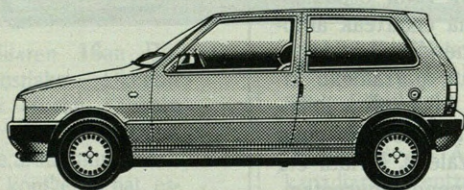
mendi ibilaldiak

57. orrialdeko KONTRAPASAREN soluzioa

1. Herabea. II. Erdeinu. III. Eperrak. IV. Durundia. V. Borobila. VI. Zokoratu. VII. Goiztiar. VIII. Geneukan. IX. Jendetza. X. Zornotza. XI. Huskeria. XII: Hemengoa.

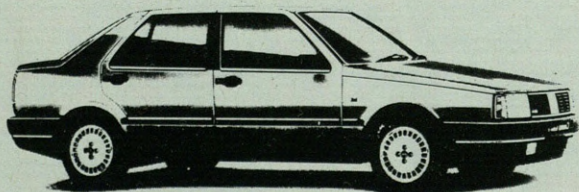
«Gure zaharrek zioten: mundu honetan ez da jainko bat baizik, dirua. Ateo garenok horren errebelazioa espero dugu».

FIAT-eko AUKERA

UNO

FIAT UNO BRIO.....	956.665 pzta.
FIAT UNO 45 4 V.....	1.021.835 pzta.
FIAT UNO 45 FIRE 3 ate.....	1.087.005 pzta.
FIAT UNO 45 FIRE 5 ate.....	1.152.175 pzta.
FIAT UNO 60 S 3 ate.....	1.201.385 pzta.
FIAT UNO 70 SX 3 ate.....	1.360.985 pzta.
FIAT UNO 70 SX 5 ate.....	1.410.195 pzta.
FIAT UNO TURBO I.E.....	1.639.225 pzta.
FIAT UNO 60 D.S. 5 ate.....	1.428.815 pzta.

CROMA

FIAT CROMA CHT.....	2.416.340 pzta.
FIAT CROMA 2.0 I.E.....	2.853.910 pzta.
FIAT CROMA 2.0 I.E. TURBO.....	3.667.870 pzta.
FIAT CROMA TURBO DIESEL.....	3.130.550 pzta.

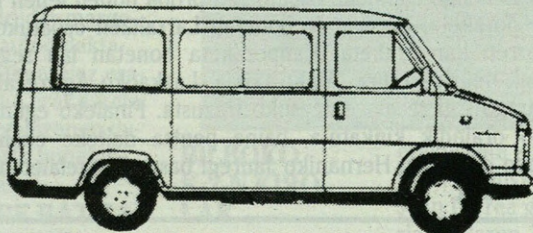
REGATA

FIAT REGATA MARE.....	1.268.550 pzta.
FIAT REGATA 70 S.....	1.470.710 pzta.
FIAT REGATA 100 I.E.....	1.821.830 pzta.
FIAT REGATA DIESEL SUPER.....	1.816.510 pzta.
FIAT REGATA WEEKEND 100 I.E.....	1.868.380 pzta.
FIAT REGATA WEEKEND D.S.....	2.014.680 pzta.

DUCATO

DUCATO F-13.....	2.281.200 pzta.
DUCATO F-13 Sapai altukoa.....	2.379.660 pzta.
DUCATO Bolumen handikoa.....	2.433.520 pzta.
DUCATO COMBI-6.....	2.330.000 pzta.
DUCATO Txaxis laburrekoa.....	2.156.880 pzta.
DUCATO F-18 Turboa.....	2.240.880 pzta.
DUCATO F-18-Turboa-GV.....	2.526.480 pzta.

AUTO ADARRA BANATZAILE OFIZIALA

Gran Via, 7. Telf.: 28 89 83//Txingurri ibilbidea, z/g.(Herrera)
DONOSTIA

IZARRA. Ibarra-Tolosa. Telf.: 67-00-70/SAN CRISTOBAL. Beasain. Telf.: 88-39-08/
NIETO ANAIAK. Beraun-Errenteria. Telf.: 52-52-90/TALLERES JOSE-RA. Irun. Telf.: 61-43-93/
AUTOELECTRICIDAD AYA. Zarautz. Telf.: 83-46-18.

MATRIKULATU ONDOKO PREZIOAK

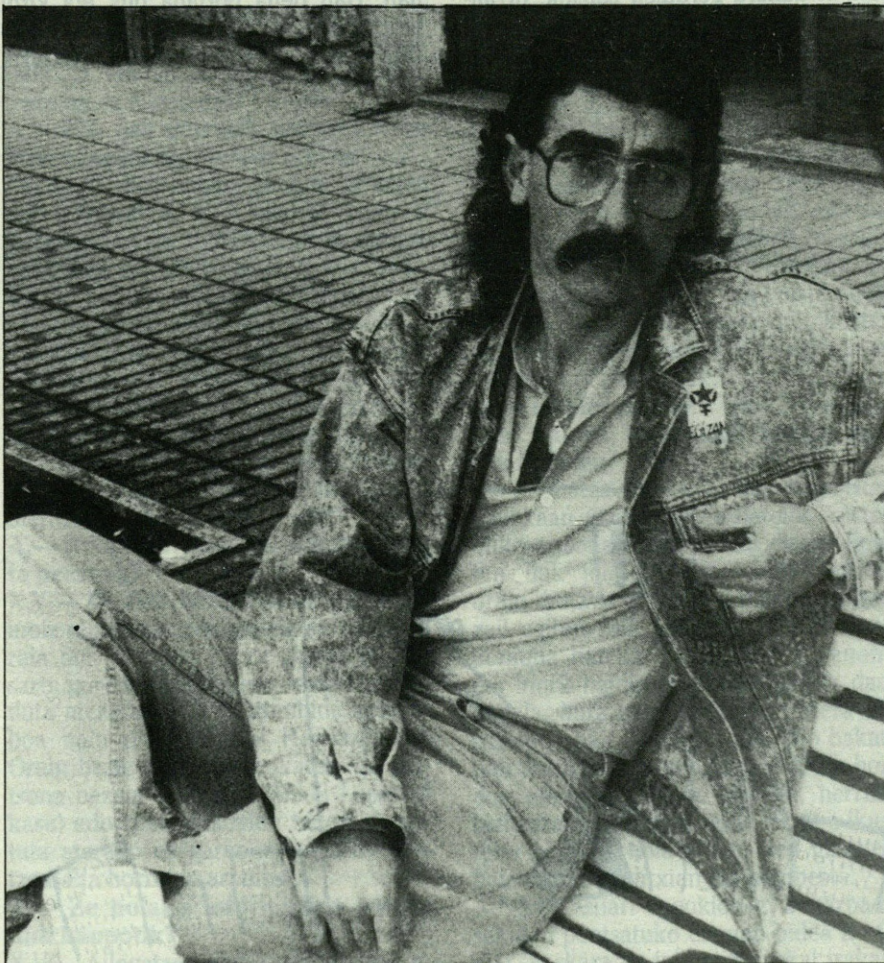
FIAT

PUNTAKE TEKNOLOGIA

Xanti Val, 6 urtez Espainiar Estatuko kartzeletan preso

«Kartzela barruan hil egiten haute»

Amnistiaren Aldeko Batzordeek, «Denok batera presoak kalera» lemapean, kartzeletara martxak antolatu dituzte ekainak 11rako, espainiar Estatuan barreiatu dauden euskal presoen egoera salatu asmoz. Egoera honen berri eman diezagun, sei urtez Carabanchel, Soria, Alcala eta Herrerakoak bere larrutan bizitako Xanti Val-ekin mintzatu da ARGIA oraingoan.

«Kartzelan, euskal presoak bizitzeko kristoren grina zeukak. Jendea egundoko kondenez igual eta lehenengo egunean bezala zebilek».

«82ko otsailean harrapatu gintuztean, ohi den bezala, gauez. Ohizkoa den tratua jaso genian, Gubernu Zibile-ra ailegatu aurretik ederki berotu gintuztelarik. Otsailaren 13an Audientzia-tik pasa, eta handik Carabanchela zuzen zuzenean. Egun luzeak eta oso gogorak izan hituen haiek. Hain gogorrak ze Carabanchela ailegatzera nola baitaitek zera eta paradisua bait zitudien harek!», bota du Xantik elkarrizketari hasiera emanez.

ARGIA.— Nola gogoratzen dituk barruan pasatako lehen egunak?

Xanti Val.— Ia ez duk denborarik hasierako egun haietan zertan aritu haizen jabetzeko, egunak pasa egiten dituk, konturatzen haiz barruan hagoela, herriko jendea, eskualdeko jendea ikusten duk aspaldiko partez...

A.— Carabanchel ondoren zer?

X.V.— Gerora Soria ezagutu nian, Alcala eta Herrera. Herrerara 83ko azaroan ailegatu gintuan. Han araudia oso estua huen: funtzionarioak txalo bat egin eta denak zeldetatik kanpora, beste txalo bat eta denak martxan. Bazkaltzerakoan txalo bat eta eseri, beste bat eta altxa. Bertako abagunea oso fuertea zela eta, borroka bat planteatu genian hamar hilabetez orduan. Eskatzen genian baldintza minimoei eustea, gure eskubide pertsonalak onartzea alegia. Edozein momentutan funtzionarioak biluzten gintuztean, egunean bitan errekuentoa jasaten genian, militarki, firmes jarrita. Ezin huen erreformazioan, ezin genian jangelako mahai gainean eseri, ezin bermatu...

Alcalan aldiz, ezberdina huen, beste planteamendu baten barruan zegoan antolatuta. Nahiz eta funtzionarioak edo txakurrak hirekin sartu ez nabarmentzen genian kartzelak berak jaten gintuela. Soriakoa ere errepresio fisikokoa huen, txakurrak sartu eta atera egiten hituen...

A.— Eta nola egiten zenuten sistemaren kontra?

X.V.— Gose greba bat, planteak, zain mozketak ere egin izan dizkiagu... Herreran kasu, planteatutako aukeren arabera ikusi genian gose greba batekin ez geniala ezer hautsiko ze ez bait ziaten amore emateko asmorik. Borroka luzea izango zela ikusirik planteatu genian gure araudia sortzea. Parteak eta parteak gero... Bien bitartean, gure buruak izorratzen ari ginela eta, gogortu beharra ikusi genian. Ate joka hasi gintuan...

A.— Txapeo latzak ere jasan beharrean izango zineten, ezta?

X.V.— Egoera oso fuertea izan huen. Pentsatzen duk hasieran kartzelara joanez gero hil egingo haizela baina gero normalean ez da inor hitzen, han barruan hil egiten haute. 24 ordu zoko hartan sartuta, 6 metro karratutan... gorputza egin behar duk, pareta frentean eta bestaldean laguna, ezin elkar ikusterik, zeldako barroteak eta paretak aurrean... Ni gogoratzen nauk 10 hilabetetako kanpaina amaitu ostean Alcala eraman gintuztela eta hangoek esaten zutenek Herreratik etorritako jendea bere roiloekin zebilen, bakarti oso. Guk hamar hilabete pasa genizkian Herreran, baina hori, egongo duk jendea urteak daramazkiena.

A.— Funtzionarioek nola jokatzten ziaten?

X.V.— Funtzionarioen papera ezberdina

duk segun eta ze lekutan. Herrerakoak nahiko jipoitzaileak hituen, eskola zaharrekoak. Guk fronte egin genuen arte. Piskanaka-piskanaka aldatzen joan dituk hala ere, Alcalakoen antzekora izatera iritsiz. Beharbada papel politikoagoa jokatzeko, reinserzioa bilatzeko. Heuren leloa hauze zen, «**hemen-dik atera nahi baduk neri esatea besterik ez daukak, lagunduko diat...**».

“**Egun daramaten politikaz damutzen ez dena damuerazi nahi ditek, eta damuerazten ez dena han geldierazi betirako.**”

A.— Gaiatz aldatuz, beti aipatu izan duk zeldetako gordinkeria...

X.V.— Zeldak berez ez dik ezertarako kondiziorik. Oso hotza duk, argia kaskarra, ohe bat, apal batzuk hire arropa eta gauzak atontzeko eta besterik ez. Argi kaskarra zegok irakurri nahi baduk, edo estudiatu bestela. Gauda ailegata bi aukera geratzen zaizkik: orrialdearen aurrean begiak kiskaltzen jarri edota bestela hurrengo egunerako utzi.

Neguan berriz, kalefazorik ez. Alcalan ailegatu bezain pronto ez genian ezer eta bertara joan bezain pronto eskatu genian kalifazioa eta txakurra sartu huen momentuan berotzeko.

A.— Estudiatzeko argia aipatu duk. Dinamika horretan ze garrantzi hartzen dik estudiantzeak eta?

X.V.— Han barruan egonik nolabaiteko defentsak sortu behar dituk eta nolabaiteko eskudoa jaso egoerari aurre egin eta hire burua lantzeko. Piskat handik ihes egiteko, funtzionarioen aurpegia ahazteko, betiko harresietatik kanpo egiteko piskat. Nere kasuan, lehendabizi, euskara ikasten aritu ninduan. Nola edo hala ikasi nian eta lehendabiziko pauso hori gaintu ondoren, filologia-rekin hasi; oraindik amaitu gabea zeukeat eta beno, hori kaleko eragina duk...

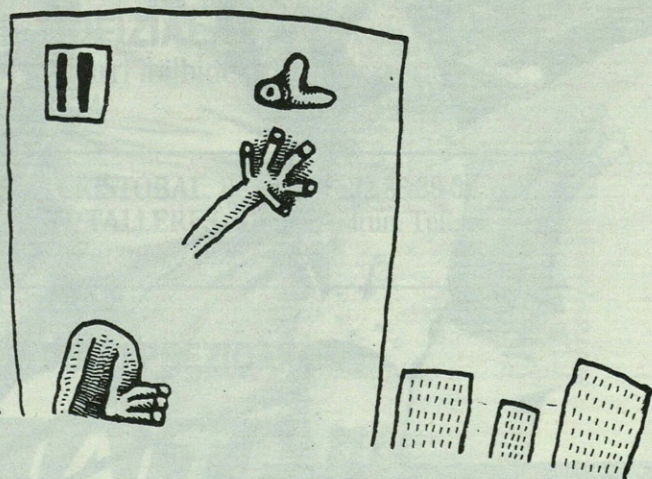
A.— Burua bezala zaintzen al duk gorputza?

X.V.— Jarrera hedatuena hori duk, bizi-tzeko grina hori. Jendea ikusten duk kriston kondenarekin eta korrika ibiltzen duk, lau urte pasa, bost, sei eta lehenengo egunean bezala. Bazkaltzeko letxua puskat eta aurrera, eta beti pentsatuz kalea bertan dagoela, hori bai, oso realista izanik.

Zaintzea besterik ez zaik geratzen han. Han dena porlana duk eta kirol piskat egiten baduk hezurretako gaitzak segituan. Gero ez ditek kasurik

presoak
kalera..

eneko.

Kartzelan sortutako kontzientziazioaz euskara ikasi ondoren euskarazko klaseak ematen ari da egun Xanti Oreretako Xenpelar euskaltegian.

egiten, pastilak eman edota pomada eta kitto! jendea oso gaizki zegok hezurretatik eta, eta han bertan dagoen jendila-jearekin ez zegok ezer egiterik.

A.— Hik oso gertutik ezagutu huen Mikel Lopetegi tolosarra, ezta?

X.V.— Ni piloa harritu ninduan Mikelen gertakariarekin, ze bizitzeko izugarri jarrera baikorra zian, beti kirola egiten, barazkiak eta jaten, ez zian erretzen... Guztiei egin zaiguk arraroa bere buruarekin beste egin zialako hura. Baina beno, halakorik gertatu behar zian, ze barruko egoerak hortara bultzatzen dik. Arraroa duk hori bakarrik gertatzea. Hortaz ari dituk bideratzen gaur eguneko politika, damutzen ez dena damuerazi, eta damueratzen ez dena han geldieraziz baina betirako.

A.— Nola sufritzen dik sakabanaketa presoak?

X.V.— Beraiek bazekitek ez gaituztela inoiz reinserzioaren bidetik sartuko; gauria duk jakiteko gu ez garela hemen sartu gure irtenbide pertsonala konponduta ateratzeko. Guk irtenbide kolektiboa nahi diagu Euskal Herriarentzat. Orain beste bide bat zeukatek: gu pertsona bezala desagitea (Mikel Lopetegi kasu) edo beste neurrien bidez, damututa aterako ez garenez, erabat tontotzea. Eta horretan ari dituk.

A.— Ze nolako informazioa iristen duk kanpotik?

X.V.— Ailegatzten den informazioa normalean egunkariak izaten dituk eta gero bertako erakundeak, lagunak edo

taldeak bidaltzen dutena. Informazio dezente iristen duk eta preso informatua zegok. Beharbada gauza haundietan sartzerik ez dik izango eta txikienetan ere ez, baina orokorrean jakinaren gainean zegok eta bazekik presoak bere herrian zer gertatu den. Informazio iturri nahiko emankorra duk, eta orduan hein batean aztertzerik eta komentatzerik bazegok. Desinformazioa ere bazegok, ze hik ez duk ikusten nola garatzen den guzti hori, ez duk ikusten pertsonen mogimendua. Ateratzekoan txokea hori izaten duk.

A.— Duela urtebete edo irten hintzen kalera. Nola ikusi hituen gauzak herrian?

X.V.— Latza duk onartzea begibistan dauzkan gauzak. Alde batetik ikusten duk pertsonak asko aldatu direla. Ikusten duk jende baten arazo nagusia orain kotxea pagatzea dela, eta hori zail egiten zaik ulertzea. Han barruan komuna batean bizirik, guztia denona eta inork baldin badauka guztiok daukagula, hura ezagutuz kalera atera eta pertsona hain materialistak, edo baktiak ikustea arraroa egiten zaik eta hori duk ulertzen zailena. Bestela, herriko bizitzara egiten haiz baina latzena ikusteko hori da, nola aldatu den gizartea hain denbora gutxian eta hainbeste.

Nere kasuari dagokionez, beharbada sekulan pentsatuko ez nian bidea hartu diat, euskara ez jakitetik euskal irakaslea bait nauk. Barruan sortutako kontzientziazioaren ondorioa duk guztia,

eta hori sentitzen diat faltan hemen. Euskararen erabilpena oso murriztua ikusten diat gazteetan, ikastolatik datozenek oso ondo jakingo ditek baina beren artean erdera besterik ez ditek erabiltzen eta oso mingarria suertatzen duk hori, han barruan jendea ikusita a tope!

“Negoziazioa beti ikusi duk ailegatu beharreko gauza bezala. Sekula ez helburu bezala. Negoziazioa beste pauso bat duk”.

A.— Nola bizi dizkik martxak eta presoak?

X.V.— Askotan 'elika' falta nabarmena egiten duk presoarengan. Martxak eta egiten direnean, 100 eta piko autobus ikusita la ostia duk! Bestetan berriz, somatzen duk bakar batzuk besterik ez dutela idazten, edo bisitatu. Agian, jendeak gure beharra ez dialako ikusten. Han denbora mordoan diagu pentsatzeko eta etortzen zaik burura... faltan somatzen duk jende bat eta beno, hau lutzerako diagu, ez duk bihar goizean konponduko den gauza eta guztion artean eutsi behar zioagu dudarik gabe.

A.— Eta negoziazioa?

X.V.— Negoziazioa beti ikusi duk ailegatu beharreko gauza bezala. Sekula ez helburu bezala. Negoziazioa duk gure ihardueran beste pauso bat eta ailegatu behar duk, etzekiagu gaur edo bihar baina ailegatu behar duk... Horregatik eutsi ziotek hain gogorki han barruan daudenek, pentsatuz reinserzioa ez dela benetazko bidea, bestea ailegatuko duk eta zihurtasun hori bazegok. Kallean gehiago entzun diat reinserzioaz hitzegiten barruan baino, han ez duk hitzegiten, eta negoziazioa ez hemen ematen zaion zentzuaz baina hitzegiten duk, pauso bat bezala... Helburua lortu bitarte planteatua dagoen borroka bat duk hori.

A.— Nola zeudek presoak egun?

X.V.— Esaterik ez zegok nekatuta dau dela. Bakar batzuk ja hamar urte zera matek eta horrek nolabaiteko eraginik bazeukak. Bide batez ere garbi ditek bidea; Nekadura badago eta hainbat alditan egoneza sortzen baduk ere ikusten duk bloke bezala funtzionatu behar dela. Gauza duk helburuak lortzea, handik denok batera ateratzea.

INAKI ZUBIONDO

Iparraldeko abertzaleak:

%5etik alternatiba eraikitza

Elkartasun giroan, abertzaleek %5aren muga madarikatua azkenik haustea erdietsi dute Ipar Euskadin. Eskualde euskaldun askotan %10a gainditu dute, eta frantsesek honez gero ongi aztertuko zituzten %20a gainditu duten herriak. Gorakada betean sartu dira abertzaleak, eta ondoko hilabete eta urteetan datozen nahasmendu politikoen giroan ugaltzeko itxaropenak ematen dizkie.

«Hain gehiengo ahularekin zail izanzen dute sozialistek zentroratze politika aurrera eramatea», zioten azterlari politiko askok joan den astelehenean... eta aurreko ostiralean behin eta berriro zioten PSFri ez zitzaiola gehiengo handiegirik komeni, zertarako eta zentroratze politiko horretarako.

Frantses politika joko nahaspilatsuetan erabakitzen da azken urteotan, eskuinak irabazi eta Chirac gobernuburu ezarri zutenetik batik bat. Mitterrandek berak ere badaki hori, berak lehendakari-zarako bildutako botoak lejislatiboetan ez zituela berdinduko ongi zekien bezala. Hurren geratu da 81eko «aldaketa» giroa eta «zentratzea» da gaur hitz majikoa. Partiduen arteko negoziaketa konplikatuak. Euskal Herrian aldiz, ugaritu egin dira euskaltasun ia galdu baten kontzientzia hartzearekin batera eskuindarren basakeriz eta sozialisten pasteo gezturtz ok eginak daudenak.

Destradek hitza jan eta...

Ekonomian bezala kultur arloan eta herri ekintzetan azken urteotan sendotutako abertzalegoak politikaren mahai gainean zartada bat emateko katalizadore bat falta zuen. Edo bi, agian.

«Abertzaleak elkarren kontra aritzeko arrazoinik ez da» zioen euskaldun asko da Ipar Euskadin eta EHASen zatiketaz geroztik sortuz joan diren taldeen artean gutxienik elkarlan bat ematea eskatzen zen. Azken urteotan, Ezkerreko Mugimendu Abertzalearen eta Euskal Batasunaren arteko liskarrak ezagunak izan dira, hemen aztertzen hasiko ez garen arrazoinak zirela medio. EMA, EB eta EA bildu dira oraingoan, plataforma bateratu batekin eta hautagai zerrendak partikatuz.

Bigarrenik, 81az geroztik ezker fran-

tsesarekiko azken itxaropenak haizeak eraman dituela. Sozialistek beren promesak eta hitza jatean, beren buruak euskaltzale aitortzen dituzten ezkertiar moderatuen artean eten bat sortu du. Departamentua eskaini, eta gero ukatu. Errefuxiatu estatutoa agindu eta estradizioak eman. Seaskarena konpontzea agindu,

Hogeiabost urtetan ia deus ezetik hauteskundeetan hirugarren indar izatera iragan dira.

eta irteera guztiak itxi. Azken astean berri, urjentziakzko legearen arabera es-pultsiorik ez zela izanen aldarrikatu, eta hauteskunde bezperan Zumeta zarautzarra mugan guardia civilen eskuetan ipini.

7.000 boto, preso multzo bat

Bi afera horiez gain, azken urteotan Ipar Euskadin politikagintzak arrasto odoltsu eta gogorrak utzi ditu, eta marka hori botoetan ere nabari da. Presidentzialtan abertzaleek aldarrikatutako absten-

tzioak herriz herri aztertu eta ikus zitekeen. Militante abertzaleek bizia galdu dute, baina haien senide eta lagunek al-diz memoria ez. Preso dauden Iparraldeko 60 herritarren egoera, errefuxiatuen kontra ikusi diren basakeriak... guzti hori ikusi behar da abertzaleek bildutako ia 7.000 boto horietan.

Parisko gobernuaren bide errepresi-boak beldurra eta abertzaleen kontrako isolamendua ekarri duela sarritan salatu da, batik bat eskuindarrek azken urteotan erakusten duten jarrera antieuskaldun radikaldia ere horren agerpena da. Ez da ahanzi behar GALEn paralelo Iparretarren kontrako «milizia» ere ibili zela duela urte gutxi. Egurra bai, baina ezker-rrak bezala eskuinak, biek «azanarioa» ematea ahaztu dute. Luberriagarentzako ere lekuri ez da izan. Honena, dena dela, denbora kontu bat da, eta zentro-eskuineko notabeak ohartuko dira.

Abertzaleen boto kopurua barnekalde euskaldunean ugaltu da nabarmenik. Deseuskalduntzea eta turistifikazioaren ondorioak unerik latzenean ezagutzen diturteotan barnekaldeak, eta aldi berean hor lortu dute abertzaleek indar sozial modura egunero eta alor guztietan present egotea. Bunuzen, %28 boto abertzale, Ibarlan %24,5, Garruzen %24, Eiheralarren %22,5, Larrañen %20, Arberatzen %21, Amenduzen %20... Parisen bezala

Ipar Euskadiko notabeen artean xifre horiek aztertuak izanzen dituzte.

Barnekaldetik bultzaka

Zuberoan ahulago dabilta oraindik abertzaleak, %6 inguruan, Larrañe bezalako salbuespen garrantzizkoak kenduta. Sozialistek hor ongi sustraiturik segitzen dute, eta hondamendian murgilduta da-goen herrialde horretan olde berria ez da indar betean iritsi.

Baxenafarroan eta gainerako barnekaldean, aldiz, abertzaleek ia %9a jo dute,

8,78 prezeski. Ipar Euskadi batere ezagutzen duen edonork ongi daki kopuru horren garrantzia. Kostaldeko herri euskaldunetan batzuetan ere maila politik erdietsi ditute: Azkainen 13,8, 12 Arbonan, 11,7 Senperen, 10 Saran, 10,2 Uztaritzen... Horiek berdintzen dute itsas bazterreko hirietako aahuladea.

Abertzaleok Baionaldean daukagu eremurik gogorrena, eta Piarres Xarritonen kandidatura %4era iritsi ezinik geratu da. Bere 3,6arekin ordea, sozialisten eta eskuindarren begiak beren gainean ikusi dituzte Baionaldeko abertzaleek: PSFren laguntzera komunistak joanez eta eskuindarraren laguntzera FNkoak, abertzaleak geratzen ziren erabakitzaile, teoriarik beideren. Destradek behingoz abertzaleen indarra ikusi du berak ulertzen duen neurrietan: bototan.

Portzentaiei gagozkiolarik, asko dira abertzaleek aurreko hauteskundeetatik beren kopuruak bihalako dituzten herriak. Abstentzioa 1958tik gaur arte izandako altuena izan delarik, abertzaleek 86tik 88ra 5.046 bototatik (errejionaletan 5.892) 6.757tarako iguera egin dute. Alderdi frantses guztiak, bitartean, beren botoak behar izan zituzte.

Unanimitaterik ezean, elkarlana bederen

Unanimitate giro batean joan dira hautagai abertzaleak. Euskal departamentu-eskualdea, euskararen ofizialtasuna, errefuxiatu politiko estatutua, amnistia... erreibindikazio plataforma garbia erakutsi dute, inor ez tronpatzeko modukoa. Eta hautesleek ere bazekiten aurretik nor ziren Xarriton, Aurnague eta Irazusta.

Garrantzitsua da, alde horretatik, abertzaleak oraindik askorentzako mamurik beltzenak diren kostaldean EMAko Irazustak, Ipar Euskadin borroka armatua erabiltzearen legezkotasuna defenditzen duen gizon batek, %5eko xifra gainditzeara: Estatuak kanpainarentzako subentzioa luzatu beharko dio.

Ipar Euskadiko egoera, ekonomiatik bezala kulturatik edo gizarte egituretatik begiratuta, kinka larrian ikusten da. Beren muga, sektakeria eta ezintasun guztien barnean, abertzaleak dira irtenbideren baten bila saiatzen diren bakarrak.

Ez da biharko, abertzaleen alternatiba. Bitarte horretan, azken finean urriak diren botoak partikatu ala elkarrekin zerbait eraikitzea da aukera. Elkarlanaren aldeko seinaleak irakurtzea iruditzen zaigu azken hilabeteotan, EBko Jean Louis Davanten luman bezala EMAko buruen hitzetan edo Betti Bidartek espetxetik idatzitako eta «Herriz Herri» astekarian idatzitakoan. Ez da errez izaneren, baina bide bakarra da.

I.ZUBIONDO

Inflazioaren kontrako katixima (2)

GOVERNUAREN operazio ekonomikoak, gastuak izanik, inflazionistak izan daitezke. Kontsumo publikoaren bitartez zein produktibo ez diren eta inflazionista diren inbertsioen bitartez inflazioa sor daiteke. Zeharka ere, funtzionarien soldatak direla bide, zeintzu ez bait daude inolako merkatu-mekanismoaren pean, inflazioa ager daiteke. Aurrekontuari buruz, bidegurutze baten aurrean aurki gaitezke. Alde batetik, baliteke inbertsio publikoak behar izatea, lanpostuak sortzeko adibidez. Eta beste aldetik, inflazioari aurre egiteko, kontsumo publikoaren murriztea behar izatea, hau da, eskari publikoa gutxitzea. Gainera, inoiz ekonomia enplegu bete edo osoaren inguruan egoten bada, prezioak erraz igoten dira, eskariak berak sor dezakeen inflazio-moeta dela bide. Beraz, inflazioari aurre egiteko, kontsumo publikoa, hots, eskari publikoa eta inbertsioak kontrolatu behar dira. Aurrekontu orekatu bat beharrezkoa da.

Gobernuak gastu publikoak gutxi ditzaiteke eta hartzen dituen zergak altzatu. Zergen bidez, familien kontsumoa gutxi daiteke. Beraz, kontsumo osoa gutxituz gero, eskaria gutxituz alegia, inflazioa beharatu daiteke. Hots, inflazioa dagoenean, aurrekontu anti-inflazionista bat erabili behar da, hau da, gobernuaren operazioek ekonomiari zergen bitartez erosteko ahalmen gehiago kendu behar diote gastuen bitartez ematen dioten ahalmena baino.

BIKOIZTASUN honek zer esan nahi du? Alde batetik, gastu publikoek premia sozialei erantzuna eman behar dietela, eta ez, kasu, gorporazio handien helburuei. Beraz, gobernuak gutiago gastatzeko, enpresa handiei emandako laguntza kendu behar zaie. Bestalde, zergak progresiboak izan beharko, hau da, zerga alokairuen maila ezberdinetara moldatu beharko lirateke. Hala, ber, mozkin gehiago ateratu duten gorporazioek zerga handiago pagatu beharko. Zerga berezi bat ere ezarri behar zaie luxuzko ondasunei (zergagintza maila-

katu behar da prezioen arabera. Honek piska bat lagunduko du aberatsek pobreen janarien prezioak ez altatzeko). Errenta-tasa aurrerazale bat ere egon behar, non aberatsago direnek gehiago pagatu behar bait dute. Bai eta heredentzi zerga bat ere. Zerga gehitze arazoak beste edozeinek baino hobeto erakusten du gobernu serio den ala ez inflazioari buruz aritzeko.

GASTU publikoen gutxitzea politika fiskalaren bidez kontrolatzen da. Gobernuak beraz defizit publiko beharagora jo beharko luke kasu honetan. Baina kontua ez da bakarrik eskari publikoaren kantidadea baizik eta kalitatea: bai eskaria bai eskaintza kalitatezkoak izan behar dira, ez gorporazioei edo zenbait botereri komeni zaiena. Gure kasuan, argi dago euskara bera, beste zerbitzu asko bezala, ez dela batere produktibo, zentzu ekonomiko hertsi batean. Halaz ere, euskara derrigorrez bultzatu behar da Euskal Herria euskaradun izan dadin nahi bada. Beraz, edozein gastu publiko eta aurrekontu izendatu baino lehen derrigorrezkoa izanena da premia sozialak (ekonomikoak, politikoak zein kulturalak) neurtzea, nahiz eta beraren neurketa parametro ekonomikoetan hain erraz ez izan.

Hau guzti hau aurrera eramateko, derrigorrezkoa zaigu euskal hazienda bat. Euskal Herriak dauzkan premiak ez dira Extremadurak dauzkanak. Hemen behar den zerga-sistema eta Madrilen behar dena ez dira halabeharrez gauza bera izan behar. Beraz, Kupo delako horrek ez ditu konpontzen hemengo arazoak. Aldrebes baizik, nahastu egiten ditu problemak. Gure zerga-moetak antolatzeke, gure behar-izan propioei erantzuteke, aurrekontu publiko berezi eta orekatu bat eratzeke, bai eta bertan leudekeen joera inflazionista edo deflazionista kontrolatzeko ere, euskal hazienda eta kompetentziadun den euskal gobernu bat derrigorrezkoa da. Bestela, inflazioa eta langabezia kroniko bihurtuko lirateke.

JOSEBA TOBAR-ARBULU

Industriak 300 milioi nekazari
absorbituko du

«Txinar mirakulua» mendian hasi daiteke

Txinako geografian zehar milaka sortzen ari omen dira fabrika berriak. Ehundaka milaka nekazari ari omen da lurra utzi eta propietate kolektiboa diren usinetara jotzen. Asiako «lau dragoi»ez gain (Korea, Hong-kong, Singapur eta Taiwan), Txinaren beraren barruan «bost tigre» sortu dira orain: Jiangsu, Zejiang, Fujian, Guangdong eta Hainan probintziak ditugu: industrialitze azkarreko probintziak, alegia.

Jiangsu-ko probintzia, konkretuki —hura bait da gure informazioen iturria—, lantegi berriez josten ari da. Denbora errekor batean gertatu da aldaketa: orain dela hamar urte bakarrik, familia guztiak arroz lanean eta gari so-roetan aritzen ziren. Ez zegoen dirurik; ez zegoen telebistarik, ez zegoen motorik. Orain badago dirurik, bertako populazioaren soldatak Txinako batz bestekotik oso gora daude: «10.000 yuan-dun» familia dextente omen dago, esan nahi bait da, urtean diru hori (20.000 lib./400.000 pta.) jasotzen dutenak, eta beraz gaur egungo Txinan aberats kontsidera daitezkeenak.

Mendialdeko industriak, esportaketari so

Jendeak, eta txinar gobernuaren kontsigna ez ezik errealtatea ere bada, «lurra uzten du, ezetz eta mendia»; politika honekin mendialdea lan berriak direla eta despopula dadin arriskua ebitatu nahi da. Zenbait espertoren ustez, industrialitze tipo diferente horrek «txinar mirakulu» bat ekarri dezake berarekin, eta gertatzen ari den debelopamendua, kantitateari dagokionez bederen, 50.etan Japonen, 60.etan Taiwanen edota 70.etan Korean gertatutakoekin konparatzen dute.

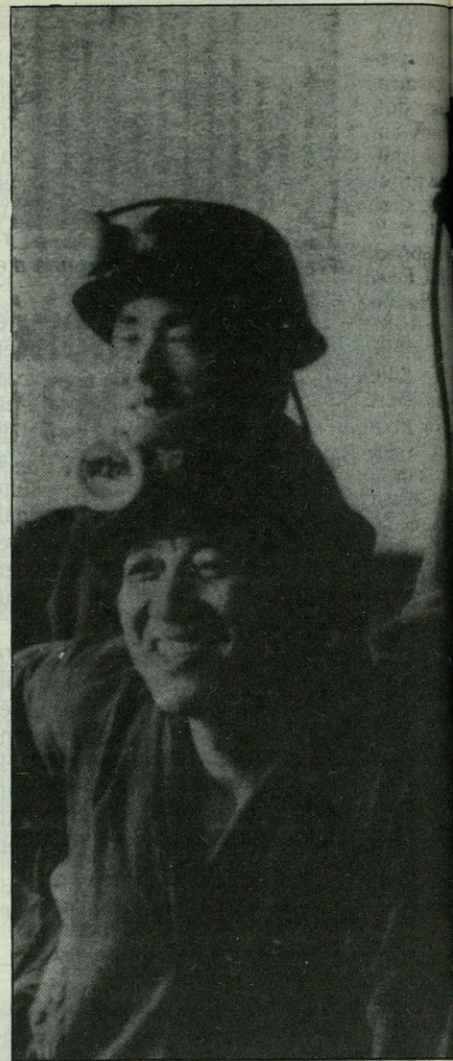
Ronald Reaganek agindu ikerketa ba-

ten arabera, 2010garren urterako Txina munduko bigarren edo hirugarren potentzia ekonomikoa bilaka daiteke, oraingo hazkuntza tasari helduz gero behintzat —%9,4koa izan zuten ihaz. Munduko ekonomian geroz eta pisu handiagoa dute, 1987an bertan, %25ean emendatu zirelarik esportaketak.

Hazkuntza hau, neurri handi batean, aipatu mendi-industria horiei esker suertatzen ari da; industria horiek Txinan dauden 700 milioi nekazarietatik 300 bat milioi absorbitu behar lituzkete (bide batez esan, heldu den hamabost urte honetan beste 200 milioi arima jaioko dela ematen dela). Alta, 1985ean, mendi-entrepresak 70 milioi langile enplegatzen zituzten jadanik, hau da, lur-langileetarik %10a. Txinako industri produkzioaren %20a ziurtatzen zuten, eta 1979tik hona urteko %20ko hazkuntza ezagutzen dute.

Kostalde horretan —Koreari txanda hartuko ote?

Jiangsu probintzia (ekialdean dago, Shangaitik goitixeago) abangoardian dago, prozesu honetan. Bertako industriaren produkzioa, 87an, %20an emendatu zen, eta 100.000 «mendi-entrepresa» horietarik dago, produkzio globalaren %44a betetzen dutenak. Wuxi uda-

leko auzapeza den Wang Hongmin-ek Pekinen eman prentsaurre batean esan zuenez, «mendi-entrepresak esportazioari begiratzen dion hedatze ekonomia motorra dugu». Berenean behintzat hola da, produkzioaren %50a baino gehiago empresa tiki horietan burutzen bait dute. Bada honenbestez 4 bat milioi bizilaguneko udal edo distrito horri «Shangai tipia» deitzen dion obserbatzailerik.

Jiangsu-k, bertako ekonomilari batzuren ustez, barrualdeko Txinari begira ez du gehiago egon behar, baduke garaia itsasoz haraindi begiratzeko, «nazioarteko merkatuan erabat integratzeko» alegia. Kanpotik, lehengaia ugariz gain, inbertsioa ere franko iristen da, eta bertako produkzioa bestalde oso kanporako bideraturik dago. Herrialde horietan, denbora batean Japonen, Taiwanen edo Korean suertatu zen bezala, gaur egun estatu horietan lekuri ez duten teknologia baxuzko eta langile ugari-ko entpresak kokatzen ari dira.

Jiangsu-n bakarrik, beraz, eta 1987an barrena, mila bat kooperazio proiektu burutu da, atzerriarekiko —horietatik

Hebel-go meatariak. Goiak eta beheak astintzen ari da txinar erreforma.

194 kapital mixtozko entpresak. Wu-xi-ko irabazi guztien %17,5a esportaketatik etortzen zen pasa den urtean, eta 2000garren urterako %40a izanen dela ematen da.

Sobietar Batasunako berregituraketan bezalaxe, Txinan ere badira errefor-

ma hauen alde eta kontra daudenak. Produkzio soilari begiratzen diotenak alde iharduten dira; entpresen autonomiak berarekin malgutasuna, eta beraz moldagarritasuna, eta produktibitate handiagoa ere ekartzen dituela ikusten dute horiek. Planifikazioaren zaliek, berriz, estatu-sektorei lotuago dauden jendakiek eta, ez dute onesten hola-hola. Entpresa berriek, ohartarazten dute, Estatuaren entepresei «konpetentzia desleiala» egiten diete, eta beren gestioa kritikatzeko dute, «ez bait dute kontrolatzen», eta energia eta materiala sobera gastatzen ei dutelako.

Bestalde egia dateke —bertako prentsak salatu bait du—, lantegi berriak kokatu diren eskualdeetan, sozialismoak tradizionalki errepugnatu izan dituen «gaitzak» hedatu direla: jokua, poligamia, prostituzioa eta are «elkarte sekretuak» ere. Azkenik esan, «aberats» eta «behartsu»en artean geroago eta gehiagoko aldea dagoela —dagoeneko, buruzagi batek ezagutu duenez (Zu, Nan Zang-eko alkatea) batetik hamarrera-koa da, alde hori.

PABLO SASTRE

«Madrilgo deklarapena»z

Munduko politika handia, azken hamarkadaotan, proportzio garrantzitsu batean, iparramerikarrek erabakitzen baldin badute ere, Europak ere badu bere papertxo, hainbat gatazkatan mediatzailearena eginez, «indarraren erabilpena galeraziz», nazioarteko egungo sistema hautsi dadin «goxoki» ebitatuz («gogor»arena zartagina heldulekutik daukanari utziz, «bigun»arena berriz egoki dagokiolarik bere posizio ahul samarrari), eta beraz hemen edo han honelako edo halako erreforma eraginez.

Erreforma anitz agindu da Madrilen, lehengo astean bururatu zen «Ipar-Hego» nazioarteko konferentzian. Bertara ageri direnek kooperazio baketsu eta eraikiorraren aireak arnastu dituzte. Nahiz eta —ezagutu dute— nazioarteko egungo harremanak oso diren injusto. Injustizi horren kausei begira jarrita baina, «elkar ulertu ezina» eta «koiunturazko arazoak» (Hirugarren Munduko estatuetan «demokraziak» edo «diktadurak» izan, kasu) topatu dituzte. Ez bide zaie, mendebaldeko Europan gobernari diren sozialisten eskutik heldu diren konferentziatzaileei, problemak erro luze, zahar eta sakonak dituenik iruditzen. Ez dute noski pentsatzen aldaketa «erradikal» bat (etsenplu, iparraldeko nazioek errekurtsio-transferitze masibo bat egin dezaten, Hegoaldearen mesedean) soluzio egokia litekeenik.

Hirugarren Munduan «sistema demokratikoak» ikusi gura dituzte. Munduko behartsuak «arriku totalitario»tik babestu gura dituzte. Aldiz, horrelako berbaldi batean aise samar lerra litekeen kondena soilen batez aparte, Chile, Zaire, Hegoafrika edo Pakistango gutxi gora-beherako diktadurekin hausteko egitazko borondaterik ez dute egundaino erakutsi. Apika, gisa horretako diktadurek, erreakzio bidez, bestelako «diktadurak» (zinez lanjerosoak, hauek, mendebaldeak eusten duen sistema globalarekin hautsi bait lezakete!) justifika litzaketelako.

Pablo Sastre

Eritreako gerra okerragotara

Afrikar Batasunerako Erakundeak bere 25garren urteurrena Addis-Abeban ospatzen ari zelarik, bertako gobernuak eritrearren kontrako ekina areagotú du. Atzera gosea da nagusi Etiopian, hala-

baina, gerra-zor bat inponitu berri du Mengistu presidenteak, hemendik aitzin eta gerra dela kausa etiopiar bakotzak bere hile bateko soldataren hainbatekoa ordaindu beharko duela-rik.

Jokoa, ezegonkortasun faktore batzurekin batera, moldaezintasun sozial baten sintoma

Jokoaren babesa, krisi gizartearen ihesa

Krisian dagoen gizarte honek aurpegi ilun asko aurkezten ditu (droga, delinkuentzia, alkoholismoa...), guzti hauek, arazo berdinaren isladapenak besterik ez direlarik. Jokoa ere, hauetariko bat izanik, kuadro orokor baten azaleko sintoma besterik ez da. Jokoa murgildu beharrak, ezegonkortasun sikiko, behar fisiko, edo arazo sikolojiko batetan du oinarria.

Kalkuloen arabera, bingoan dabiltzanek, zazpi minutuko mila pezeta gastatzen dituzte eta gau berean 150 mila pezeta gal ditzakete. Hau honela, orain dela bi urte bere azken betebeharrak egin zituen DAK-ek edo droga arazoaren koordinakundeak, bere azken bolaran jokoa, berau sortzen duen oinarria eta inguru soziala arakatu zituen, internazional mailako lan interesgarri bat osatuz. Bere zuzendari zeneko eta gaur egun bai Osakidetza eta bai klinika pribatu batean dabilen Xabier Aizpirik zenbait ikerketa interesgarri burutu ditu. Halere, bere ustetan, DAK amaitu zenetik hutsune bat nabari da maila ofizialean, gaur egun diharduen Euskal Gobernuak idazkaritzak funtzio politikoa betetzen duela eta.

Xabier Aizpirik dienez, «honelako arazoei aurre egiteko, bulegoan dauden sendagile mordoarekin ez da nahikoa, gaisoekin eta errealitatearekin kontaktoan, ikerketan eta lanean egongo diren sendagile teknikoak ezinbestekoak direlako». Koordinazioarekin esperientziak jasoz, prebentzioa bideratu eta alternatibak planteiatuz ekin behar

duen talde eratu baten beharra dakusa. Zentzu honetan marjinazioa ekidituz benetako arazoa azaldu eta borrokatzeko bideak urratu behar omen dira. Filosofia honi atxikituz, azken urteotan egin diren ikerketen arabera, jokoa erortzen den pertsona, alkoholismoa, kafeinismoa, depresioa edo bakartasun mekanismoetan isolaturik dagoen gizakia da. Jokoa, gaisoturik dagoen izakera ezkutu baten kanpo azala litzateke eta kuadro orokorraren sintoma bat besterik ez da.

“Bingoan dabiltzanek, zazpi minutuko mila pezeta gastatzen dituzte eta gau berean 150 mila pezeta gal ditzakete”

Sendiaren altxorra pikutara gau batean

Orokorrean gaiso bat kontsultara datorrenean, ez dator bere gogoz, senideek bultzatua baizik. Egoera birrindu horren izaera bat, edo zenbaitzutan askapen egoera bat bezala planteiatzen zaie jokoa. Stress-a, ezegonkortasuna, edo antzeko arazoaren aurrean moldatzen den portaera bihurtzen da jokoa. Bera bakarrik ez da ezerren adierazgarri, baina jokoa dirutzak gastatzen dituenak eta egoera hau gaindi ezin dezakeenak, barneko arazo gogorrek isladatzen ditu. Xabier Aizpirik dioen bezala,

Jokoa ez da errenta, baina diruaren hotza

“Jokoan erortzen den pertsona, alkoholismoa, kafeinismoa, depresioa edo bakartasun mekanismoetan isolaturik dagoen gizakia da”

Kobrea, hotsa, handitasuna eta aniztasuna dira jokozalearen tranpa.

jokoa ez da txarra, izaki sozialaren harremanetarako oinarri bat da, eta apostua bera, zenbait erlazio sozialen garraiatzaile da. Baina jokoa ekintza sozial bat izatetik, oinarrizko ekintza sozial izateraino, salto handia dago. Ez dago komunikaziorik, eta kulturaren zati izatea uzten du. Horrela, jokoa gizartearen akats batzuren erreflexu bilakatzen da, eta beste zenbait faktoreekin batera, makinak tabernetan dauden heinean eta hauek komunikaziorik sortzen ez duten heinean, arazoa bere konplexutasunean agertzen zaigu.

Bakartiak eta alkoholikoak, jokolari trebeak

Beraz gizarte honen barne kokatzen den faktore definitzailea da. Norbaitek gau batean 150 mila pezeta galtzen dituenean eta biharamonean beste 100 mila galtzeko prest dagoenean 'geratu ezin bat agertzen du'. Jokalariak milioiak galtzen dituzte urteetan zehar eta dirurik ez badute kredituak eskatu ahal

izanen dute. Pentsa daitekeen legez, sendiaren ekonomia bertan behera jaurtikiko dute. Xabier Aizpirik dioenez, ezin omen daiteke hitzegin gaiso mota honen tipolojiataz, baina zenbait daturen korrelazioak nabariak dira. Bingoan jolasten dutenak adibidez, erdi-adineko emakume, etxekoandre edo bikote izan ohi dira, komunikaziorik eza eta aspergarritasunaren eredu. Makina jokaleak aldiz, 20-tik 45 urte inguruko taberna gizon iaioak eta edale amorratuak dira.

Jokoan murgildu arazten dituen oinarriak agertzeko, bakoitzaren ingurugiroa eta datu konkretuak aztertu behar dira; lan mota, erlazio-komunikazio izaera, itxaropen eza, bakartasuna, gildatzeko zaletasuna... Hala bakoitzak ekiditu ez dituen aspektuak agertuko dira. Baina aipatu behar da ordurarteko aktibitate sozialak aurrera eramanez ahal izateko gai ez izan arte, arazoa ez dela azaleratuko. Jokoa kasuan, pertsona bat bakartia, alkoholikoa, urduria izan arren sendi ekonomia suntzitzen hasi arte ez da sendagilearengana eramana izango.

Arazoa bere osotasunean hartu behar

«Hain gogorra azaltzen zaigun panorama honek, egungo gizartearen krisian du bere kokalekua», Xabier Aizpirizen ustez. Gizartea krisian dagoen bakoitzean, honelako izaerak nabariago eta sakonago bihurtzen dira, baina norma, balore eta egituren porrotari esker gauzatzen da. Gizarteak zulo batzuk eskeintzen dizkigu eta ahulenak bertara erortzen omen dira. Orain arte lanaren balorea, sakrifizioa, apaltasuna izan badira baloratu diren gauzak, orain aldiz,

aldaketa bortitz batzuk direla medio, zenbaitzuren moldagaiztasuna begibistakoa kausitu zaigu. Egitura ekonomikoan oinarrituriko eraldaketa sozialak dira. Etorkizunaren egituraketan arduratu beharrean, gizarte berriak bere baloreen bitartez, momentu-lekuko beharren asetzeari aldarrikatzen du. Etorkizunaren axoalgabekeriak, ideialen alderatze prozesu bat eman da. Xabier Aizpirizek garbi dakusa jokoa eta berau sortzen duten faktore sozial orok gaur egungo gizartearen dutela oinarri. Ildo honetatik, lojikitzat eman genezake administraritzak jokoa alde agertzen duen politika, arazoaren konponketak azken finean maila guztien eraldaketa bat suposatzen bait du. Bestalde, uka ezina zaigu jokoa egituraketak sortarazten dituen izugarritzko dirutzar kopurua.

Sendagile hauen funtzioa konponbide pertsonal eta konkretuen aurreko ardura da, eta nolabait arazo orokorren aurreko indargabezia pairatzen dute. Hau da, jokoa arazoa eta beronen inguruko beste akatsak duten azpiegitura moldatu eta birregituratzen ez diren neurrian, gizaki konkretuen konponketak lortuko dira, sendatuko dira nolabait, baina berriz egitura berdinen aurrean kokatuak izanen dira. Hau dela eta, sendagilearen lana, birstortzen joango diren aspektuen «konponketa» da. Etsipena izan daiteke sendagileengan sor zitekeen sentimendua, baina Xabier Aizpirik dioenez, «beraien lana zentzu horretan hartuko balute zer egin gutxi edukiko lukete, eta politikarienganako errespetoa edo erakutsiz, sendatzearen arlo teknikorik mugatzen dira».

B. ARTOLA

ditu zaletuak.

Nahiz beraien artean erromintxelaz mintzatu, aspaldiko ijitoek euskara jakitea beharrezko zuten

Ijitoek euskaraz zekitenean

Kotxe-tratulari, saltzaile ibiltari, ferialari... horrelako ogibide 'modernoetan' trebatu dira gaur egungo ijitoak. Tratuan aritzeko euskara jakin beharrik ez dute dagoeneko. Oro har, noski. Duela urte gutxi, ordea, bestelakoa zen egoera eta baserriarekin zerikusia zuten ogibide zenbait ijitoen esku ziren neurri haundi batetan, eta euskaraz mintzatzea derrigorrezkoa zuten buhameek.

XX. mendearen hasierako euskal ijitoen familia.

«Iparraldeko Euskal Herriko ijitoek euskara hutsez egiten dute; izan ere, frantsesez dakitenak armadan edo kartzelan ikas- teko aukera izan duten gutxi batzuk baino ez dira». 1876an, horrelakoxea zen hizkuntza egoera ibiltari hauen artean, V. de Rochas historialari frantsesak zioen bezala, frantsesez, noski. Arraina

saldu, pertzegile edo motzaile gisa ibili baserriz baserri, abere-tratulari edo purtxilero lanetan ihardun... nekazal gizarte harekin harremanetan sartu ahal izateko, euskara jakitea zen ezinbesteko baldintza. Baita zorionekoa esan edo eske ibiltzeko ere. Eta ijitoek ikasi ere, ikasi egin omen zuten gure hizkun-

tza. XIX. mendearen azken urte haietan, jadanik burges askok egiten ez zutena.

Ijioten erromintxela eta euskara, nahasian

Ordurako, bestalde, hainbeste gora-behera eta gero, gizarte nagusi baten erdian ibiltari eta mespretxatu gisa hainbeste urte igaro ondoren, galdua omen zuten ia erabat Indiatik ekarritako beren hizkuntza, **erromintxela** alegia. Erabiltzen zuten mintzaira, haien pasadizoak eta kontakizunak albokoek uler ez zitzaizkien gortetzen zuten batipat (eta gortetzen dute oraindik ere). Baita ijito ezezagunak ijito ez direnengandik bereizteko ere. Mintzaira haren berezitasuna, ulergaitasuna, hiztegiaren zentzua. Ez ordea, egitura, alegia, joske-

“*Garai batetako euskal nekazal gizarte harekin harremanetan sartu ahal izateko, euskara jakitea zen ezinbesteko baldintza. Baita zorionekoa esan edo eske ibiltzeko ere. Eta ijitoek ikasi ere, ikasi egin omen zuten gure hizkuntza*”

Euskara
ondo menderatzea ezinbestekoa
zuten abere-tratulari, purtxilero edo
motzaileek.

ran eta aditz jokoan. Elementu horiek euskaratik jasoak zituzten neurri haundi batean.

Hiztegi hura urri samarra zen, 350 bat hitzek osatua, beste herrietako buhameek ibiltzen zituzten hitz berberak edo oso berdintsuak, gainera. Izan ere, haien erroa erromintxelezkoea zen gehienetan, frantses, espainol eta euskaratik hartutako zenbait hitz ere baziren arren. Hala nola **aria** (harria), **pishia** (piza), **erga** (kotxea), **beharia** (belarria) edo **céria** (zerua). Ziburu eta Donibane-ko kaskarotek erabiliak. Erromintxelaz-ko hitz horien erroa hartu eta zegokion desinentziaren partez euskal bukaera erasten zioten; **a** artikulua, esaterako: **mandrua** (ogia), **jeroa** (burua)... Plurala egiteko ere, **ak** amaiera ipintzen zioten izenari: **pindrotakuak** espartzinak esateko, **landruak** arraultzeak adierazteko, **bruiak** goardia zibilak izendatzeko. Aditz zenbaiti ere euskarazko **tu** erasten zioten: **bukautu** (utzi), **txibatu** (larrua jo), **pandotu** (sartu). Aditz jokoa bera ere egiteko euskaraz baliatzen ziren: **bokali niz** (gose naiz), **piautzen dut mola** (ardoa edaten dut), **buterrau**

ez dut behar (nahikoa dut), **tejali zak mandrua** (jan ezak ogia)...

Ijitoak egaxuengandik beti bereizi nahian

Gauza zera da, era horretan antolatu zen zapahizkuntza erabat ulergaitza gertatzen zitzaion euskaldunari. Are gehiago, zein abiaduraz, zelako ahozkatze eta doinua erabiliz egiten zuten kontutan hartzen badugu. Hona beren esalditxo haien adibide bi: *Mandru-na eta barrabas sar, nik ebatsi badut horren balicho* (ogiak eta ardoak zeharka diezazkidaten barrunbeak zerri hori nik lapurtu badut); *Tcaia, brastando keau zak, bluiak jabela* (korri ezak, mutil, poliziak hor dira eta).

Hizkera hura, alabaina, sedentarizatu samarrak ziren ijitoek ezagutu eta erabiltzen zuten. Besteek, ordea, nomadismoari ekiten ziotenek alegia, erromintxela garbiagoa gordetzen zuten, aberatsagoa. Oraindik ere, mundu osoko bu-

“*Euskal ijitoek beren bizimodua nolabait legeztatu beharrean aurkitzen zirenean, bataiatu egiten ziren eta euskal abizenak aukeratu, «Iturbidekoa», «Arroniz», «Barrutia», eta «Etxeberria» ere*”

hameak biltzen dituzten erromeria horietan, ibiltariak dira elkarri hoberen ulertzen diotenak. Baina hori beste upeleko sagardoa da.

Gure euskal ijitoekin jarraituz, beren bizimodua nolabait legeztatu beharrean aurkitzen zirenean, bataiatu egiten ziren eta euskal abizenak aukeratu, toki-koak gehienbat, **Iturbidekoa**, **Arroniz**, **Barrutia**, eta buhameen artean hain zabaldua den **Etxeberria** ere. Izan ere, non lekutu, bertatik hartzen zuten euskaldun deitura.

Orain urte gutxi, J. A. Azpiroz euskal idazleak ordu pilo ederra eman zuen Hernaniko leinu baten buru zen ijito zahar batekin berriketan, euskaraz, erromintxelazko hiztegitxoak jasoaz. Hitz gutxi baino ez zuen biltzerik izan. Baina gutxi horien gehiena duela mende bat Lapurdi eta Nafarroa Beherean jasotakoekin bat dator, baita beste herrialdeetako buhameek gordetzen dituztenekin ere. Haundia esateko, adibidez, **barua** esaten zuten Lapurdin 1870ean eta **barua** Hernanin 1980ean, Madrilén **baro** esaten delarik; oina, **prindoa** eta **prindua** Euskal Herrian, **pinrel** Madrilén; txakurra, polizia, ordea, **txukela** gaur egun duela mende bat bezelatsu, **chuquel** deitzen diotelarik Espainiako hiriburuan.

Hizkuntza gordetzearen beharra

Funtzioak egiten du hizkuntza. Hori badakigu euskararen kasuan. Erromintxelari berdin gertatu zaio. **Egaxuak** (gachoak, kasu honetan ere euskal kutsua hartu du ez-ijitoa adierazten duen berba honek) beren arazoetatik kanpo mantentzea bihurtu da hizkuntza ijitoaren helburu nagusi. Horren arabera aldatuz eta tokian tokiko berezitasunak hartuz joan da. Baina beti hitz batzuk mantenduz, beren bizikera dela eta, ijitoen egoera propioak adierazteko balio dutelako dudarik gabe. Izan ere, eta horretaz ikerketa sakonik egin ez delarik, hitz batzuk beti erromintxelaz esaten dute ijitoek: apeza, birjintasuna eta ez-konduz geroko fidelotasuna adierazteko ere hitz zehatzak dituztelarik. Hila, eta batez ere hilaren izpiritua, beraientzat hain oinarritzko gauza denez, mundu osoko ijitoek adierazten dute hitz berberarekin: **mulo**, (**mulé**, pluralean) Et-
nia definitu zehatz bezala mantenduko badira, beren kosmoikuskerak adierazten duten kontzeptuak gordeaz izango da. Bestela, **euskal erromintxelarekin** gertatu den bezelatsu gertatuko zaie: beharrik ez eta galdu egin da. Ijitoen euskara bereziarenak egin du dagoeneko.

ALIZIA STURTZE

Batzuentzat, Kaskarotak, jatorriz ijito etniakoak ziren; agota eta buhameen arteko nahasketa, beste batzuentzat.

Zenbait abantaila fiskal galdu dituen arren

Alokairuzko finantziazioa, Leasing-a, etengabeko hazkundean

Azkenaldi honetan ekonomiaren arloko albis- teek lehen ez bezalako interesa sortzen dute gure artean. Boltsaren gorabeherak edo banku haundien arteko elkarketa eta burrukak, gutxiengo baten komentario izatetik prentsako titular haundietara eta kaleko berriketara pasatu dira. Horrela, prentsaren bidez, ahoz aho eta, batez ere, publizitate kanpaina gogor batzuri esker, termino ekonomiko berri bat gero eta ezagunagoa egiten ari zaigu: Leasing-a.

Hitz ingeles honek alokairuaren bidezko inbertsioen finantzaketa definitzen du, eta ez da, berez, asmakizun berri bat. Dena dela, estatu espainolean bere zabalkundea duela hiru urtetik hona eman da, etengabeko hazkunderako negozioa delarik gaur egunean.

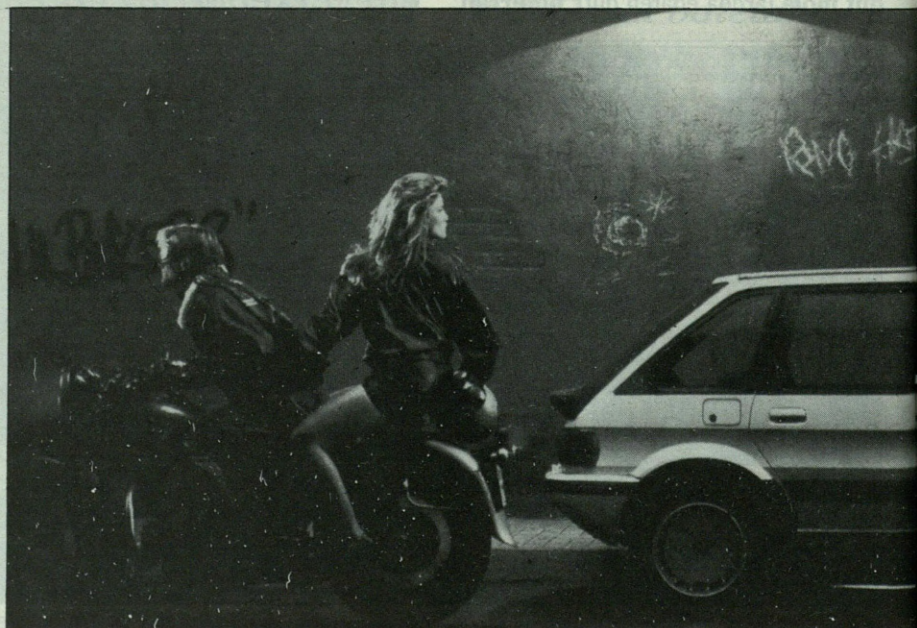
Leasing-a batez ere tamainu ertain eta txikiko enpresek erabiltzen duten finantziatzeko sistema da. Enpresek behar dituen ekipamendu, lokal eta tresneriak erosi beharrean, alokairu berezi baten bidez lortzen ditu, gastuak murriztuz hein handi batetan. Kontratu baten bidez zein epe arte luzatuko den alokairua zehazten da, eta mugagun hori heltzean, enpresek alokatu izan dituen ondasunak erosteko aukera dauka salneurri murriztu batetan, izan ere, alokairuaren bidez amortizatu egin bait da ondasunaren balioa. Ez da, beraz, alokatze hutsa, kontratua egiten den unetik zehazten bait dira gero erosteko opzio horren zenbatekoa eta baldintzak.

Adibide batez saiatuko gara argitzen korapiloa. Enpresa txiki batek ekipa informatikoak behar ditu, baina erosketaren inbertsioa gehiegizkoa egiten

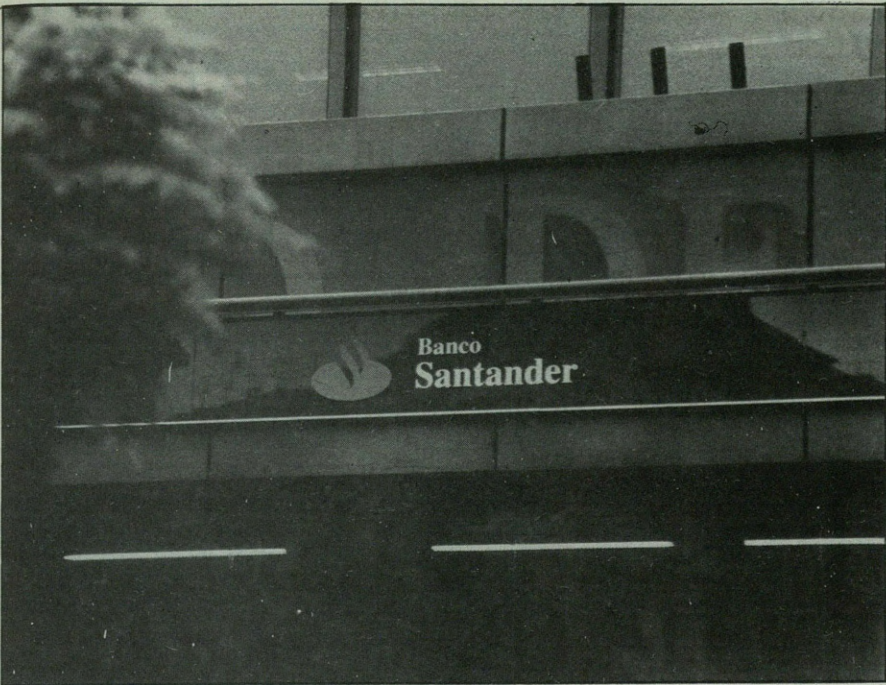
zaio. Orduan leasing enpresara jo- tzen du, eta honetxek erosten du lehe- nak behar duen ekipoa (lehen enpre- sak, berak aukera dezake marka, mo- deloa eta banatzailea ere). Kontratua

egiten dute orduan bi enpresek, lau urtetarako esaterako, hileko kuota zenbatekoa den eta erosketak opzioaren baldintzak zehaztuz. Lau urteak igaro- takoan, lehen enpresek zer egin era- baki dezake. Materialea leasing-ekoari itzuli, erosi, edota —aukerarik normale- na— beste ekipamendu berriagoagatik aldatu zaharra, berria ere leasing-aren bidez eskuratuz.

Azken aukera honek zerikusi haun- dia dauka leasing-aren azken aldi hone- tako zabalkundean. Teknologia berriak eta ekipa informatikoak etengabeko ber- rrikuntzatan daude; pare bat urtetan or- denagailu belaunaldi batek aurrekoa gainditu egiten du. Materialearen za- harkitzapena gero eta azkarrago ema- ten da. Horregatik, horren ekipa gares-

Luxuzko kontsumora bideratzen ari da leasing-a

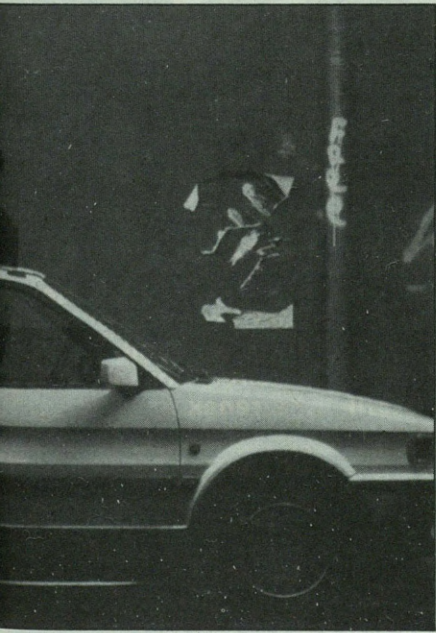

Santander bankuaren Bansaleasing filiala, estatuko lehen konpainia

tiak erostea ez da izaten errentagarria, erosi eta bi urtetara materiale modernoak gaindituko dituelako lehenaren prestazioak. Kasu horretan, ekipu berria erosteko berririo inbertsio galanta egin behar du entpresak, eta materiale zaharra saltzen saiatu gainera. Leasing-aren bidez ordea, materiale zaharkitua errez errez alda daiteke berriagoatik. Alokairu apur bat garaigoatik leasing entpresak eskainiko du ekipu berria, materiale zaharra beste nonbait berkitatzeaz ere arduratuko delarik (normalean, errekurso gutxiagoko entpresa bati eskainiko dio, edo herrialde atzeratuagoetara bidaliko da). tatu espainolean. Batez ere, lokal, informatika eta ekipamendu-ondasunetara

destinatzen da leasing-a. Oraintsuago automozio eta luxuzko ekipu elektronikoetara hedatzen ari da leasing-a. Orain arte, entpresak ziren leasing-aren bezero nagusiak, baina leasing konpainien ugaltasun eta elkarrekiko lehiak, beste merkatu batetara hedatzen araztera bultzatu ditu. Luxuzko kontsumoa da leasing entpresen oraingo helburua, eta profesional liberala, bezero berria. Kotxeen merkaturak, hain zuzen ere, modelo berri eta luxu haundia gokoak gero eta azkarrago ari dira produzitzen. Leasing-aren bidez, bezeroak kotxez aldatu dezake bi edo hiru urte-tik behin, behin behineko despoltsapen haundiegirik gabe.

“Batez ere, lokal, informatika eta ekipamendu-ondasunetara zuzentzen da leasing-a, oraintsuago, automozio eta luxuzko ekipu elektronikoetara hedatzen ari delarik”

Hain zuzen ere, kontsumo pribaturako leasing-aren esistentziagatik, inbertsio mota honek orain arte zeukan %15eko desgrabazioaren abantaila fiskala (errenta aitorpen eta sozietateen zergan) ezabatu egin du Haziendak 1988rako. Entrepresari askok beren kontsumo pribaturako ondasunak lortzen zituzten leasing-aren bidez, eta gero inbertsio bezala justifikatu desgrabazioari probetxua ateraz. Iruzur fiskal askoren oinarri izan da leasing-a, eta horregatik kendu du gobernuak %15eko desgrabazio hori, lehen esistitzen bazen inbertsioa bultzatzeko bait zen, ez kontsumo pribatua.

Dena dela, desgrabaziorik gabe ere, ez dirudi leasing-aren gorakadak gelditu behar duenik. Entpresa txikietan jabetza sistema apurtzen ari da, egiten diren kapital inbertsioak erosteko baino leasing-aren bidez alokatzeko direlarik gero eta neurri haundiagoan. Luxuzko kontsumorako leasing-a ere zabaltzen ari da, bere egoera legala argia ez den arren, media haundietako publikitatearen bidez.

Talde finantzieroak

Estatu espainolean 80 bat leasing konpainia daude gaur egunean. Entrepresa txikiak ba dira berauen artean, baina gehienak (eta hauen artean, garrantzitsuenak) talde finantziero haundiei lotuta daude. Estatuko konpainia garrantzitsuenak Bansaleasing da, Santander bankuari lotua; eta horren ostean Lico, aurrezki kutxen konfederakundekoa. Beste tankera batetako konpainia haundi batzuk ere beren leasing-eko filialak dauzkate, BMW etxeak bezala, zeinak leasing-aren bidez zuzenean bere modelo gero eta sofistikatuagoak errez kolokatzan dituen.

Leasing entpresen ugaltasunak ez du suposatzen finantzamendu iturri berri eta independente baten sorrera, talde haundien antolakuntzaren deszentralizazioa baizik. Talde finantziero haundiak gaur egun holding osoak dira. Banku komertzialen azpian banku finantzieroak daude, eta hauen inguruan aseguru etxe, inmobiliaria eta leasing konpainien sare zabalak. Subkontratazio eta espezializazioz josiriko sare hauek ez dakarte ondorio bezala botere ekonomikoaren deszentralizazioa, bere kontzentrazioa baizik. Irudi tetriko samarra erabiliz zera esan daiteke: amarraunak gero eta zabalagoak diren artean, armiamak gero eta gutxiago —baina haundiago— direla. Hor ditugu kasu, holding bankarioen elkarketak; Bilbao-Vizcaya bankuarena bezala, edo berriagoa den Conde-ren ‘Banesto’ eta ‘Central’-aren fusioa.

LUIS FERNANDEZ

**JASO ITZAZU
AURTENGO BI LIBURU
ERAKARGARRIENAK.
DURANGOKO EUSKAL
LIBURU AZOKAN
ZURE ESKUTAN**

EUSKAL HERRIKO HISTORIA

Frankoak edo gaskoinak, juduak eta mairuak, agotak, ijitoak eta kaskarinak... gutxiengo eta talde baztertu guzti horiekin batera ere egin dugu euskaldunok gure historia.

ZIENTZIA ETA NATURA

Animalia bitxi hauek, Euskal Herria itsaspeetatik sortzen hasi bezain laster, gure Lurra ezagutu eta kolonizatu egin zuten. Horiek izan ziren Euskal Herriko gure arbasorik zaharrenak.

GAIK Liburu saila

TXALAPARTA ARGITALDARIA

Zabalbide 68-Behea A. Tlf. 421 23 00. 48006 BILBO

BOKAZA

-MORAU TA MATIN-

AITARNA ARRISKUTSUA

3 ATALA: ARGIAKO IRAKURLE
MOSKEATUEN ELKARTEAK JARRI-
TAKO MEZUAK EZTANDO EGIN DU

BITARTEAN, EUSKADIKO GAZTETSKEREN BATETAN GAIZKILEEN BILERA HASTERA DOA... (*)

EZAUGARRIZKO MARKO
ERREALEAN KOKATURIK, DISZIPLI
NARTEKOTZAT JO DEZAKEGU, HIS-
TORIKOKI ETA HEGEMONIKOKI
AZALTZEN ZAIZKIGUN...

ERREPIKA AL
DEZAKEZU?

BURUZAGIA DIRUDIENA
PENTSAKOR IXI DU E-
SITEN DA...

BESTE ERA BATERA
ESANDA, EZAUGARRIZKO MAR-
KO ERREALEAN KOKATURIK, DIS-
ZIPLINARTEKOTZAT JO DEZAKEGU,
HISTORIKOKI ETA HEGEMONIKOKI
AZALTZEN ZAIZKIGUN...

(*) BOKAZUKO DUTZE BAINA HAIN SEKRETUA ZEN
BILERA EZIN IZAN GEURLA ARGAZKILAKATERA

BA NI TXAKURRAZ
KOKOETARAINO NAGO
DAGOENEKO

BAI, TINKO
EUTSI BEHARKO
DIOGULA!

NIRI BERRIZ
BOKAZAREN
TXISTEAK GUS-
TATZEN ZAIZKIT!

HITZ HAUEK ENTZUTEAN, INULTASUNA EGIN
DA GEZAN, BURUZAGIA BERRIRO HITZERTEN
HASTEN DEN ARTE

LAGUNOK, BERRI
TXAR BAT DUT ZUENTZAT,
LIKIDAZIONISTA BAT DUGU
GURE ARTEAN

**kirolzaleen
zerbitzutan**

donostia

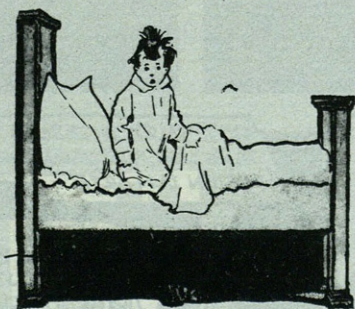
☎ 271050 eta 270447

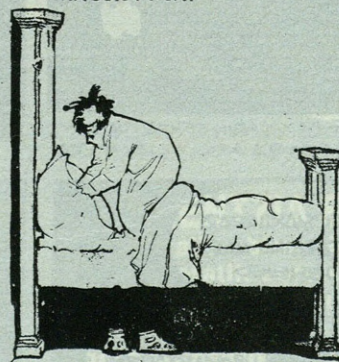
HERNANI, 4 - 20004 DONOSTIA - Telf. 42 06 24

EZ UTZI IRAKURRI GABE

LITTLENEMO
WINSOR MCCAY

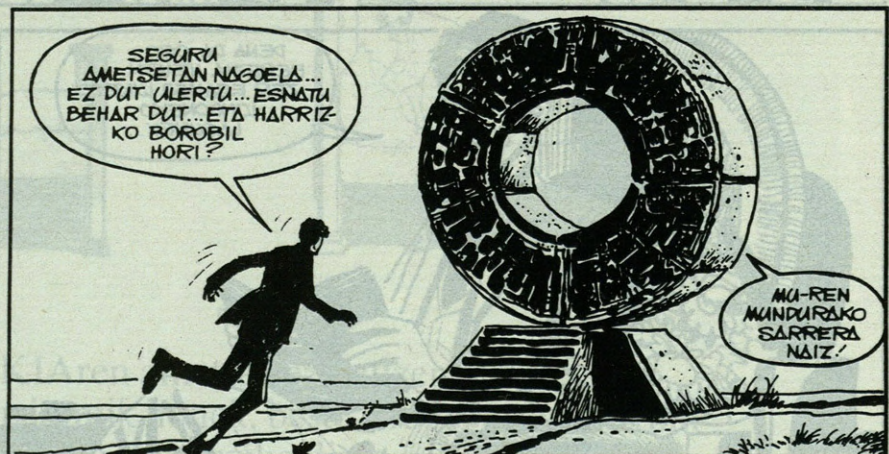
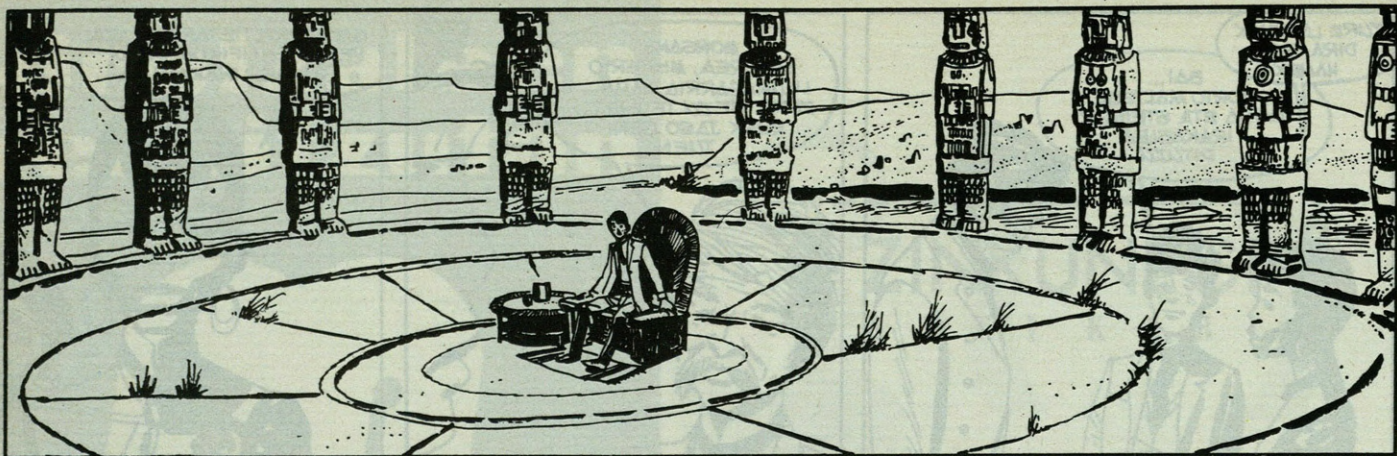
LITTLENEMO
WINSOR MCCAY

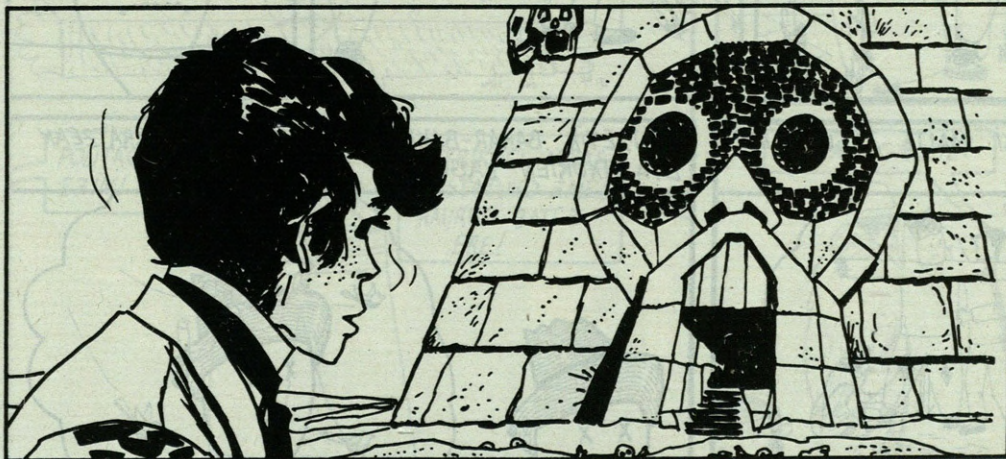

NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

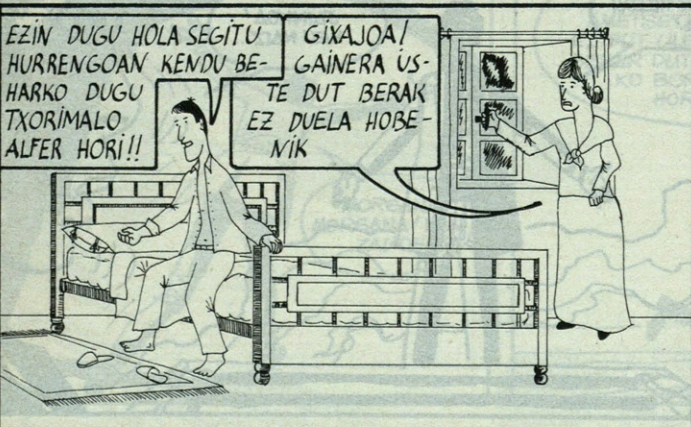

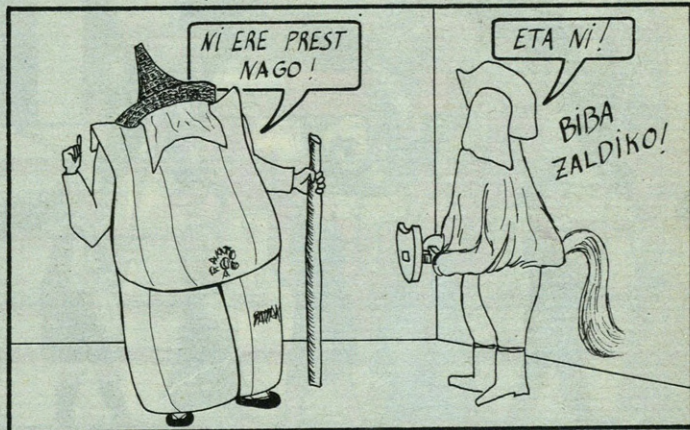

GURE TXORIMALO GAIXOAK EZIN ZUEN ARAZOA KONPONDU... EGUNAK PASTEN ZIREN ETA KONPONBIDERIK IKUSTEN EZ.

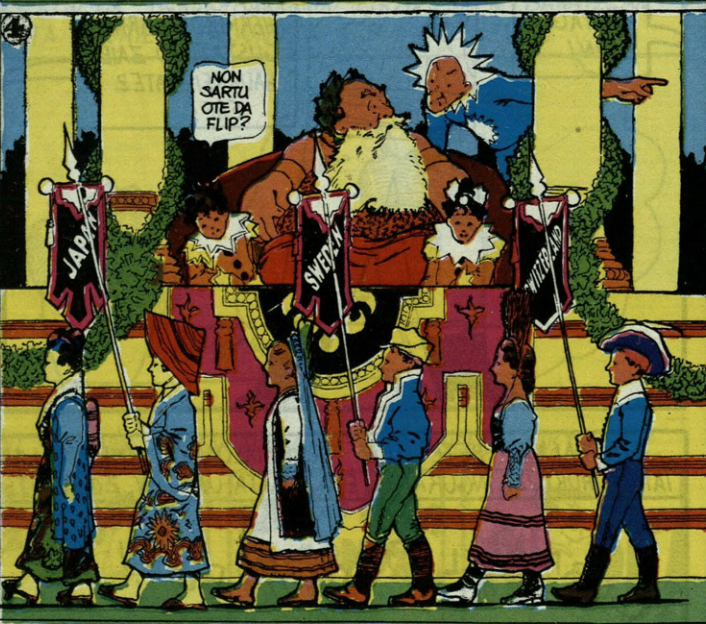
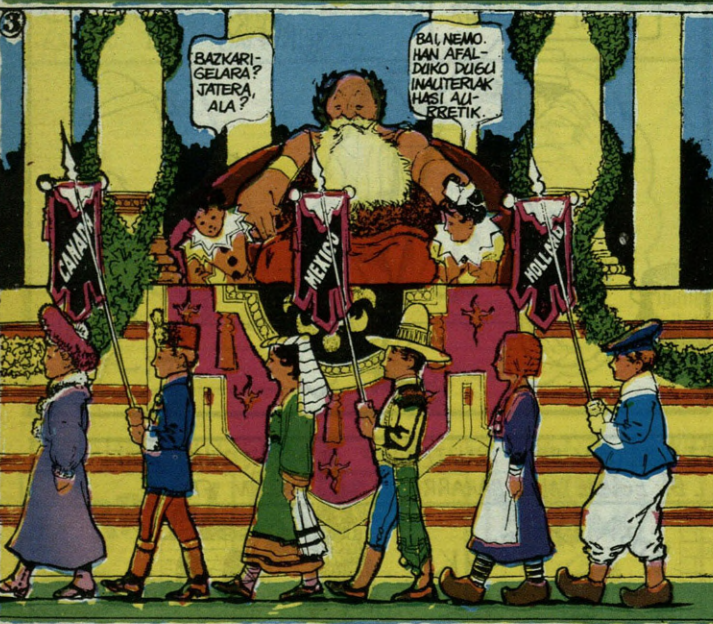
...ETA HALAXE BETE ZEN TXORIMALOAREN AMETSA LANTZ HERRIAN, BERE IHAUTERIKO
IAN BIHURTUZ...INGURATUA ETA MAITATUA ZEN, ZORIONTSU... BI EGUNETAKO BAKARRIK

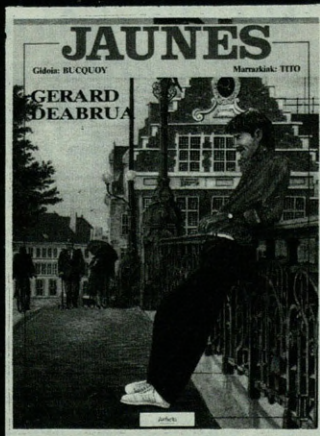
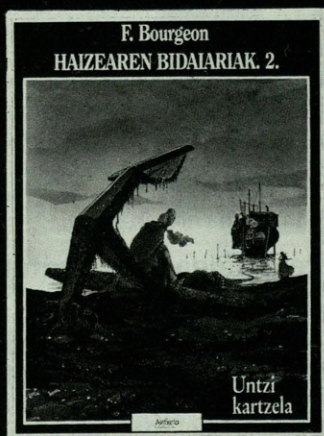
1 LITTLE NEMO IN

2 SLUMBERLAND

KOMIKIA : LITERATURA IRUDITAN

Abenturak jarraitzen du ...
... sar zaitez abenturan !

Antxeta
Argitaletxea

POSTAZ MANATU ETA ESKURATU

ANTXETAK zerbitzu berri bat martxan ematen du:
korrespondentziako salmentarena.

Nola egin ? Errexa da:

- beheko fitxa bete ta moztu,
- ANTXTARA bidal: 14 Pannecau karrika
64100 BAIONA
- 2zpa3 aste berantago liburuak etxean jasoko dituzu
- Zer abantaila du sistema honek ?**
- merkeago ordainduko duzu (% 10)
- liburuak etxean bertan hartuko dituzu
- erregularki ANTXTAren argitalpenen berri bidaliko dizugu

Hori guzia bestelako engaiamendurik gabe !

ESKAERA (garraio gastuak kitorik, dohanik)

HAIZEAREN BIDAIRIAK . T1 . "Neska bat untzian".....	40 lib/800 p.....
HAIZEAREN BIDAIRIAK . T2 . "Untzi kartzela".....	40 lib/800 p.....
JAUNES . T1 . "Errealitatearen mugetan".....	40 lib/800p.....
JAUNES . T2 . "Gerard Deabrua".....	40 lib/800 p.....
CORTO . "ETHIOPKOAK".....	43 lib/850 p.....

GUZTIRA.....

ORDAINKETA MOLDEA (aukera ezazu)

- Fitxa honekin batera txeki bat igortzen dut ANTXTAren izenean *
- libera/pezetakoa
- ANTXETA argitaletxearen kondura * pezetatoko diru ixurketa egitea
- agintzen diot neure bankuari:
- nire bankua/aurrezki kutxa:
 - sukurtsala:
 - nire kontu zenbakia:
- SINADURA:

HEMEN MOZTU

zenbat ale	ordain beharrekoa

IZENA*..... DEITURA*.....

HELBIDEA*.....

HERRIA*.....

PROBINTZIA*.....

(* hizki handitan bete otol)

Hilabete honetantxe atera daiteke ikastoletarako dekretua

Hainbat ikastola hertsia nahi du nafar Gobernuak dekretu bidez

Ikastolak arrisku gorria bizi du Nafarroan oraindik. Eskola publikoa da berak anartean egin-dakoari segida emanen diona, baina baldintzak eta garantiek norbait konturatzeko moduko hutsa-lak irudi dute. Egote gogorra sortuko da Federa-zioa eta Gobernuaren artean aurki, dekretua ka-rrikan delarik.

Otsagi eta Eaurtan izugarrizko kuar-tel berriak egin dizkiete goardiei, aldiz, Nafarroako Gobernuak beste 27rekin batera, desegin egin nahi ditu bi herri horietako ikastolak. Eaurtan matadero zaharrera eta Otsagin eskola naziona-lak utzitako etxe zaharrera zihoazen haurrek, eskola publikora joan beste erremediorik ez omen dute Gobernu-aren ustez; han euskara asignatura gisa eta orduka jasoko dutelarik.

Arestiko konparazio merkeak badu ahatik motiburik. Irakaskuntza hain gu-ti zaintzen den Estatu honetan gehiago mugatu nahi da Nafarroa arrazoi politi-koak medio. Nafar Gobernuak erregula-tu egin nahi ditu ikastolak legalitatean sartzeko. Ilegalek (inguru erdaldunean daudelako, haur guti dutelako edo be-rezko etxerik ez dutelako) eskola publi-koan sartu beharko dute. Eskola publi-koak egokitu eginen zaizkio arrazional-ki hizkuntz eskabideari, Gobernu saia-fuko da ahal den lekuetan sare elebidu-nak prestatzen eta ahalik eta mai-su-maestra gehien erreziklatzen. Baina garbi dago hainbat lekutan ezin dela euskal irakaskuntzarik jaso, eta hori la-rrutik pagatuko dute, orain artean be-zala, eskolaurrea euskaraz egin duten haur anitzek.

Iruditu bestalde, ereduaren komuni-tate autonomoko ohiturei erraituko zaizkiela, A nahi genezakeenean euska-ra orduka asignatura gisa, komunitate

autonomoan emaitza ustel askoak eka-rririk dagoena, B delakoak hiru ordu erdaraz eta gainontzekoak euskaraz eta B ereduak gaztelania salbu guztia euskaraz. Baina jakina, hau eskola ba-tzurretan bakarrik, Nafarroako eskola gehienetan eredu neutroak segituko bait du, guztia erdaraz alegia.

Erreziklajearen oinarritutako plangintza

Gobernuak egin nahi duen plangin-tzarekin, 1.990. urterako 29 ikastola de-segin nahi direla esan du. Horren or-dez, eskola publikoak eskeintza egoki-

Lizarrar, Tafallar edo Iruñearako ikastolek berdina segituko dute beren baldintzak medio, eta Pirineo eta Erribera aldekoak berriz ito eginen ditu dekretuak.

tzeko erreziklajean oinarritzen da bate-tik Gobernuak. 1983. urtetik 160 irakasle erreziklatu ditu Gobernuak eta aurtan bertan 49ren bat hasi dira errezikla-jean. Prebisioren arabera 1990rako 5.000 ikasle izan litezke eredu euskal-dunean, eta 405 bat maisu-maestra.

Guzti honen aintzinean izan dira erantzun gogorak eta euskara taldeetan lanean dihardutenen arteko hasereak, besteak beste Ikastolen Konfederakundearena kasu. Batzarre talde politikoak herriz, vascuence-aren legea salatzuz ere, ez du ikusten Gobernuak pro-

posatzen duen hau ikastolen aurkako erasotzat, beren ustez, hemen dagoena ez da ikastola bakarrik, eskola publikoak euskara sartzen hasi ahal izatea baizik. Bestetan bezala ikastola norma-hik pagatu ez dezakeela argudiatzen dute.

Ikastolen Federakuntzak negoziazioa eskatzen

Federaziokoek, Gobernuaren proposata ikusirik hainbat erantzun atera dituzte karrikara. Batetik, argi uzten dute berak ez daudela dutena eskutatik

Garbi dago Nafarroako hainbat lekutan ezin dela euskal irakaskuntzarik jaso, eta hori larrutan pagatuko dute eskolaurrea euskaraz egin duten haur ainitzek.

“Gobernuak egin nahi duen plangintzarekin, 1990. urterako 29 ikasle desegin nahi direla esan du, hauen ordeztu, eskola publikoak eskeintza egokitzeke erreziklajean oinarritzen delarik”

uzteko prest, eta aurtengo «Nafarroa oinez» Lesakan dela ezin da ahan-tzi, izan ere, aurtan bertan desegitea toka-tzen bait zaio Gobernuaren arabera Lesakako ikastolari. Hezkuntza transfe-rentziak sarri dira Nafarroara heltze-koak, eta Federakuntzak globalki nego-ziatu nahi du arazo guzti hau, vascuen-cearen legea erregulatuko duten dekre-tuak, ekainaren erdialdean edo aterako direnak, atera ondoren hasiko direla Gobernu eta Federakuntza arteko ne-goziazioak.

Federakuntzak argi du bi parteen arteko akordioa behar duela izan, ezin dela bertan behera utzi ikastolek nafar hezkuntzari egin dioten aportazio lin-guistiko-pedagogikoa nola gestio bide-koa. Bestalde, ikastola izanik eskola pu-blikoari hizkuntz aportaziorik gehien eman diona, ikastolak ahultzeak, siste-

“Federakuntzak globalki negoziatu nahi du arazo guzti hau. Diotenez, ezin da bertan behera utzi ikastolek nafar hezkuntzari egindako aportazio linguistiko-pedagogikoa bezala gestio bidekoa”

ma publikoko euskal sarean ahultzea ezinbestekoa dakar beren ustez.

Hainbat ikastolak duen traba juridiko eta administratiboen errua Gobernuari egosten diote, honek ikastolei emanda-ko tratua eskasak ekarri bait du egoera hori.

Hainbat ikastolaren irtenbideak zehazki

Gobernuaren usteen arabera hiruk behar lukete aurtan desegin: Leitzako San Migelek, Lesakako Tapirumairuk eta Uharte, Atarrabia eta Burlatako Hiru Herrik. Heldu diren 15 hauetan, es-kola publikoarekiko batzea gertatuko li-tzateke euskarazko irakaskuntza agitu-rik (zenbakiak ikasleak dira): Etxalar 12, Igantzi 14, Goizueta 10, Doneztebe 13, Sunbilla 11, Agoitz 25, Olazti 23, Ur-diaín 8, Bakaiku 15, Arbizu 27, Lakun-tza 21, Uharte Arakil 5, Iruztun 32 eta Lekunberri 25. Sei ikastola txikiri, eus-kara asignatura agintzen zaie eskola publikoan: Auniz 9, Austar 9, Utsagi 7, Eaurta 5, Gares 10 eta Eugi 5. Ez dute deus proponitu Sartaguda 6, Irunberri 17, Zangotza, Biana 30 eta Tuterarako 15. 84 irakaslek jasanen dituzte alda-kuntza posible hauek, eta berentzat plangintza prestaturik edo du Gober-nuak.

Ondorioak larriak dira: Gobernuak ez da gai eskaerari erantzuteko, Pirineo eta Erribera aldean zalditik astorakoa eginen dutelarik. Dekretua atera ahala, Federakuntzaken eritzia zuzenki izan-nen dugu geure orrialdeetan. Ikusten denez, Lizarra, Tafalla edo Iruñeako ikastolek berdin segituko dute beren baldintzak medio.

INAKI CAMINO

Bloque Nacionalista Galego-ko (BNG) deputatua dugu Xose Manuel Beiras Galizako Parlamentuan. Ekonomilaria izatez, literatur itzulpenetan ere aritu izandu da 50 urtetik gorako gizon hau, egun bere herriko politikagintzari atxekirik bizi bada ere. Pasaian aurkitu dugu Galizako Letren Eguna zela eta hitzaldi bat eskaintzen. Meigaren batek nahi izan du Fragari txaleta txikitu zioten egun berean suertatzea.

Xose Manuel Beiras: «Euskadik ez ditu Galizaren konnotazio kolonialak»

GALDERA: Fragaren txaleta lehertu du-te gaur goizean; zer deritzozu?

ERANTZUNA: Nik ez dakit nork jarri dion lehergailua baina jarri dionak mesede handia egin dio Fragari. Eritzi publikoaren aurrean, txaletaren suntsiketa-ekin Fragaren alternatiba eta irudia puskatzen saiatu garenon urteetako lana suntsitu da. Kontrairaultzaile indarren historia ezagutzen duenak, sasi gertakizun iraultzaileetaz guztia daki, eta honekin dena esana dago.

GALDERA: Exército Guerrileiro do Povo Galego erakundearen borroka armatuari buruz zein eritzi duzue?

ERANTZUNA: Zailtasun handiak ditut Exércitoaz mintzatzeko, arrazoin ximple bat dut gainera: ingurune zehatzetan etika eta ideologiko balorapenak politiko balorapenetatik bereizten jakiten ez bada, esaten den edozein gauzari buruz ezin da irakurketa zuzenik egin.

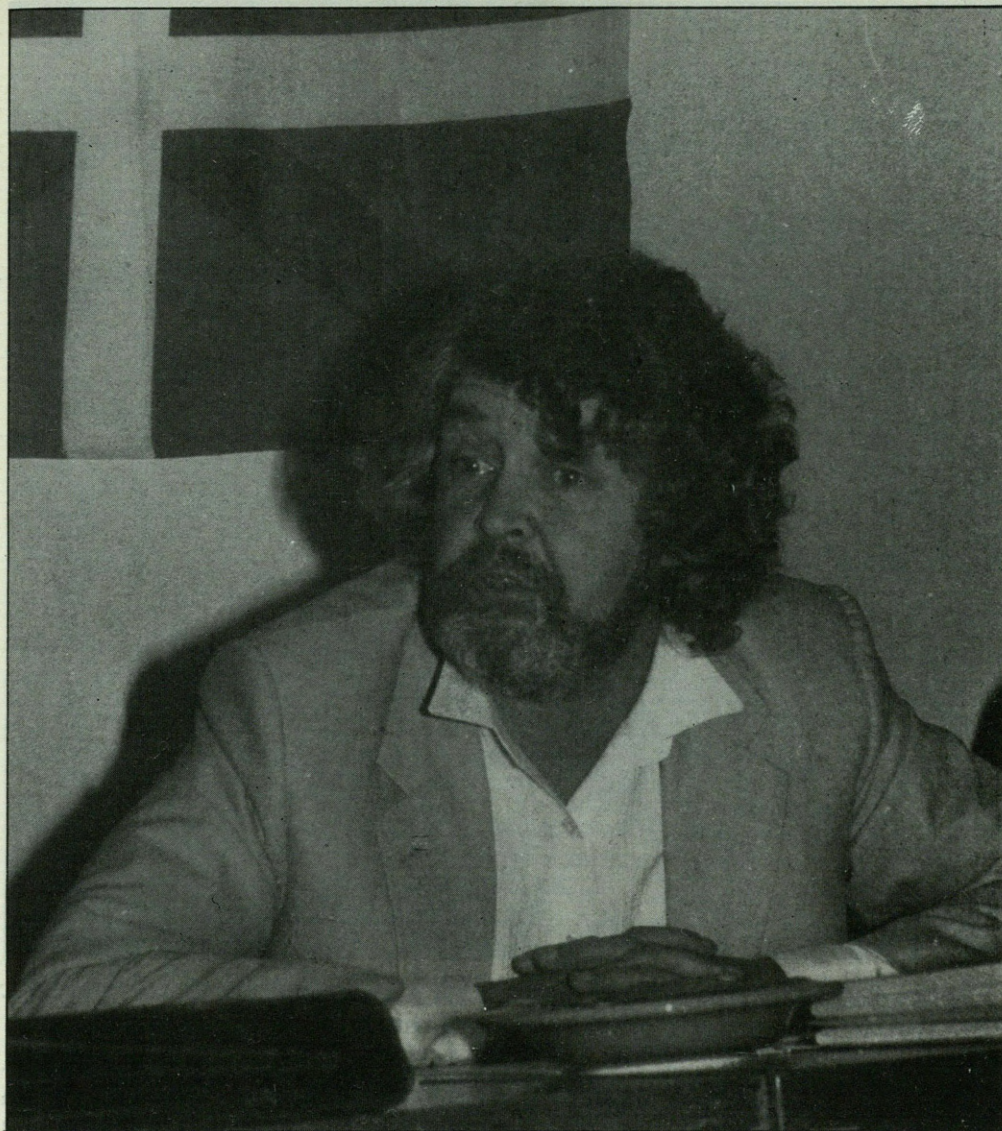
Nire eritziz, abenturalismoa abenturalismo da beti, baina borroka armatua, seriotasunez eta inguruneak arma hori hartzera behartzen zaituenean hartuz gero, klase sozialen eta Herrien arma dela onartzen dut. Baina Galizan orain gertatzen denak ez ditu baldintza hauek betetzen. Errealitateak agintzen du egoera sozio-ekonomikoan biolentzia iraultzaile bat sortzeko baldintza objetiboak ematen hasiak direla, baina errealitateak agintzen du baita ere, Exércitoa egiten ari dena, nire eritziz ez dela batere serioa eta ez dela guretzat batere onuragarria.

GALDERA: Galizaren egoera ekonomikoa azaltzeko Castelaoren irudi bat erabili ohi duzu: Aska Galizan eta errapeak Madrilen dituen behia da Galiza. Nola-koa da Galizako egoera ekonomikoa?

ERANTZUNA: Galizako egoera ekonomikoa betiko arazoek jota bizi da, ekonomia espoliatu batetan alegia. Proletargoa superesplotaturik eta nekazariak, lana duen populazioaren %40a izanik, zirkulapen esferaz esplotaturik daude. Espolio hau bai oinarritzko, energetiko eta finantziero baliabideez gain, emigrazioaren bidez ere egin da. Adibide gisa, lehengo batez irratian Banesto-ren gizon garrantzitsuenetakoa den Mario Conde-k zioen Banestok Galizatik lortutako %25a soilik inbertitzen zuela Herri honetan. Betiko arazooi krisia gehitu behar diogu. Galizan langabeziaren zifrak ematen direnean langabetu gutxi dagoela dirudien arren, kontutan izan behar da zifra horiek populazio okupatuaren arabera eginak direla. Baina Galizan jende gehiagok lana egiten duen arren, soldata duen populazioa %30a da, beraz langabezia datu horiek hiruko biderkatu behar dira. Ferrol-en, adibidez, langabezia %30a baino altuagoa da. Krisi hau, langabezia sortzeaz gain ere, dagoen industria ahula pikutara botatzen ari da.

GALDERA: Estatua Europako Elkarte Ekonomikoan sartu denez geroztik, al-daketarik somatu al da?

ERANTZUNA: BNG-k Galizarako hon-damendia izango zela iragarri zuen eta

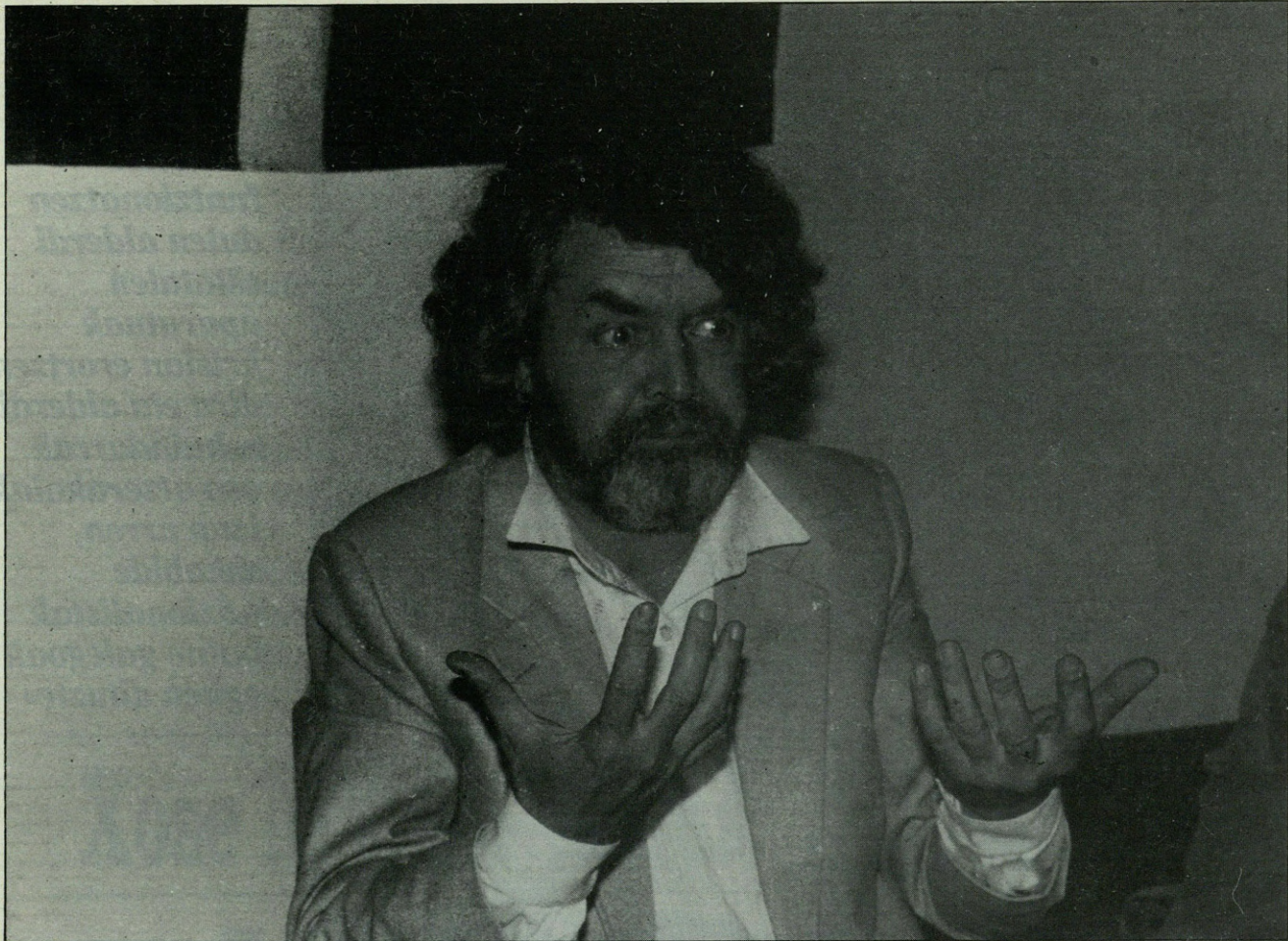

«Galizian funtzionatzen duten alderdi estatalen aparatuak krisian erortzen dira eta alderdi eskuindarrak oso atzerakoiak izan arren, eskabide nazionalistak baino galegoak egiten dituzte»

denetarik deitu zitzaion. Eta zergatia esango dizut: politikoki Estaturik gabeko Nazio bat gara, ekonomikoki Hirugarren Munduko ekonomia bat dugu, oraindik ekonomia kolonial batetan egon arazten gaituzte, beraz, Estatu Espainoleko Elkarte Ekonomikoa deitzen dugun hori mende t'erdiz garatu den heinean Galizakoak porrot egin badu, Europakoarekin are gehiago, indar ekonomiko zapaltzaile eta handiagoak bait daude jokuan. EEE-k epe luze batetan egin litekeen endogeno eta autozentratu-ko garapen bat urrundu egiten du. Gainera azken hamarkada hauetan Galizian indartzen ari ziren arrantza, untzigintza eta abeltzantza alde batetara utzi eta beste era batetako ekonomiak bultzatu nahi ditu EEE-k, hala nola pinudi eta konifera baso erreserba izatera behartu nahi, zelulosa industria ipin ahal izateko. Adibide bat da, baina haxe da egoera ekonomikoa.

GALDERA: Nazionalista ezkertiarrentzat, nolakoa da Galizako egoera politikoa?

ERANTZUNA: Lehen aipatu bezala politikoki kolonizaturiko nazio bat gara. Klase alienazioaz gain, alienazio nazional bat dugu eta ondorioz autogorrotia, inferioritate konplexua, hizkuntzarekiko gorrotia. Bestalde, hezkuntza eta politiko-ideologiko formazio maila oso bajua izan arren, proletargoarekin zerikusia duen kontzientzia sozialari loturiko kontzientzia nazioanalarik urrats handiak eman ditu. Eta Euskadi eta Catalunya-ekin ez bezala, zeren Euskadin kuadrozko sindikalismoa bakarrik bait dago eta Catalunya-ko klasezko sindikalismo nazionalistarik esistitzen ez bait du, Galizian klasezko sindikalismo nazionalistak %25a baino gehiago suposatzen du. Horregatik guzti honek ezin du esistitu urratsik eman ez bada.

**«Euskadirekin
dugun antza
Herri Batasuna
eta BNG-a
erakunde
frentista batzu
direla da. Sozial
eta nazional
askapen
estrategia duten
erakundeak
dira»**

Baina politika organizatzaile eta instituzio politikoetan prozesoa konplexuagoa da: desberdintasun handia dago burjes eta kapitalismo gizarte ereduen superregitura moeta politikoen eta galegoen sozial basearen artean, honela demokrazia formalak alienazioa sortu baino eskizofrenia sozial bat sortu du; datu gisa esango dizut, Galizan abstentzioa ez dela inoiz %45etik jeitsi. Horrek esan nahi du %45a hauteskunderen gainetik bizi dela eta hauteskunde garaietan botoaren erosketa egiten da. Hortxe dago Galiza hain garrantzia handi duen kaskismoaren egungo papera.

Baina zehaztuz eta prozesoa nondik nora doan ikusirik, Galiza eta Estatuaren arteko kontraesanak lehentasuna du. beste era batetara esanda, klase kontraesanak Galiza-Estatua kontraesanaren bidez agertzen dira. Honela, Galizan funtzinatzen duten alderdi estatualen aparatuek krisian erortzen dira eta alderdi eskuindarrak oso atzerakoiak izan arren, eskabide nazionalistak baino galegoak egiten dituzte. PSOERI Xunta hartzen duenean gauza bera gertatzen zaio, orduan PSOE hausten da edota gobernu autonomoak 'irentsi' egiten du guztia.

Azken hau gertatu da eta PSOEn aparatuek barnean tentsio izugarriak daude.

GALDERA: Galizako egoera sozio-ekonomiko-politikoari gainbegirada eman ondoren, nola kokatzen duzu zuk, une honetan, Bloque Nacionalista Galegoa (BNG)?

ERANTZUNA: Galizako prozesu politikoaren indar determinatzaileena bilakatzeko ari da Bloque Nacionalista, eta hau inolako handikeriarik gabe diot.

GALDERA: Nahiz hauteskunde garaietan hartu dituen jipoiak aztertu...

ERANTZUNA: Ez ditu jipoi handirik hartu, azkeneko hauteskunde municipalen igo egin zen. Eta gainera, BNGa ez da bere arrakasta edota porrota neurtzeko hauteskundeetara joateko sortu den talde politikoa. Hauteskundeetan gertaturiko emaitzei duten garrantzia, handia nik uste, ematen diegu, baina ez dira BNGak egiten duen Galizako prozesu politikoaren azterketaren ez ardatza, ez funtsa. Baina piska bat argitzeko, hauteskunde municipalen ondoren lehen baino udaletxe gehiago menderatzen dugu, lau izatetik bederatzi edo hamar

udaletxe izatera pasa gara.

Eta Europako hauteskundeetan, barka eta ia kanpainarik egin ez arren, hirurogeitamar mila botu atera genituen. Eta erreferentzia gisa, Esquerda Galega-k, Euskadiko Ezkerra eta abarrekin zihoala 20.000 botu atera zituen; Mariñas-en Partido Nacionalistak Eusko Alkartasuna eta abarrekin zihoala hamasei mila botu inguruan atera zituen eta BNG-k, Galizatik at kanpaina izpirik egin gabe, Estatuan zazpi mila botu atera zituen. Guzti honek balio duen ala ez, beste kontu bat da baina hauteskunde kontuetan BNG goraka doa.

GALDERA: Eta hauteskunde autonomikoetan zer gertatu zen orduan?

ERANTZUNA: Erreferentziazat autonomikoak hartzen badira, bai, jeitsi egin ginen; aurrez eginiko hutsa ordaindu genuen. Balorapen taktikoan huts egin genuen, hau da, BNG-k Parlamentu Galegoan azaldu zuen jarrera koherentea Kontutuzioaren akataziorik ez onartzea izan zen eta hutsa ordaindu dugu: %2,8 edo atera genuen. Gaur ik hartianza Popularen egiten eta kaleratzen ez dituen inkestek %7a ematen digute. Baldin eta sistimak eta polizia aparatuek zirkorik asmatzen ez digun, zeren bestela BNG-ak betidanik leporatutako makina bat asmakizunetaz bere burua defendatu beharko bait du, gorantz joango gara.

GALDERA: Esplika ezazu piska bat gehiago hori.

ERANTZUNA: Oso azalezkoak izan arren, BNG-k aldaketa taktiko batzu egin behar izan ditu. Aldaketa horien bitartez, guk gure kontra egiten ziren kontrapropaganda kanpainei mozorroa kendu diegu, zeren kontrapropaganda boba horiek, Galizan dagoen kontzientzia sozialaz probetxatuz, BNG-a hazi beharrean, eta era berean kontzientzia soziala eta nazionalista hazi beharrean, hazkuntza hau geldieraztea bait zuten xede.

Honela, azalezko neurri horien artean Konstituzioa akatatzeak erabakia hartu zen. Guretzat erritual bat besterik ez da, erabaki hau ez bait da izango sistimaren barneko praktika politikoa sartzeko asmoaren adierazpenik. Azken asmo hau, bi urte t'erdiko praktika parlamentarioak erakusten du.

GALDERA: Nolatan antolatua dago BNG talde politikoa hau?

ERANTZUNA: BNG-a erakunde asanbleario bat da. Bere baitan UPG bezalako alderdiak dituen frontea da, eta sozialista eta independente kolektibo garrantzitsuak ditu. Egungo BNG-a eta ga-

rai batetako BNPG-ren arteko desberdintasuna honetan datza: lehen Union do Povo Galego (UPG) alderdi antolakuntza eta asanbleario zen NPG taldea baturik zeuden eta BNPG elektoral plataforma bat besterik ez zen. Egun, BNG fronte antolatu asanbleario bat da, zonalde asanbladak eta Asanblea Nazionala dago. Beraz, BNGko militanteak BNGko militanteak dira soilik eta Union do Povo Galegokoak badira militantzia bikoitza dute.

GALDERA: Eta Euskal Herriko alderdiekin zein harreman, zein antza duzue?

ERANTZUNA: Euskadirekin dugun antza Herri Batasuna eta BNG-a erakunde frentista batzu direla da. Sozial eta nazional askapen estrategia duten erakundeak dira, hori kontutan izanik, ez dugu bestelako antza handirik, batez ere sozio-politiko-kultural egiturak desberdinak ditugulako bakoitzak gure Herrian. Eta klase nazional kontzientzia maila oso desberdinak ditugulako. Ondorioz, ingurune desberdinei erantzuteko taktika desberdinak erabiltzea guztiz normala da.

GALDERA: Hauteskunde europarrak zirela eta, Herri Batasunarekin izan zenituzten tira-bira haiek gauditurik al dituzue?

ERANTZUNA: Gure aldetik guztia gauditurik dago. Guk ez genuen afera hura 'Causa Belli' batetan bihurtu nahi izan eta tamalgaria izan bazen ere, huts bat izan bait zen, lehen genituen erlazio eta harreman on haiek berriro ere eskuratuko ditugula espero dugu.

HBk ez zuen ulertu bi Herrien artean ezin duela elkartasunik izan bakoitza bere erabakien jabe ez bada, beraz, interferentziak soberan daude, eta bigarrenik, HBk ez zuen ulertu BNG-ak Galizan mogitu behar den ingurunea, hau da, gizarte galegoa eta bertan bizi diren langile eta klase popularren kontzientzia. Euskadi estatu gabeko nazio zanpatu bat izan arren ez ditu Galizak dituen konnotazio kolonialak. Orduan, pentsa zein ondorioak genituzkeen guk, autogorrotaren, manipulazioaren kontra eta egiten ari garen hezketa sozio-politikoaren alde gabiltzala, gure jende batek Herri Batasunak Galizan aurkeztzen dituen listetan agertuko dela, eta hori HBrentzat eta estatuko Herrientzat onuragarria izango dela esplikatzen hasten bagara. Automatikoki, Galiza bezalako Herri batetan, gertakizun horrek bakarrik, urteetako lana eta dignitate politikoa galtzera eramango liguke.

JOXE MOLLARRI

«Eritzi publikoaren aurrean, txaletaren suntsiketarekin Fragaren alternatiba eta irudia puskatzen saiatu garenon urteetako lana suntsitu da»

Ekainak 12an, Izarrako herrian ospatuko delarik

«Araba euskaraz 88», lurra goldatu euskara loratu

Zigoitia, Zuia, Urkabustaiz eta Koartangoko eskualdeen eskutan burutzen ari den «Araba euskaraz 88» kanpainak Izarran ezagutuko du egunik beroena. Alavatik Arabara beste urrats bat gehiago izango den aurtengo saio hau, azken 5 mendeotako euskararen atzerakadari aurre harturik, bai ikastoletan bai AEKn edo euskaltegi publikoetan bezela beste talde batzutan lanean buru belarri dihardutenen lurra goldatu ondorengo saria izango da 12a, eta nola ez, euskalzale ororen bilgune.

Arabako lau eskualdek hartu dute parte aurtengo kanpainaren muntaketan: Koartango, Zuia, Zigoitia eta Urkabustaiz.

Atzera begira, badakigu jakin, euskara, Araban, Euskal Herri osoan bezela, ez dela atzo goizeko hizkuntza. Eduki ere Arabak bere euskalki propioa zeu-

kan bere garaian, baina besteak beste, gaztelaren mugan egonik eta herrialde laua eta irekia izanik, euskara azkarren galdu duena izan da. Egun, iparraldeko

zenbait herritan mantentzen delarik euskara bizirik.

Hau honela, kontutan hartzekoak dira euskara berreskuratzeko arabar asko eta asko egiten ari diren ahaleginak. Bai gau eskoletan bai ikastoletan, euskaldunen kopurua, urtez urte, gehituz doa. Hala ere, Eusko Jaurilaritza eta Arabako diputaziotik ikastolei jartzen ari zaizkien eragozpenak medio, euskalduntze prozesuak, berez ahula herrialde honetan, oztopo frango aurkitzen ari da eguneroko ahaleginetan.

Aurtengo «Araba euskaraz 88», Arabako mendebaldeko Izarra herrian burutuko da eta lehen esan bezala Arabako lau eskualdek hartu dute parte zuzena bertan: Koartango, Urkabustaiz, Zuia eta Zigoitiak. Hauetan, Araban eta Euskal Herri osoan zehar bezelatsu, oso nabaria da euskaduntze prozesua. Esan daiteke euskara hasi dela lehen zuen lekua irabazten.

Lau eskualde hauen euskararen azpiegituri atxekiz bestalde, duela hamai-ka urte irekitako bi ikastola dituztela

**“Koartango,
Urkabustaiz, Zuia eta
Zigoitian oso nabaria
da euskalduntze
prozesua. Esan
daiteke euskara hasia
dela lehen zuen lekua
irabazten”**

«Lurra goldatu euskara loratu» lemapean gogor ari dira lanean arabar asko eta asko giroa euskalduntzeko gogoz.

aipatu: bata, Murgiakoa, A ereduak dena eta Zuia eta Zigoitiako umeak biltzen dituen; Izarrakoa bestea, Koartangokoen eta Urkabustaitarren biltoki, B ereduak bera. Honek esan nahi du bertako irakasleak euskalduna izan behar duela (nahiz eta asignatura erdaraz eman), ikasleak ere euskaraz gauzatzen direlarik, ikasgelan bezala atsedendietan.

Organizatzaileek igorri diguten txostenean diotenez, «ikus dezakegu eskolan erdara nagusi duten ikasleak gutxitzen ari direla, zer esanik ez gaztelera hutsean ari direnak. Aldiz, euskaraz edo bi hizkuntzetan ikasten ari direnak (A eredu jarraikiz 36.590 ikasle aritu dira aurtengo ikasturtean, eta D eredu jarraikiz 1.778) asko ugaltzen dira, eta hala, orain dela 5 urte ikasle guztietatik

Argi ikusten da guztion lana

«Araba euskaraz 88» antolatzeak elkartu zinetela jakin nuenean, benetan, poztu nintzen. Gure udalerrietan hasitako lana jarraitzeko aukera ezin hobea eskeintzen bait digu. Ez nintzateke ausartuko txarrena edo zailena pasatu dela esaten, egiteko dagoen lana izugarria bait da oraindik, baina elkarrekin eginez gero errezagoa izango dela baieztatzen dizuet.

Aitortu behar dugu, behin baino gehiagotan, pentsatu dugula batzuren ahaleginarekin nahikoa dela. Erosotasuna edo? eta erosotasuna ezezik beste zenbait arrazoiengatik ere ez gara ausartzen, beldurra, beste behar diren helburuetara ez iristea, guregandik espero dena bete zeko gauza ez izatea...

«Araba euskaraz» antolatzen argi

ikusten da guztion lana. Guztion lana ezinbestekoa da. Gure mugak, gure indarrak, aztertu egin behar ditugu guzti honi aurre emateko eta orduan tratatu egin: amaitutzat emango dugu besteak egin dezatela lelo itsusia.

Denbora luzez eta ekainaren 12an bereziki elkarrekin eginiko lanaren emaitzak ikusiko ditugu. Momentu horretan nahaste handia izango dugu barruan, nekea eta zoriona, poza eta urduritasuna, baina benetan gogorra izan arren egin ezazue azken ahalegina, atzera begiratu eta ea gure lanak merezi izan duen esan. Koartango, Urkabustaiz, Zuia eta Zigoitia ez galdu «Araba euskaraz» kanpainak eskeini dizuen aukera.

ZUIA-URKABUSTAIZKO GAU ESKOLA

“Eskolan erdera nagusi duten ikasleak gutxitzen ari dira, zer esanik ez gaztelera hutsean ari direnak. Aldiz, euskaraz edo bi hizkuntzetan ikasten ari direnak ugaltzen”

%15era iristen ez baziren ere, gaur egun %23a baino gehiago osatzen dute. Bestalde, B.B.B. eta U.B.I. Olabiden eta Duranako ikastolan euskaraz ematen dira». Badirudi datorren ikasturterako instituto bat jarriko dutela beste ikastola eta eskola publikoetatik ateratzen diren ikasleak ere euskaraz jarraitzeko modua izan dezaten.

...Hamaika ikuskizun, hamaika festa

Larunbatez, Izarran bertan, eta igandekoa berotuz, nazioarteko folk jaialdia ospatuko da, muntaia haundi batez lagunduta. Bertan, Galizia, Catalunya, Occitania, Bretaña eta Euskadiko talde bana bilduko direlarik. Ekainak 12an, eta ohizkoa denez, hamaika ikuskizun izanen da egun osoan zehar «Araba euskaraz 88» egunean: dantzak ('Araba naiz' dantza taldearen eskutik), herri kirolak (zaldi probak, aizkolariak, tron-zalariak eta harrijasotzaileak), kaleko antzerkia (Kukubiltxo, Sebastopoleko tiriteroak, Azkona taldea eta Tartalo), artisauak, bertsolariak, trikitixak, gaite-roak, fanfarreak, haurrentzako jolas leku berezia eta Pantxo eta Peioren jaialdia aipagarri besteak beste. Aipatu ere, materiale bat prestatu dutela egun horretan salmentan jartzeko: Imanol Urbietaren «Alavatik Arabara» zinta, «Noski: euskaraz» diska, kasetea, kartak, erlojuak, boligrafoak... Kanpainaren diruak inguruko ikastoletan banatuko dira. Eusko Jaurlaritzatik milioi bateko diru laguntza jasotzea espero dute antolatzaileak, dirua Izarran bertan jasoko luketelarik lehendakariaren eskutik. Gazteizko Udalak ere bere laguntza ekonomikoa luzatu die Imanol Urbietak ospakizun honetarako prestatutako zenbait disko erosiz. Entrepresi ere diru laguntzak eskatu zaizkie, oraindik orain bidean daudenak.

INAKI ALVAREZ

EUSKAL LIBURU ETA KANTUEN ARGITALDARIA, S. A.

OPORRETA KOADERNOA

Haurrek, jolas egitearekin batera,
ikasturtearen errepaso xamurra egin dezaten

IRAKURMENDI sail berria

Kontakizun atseginak euskara errazean (Sherlock Holmes, e.a...)

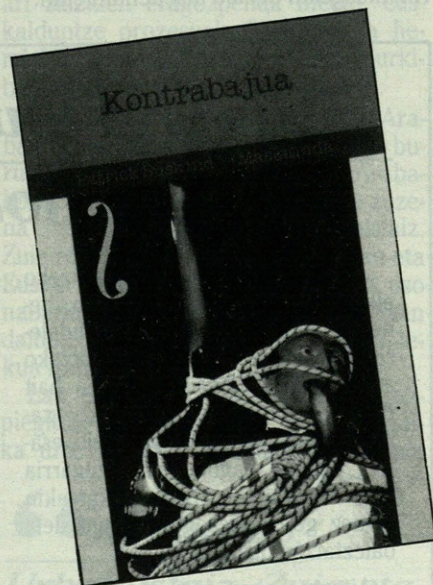
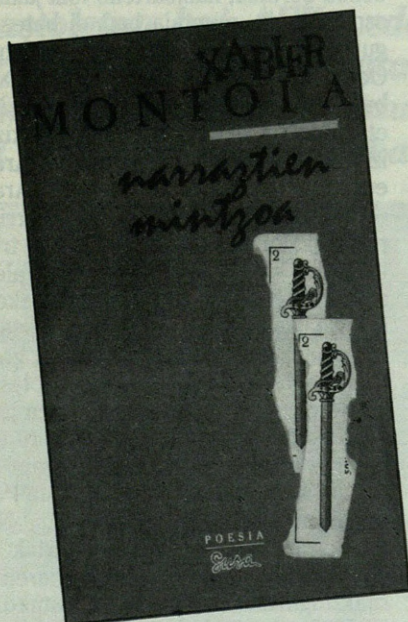
LITERATURA

Txillardegiren "Exkixu"

J. Sarrionandiaren "Marginalia"

TESTULIBURUAK "B" eta "D" ereduatarako

**LIBURU BERRI HAUEK ETA OHIZKO BESTE GUZTIAK
DURANGOKO EUSKARAZKO AZOKAN
(EKAINAK 10, 11, eta 12an)**

**Gaur bestelako hitzak
idazten dira**

Susa

Iparraldeko Kultur Erakundei dirulaguntzak murriztu

Hazparneko Eihartzea kultur erakundearen administraritzak konseilua etorkizunerako estrategia prestatzen ari da, duela egun batzuek blokean dimititu ondoren. Dimisio honen arrazoiak Estatu Frantseseko botere publikoek, bai orokorrak zein kantoiekoek, eskaintzen dizkieten dirulaguntza eskasian datza. Aipatu elkartearen Asanblada Orokorrak erabakitako ekintzak burutu ezinik geratzen dira liberaturen baten faltan.

Ingurune honetako erakundeak, beren beharrezanez erantzun ezin dabilta, eskatzen duten berrehun milatik gora liberetatik berrogei mila inguru soilik eskaintzen zaielako. Eihartzeakoenaz gain, beste horrenbeste esan liteke Haize Berri edota Uhartze elkarteek. Elkarteak ordezkariek hiru urteko finantziaketarako ziurtasunen eskakizuna egingo dute laister.

KULTUR SAILEAN HAINBAT GIDOI AURKEZTU DA DIRULAGUNTZA ESKE

Jaurlaritzak filme gehiago ekoiztuko ote ditu aurtan?

Gasteizko gobernuak luzatutako iazko gidoi lehiaketa deialdian parte hartu zutenetarik oraingoz bakarra babestuko du ehuneko ehunez, nahiz eta hasiera batetan hiru luzemetraia ekoizteko asmoa ukan, bakoitza 100 milioiz.

Zortzi bat gidoi aurkeztu ziren iaz Jaurlaritzak antolatutako lehiaketara, ondotik hiru luzemetraien produktioa babesteko aurrekontuaren ehuneko ehunez. Bakarra izan zen saritua, eta dagoeneko errodatzen hasiak dira: «Ander eta Yul», Amigoren Igeldo produktaren eskutik (ikus aste honetako kultur orrialdeetan).

Beste zazpi gidoiak berriz, atzera bota dituzte. Baliteke, beraz, beste bi luzemetraiak egiteko 200 milioi pezetak deusean geratzea, aurrekontuotarako dirurik ezean. Hala ere, antza denez, bestela-

ko kopurutako dirulaguntzarik banatzeko asmoa ez da oraindik ukatu.

Bienbitartean, dagoeneko zenbait gidoi aurkeztu dira Jaurlaritzako Kultur Sailean. Adibidez, Pako Aristik izkiriari gidoi batekin batera, Juan Gartziaeren «Pernixio» istorioan oinarritutakoa bestea. Halaber, F. Lopez Castillo eta Mario Onaindiaren artean lantzen ari direna ere osatzear dago —Yoyesen oroitgarri gisan—. Eta bestalde, Bernardo Atxagaren erdi zientzia fikziozkoa omen dena bukatzerako ez da asko pasatuko.

Erreibindikazioa Nafarroako Ikastolen egunean

Lehenengo igandean ospatu zen jai eta erreibindikazio giroan —eguraldia gehiegi portatu ez bazen ere— V. Nafarroako Ikastolen Eguna Beran. Goizean goiztik hasi ziren ekitaldiak eta egunean zehar lurralde osoetik etorritako jendeek, guraso eta umeak gehienbat, gogoz parte hartu zuten. Labiaga ikastolako bertsolari txikiak saioa, Iruñerri eta Zangozako dantzari txikiak emanaldia, Berako ikastolakoak eraturiko joko, marrazki, komiki eta idazlanen lehiaketak azpimarragarri eta erraldoi eta txarangek, berriz, giroa berotu zuten.

Gero Labiaga ikastolako zuzendariak eta Nafarroako Ikastolen Elkarrearen idazkaria den Juan Luis Larrazak ikastola hauen egoera larriaz mintzatu ziren —barne orrialdeetan informazioa honi buruz— eta Institutoetaz ere ez ziren ahaztu.

Aste honetan

Durangoko Azokako literatur nobedadeak (46. orrialdea)

Angel Amigorekin «Ander eta Yul» filmeaz (50. orrialdea)

Unibertsitateko ikasketak euskaraz noiz? (52. orrialdea)

Aste Borrastea (53. orrialdea)

Munduan zabaletik kultura (54. orrialdea)

BEREN LIBURU BERRIETAZ, J.A. IRIGARAI, M. ONAINDIA,
J. KORTABARRIA, A. LASA, ETA X. MONTOLIAREKIN HIZKETAN

Euskarazko Azokan liburu anitz eta berriro literatura nobedade

Argitaletxe batzu garaiz ailegatu dira. Beste batzu, presaka eta iritsi ezinean. Azken ukituak ematen ari zaizkio azokari Gerediaga elkarteko arduradunak. Liburu berrien usainean Euskal Herri osoko erosle eta saltzaileak nagusituko dira asteburu honetan Durangon.

Alde batetik, literatur sorkuntza beheraka doala; itzulpenak eta birrargitalpenak nagusitzen doazela; euskal idazlego aktiboaren urritasunaren sintoma izan liteke guzti hau. Ez dabil urruti seguraski Joan Mari Torrealдай, izateko arrazoirik badute zera horiek.

Argitaletxeek bestalde, sekula baino stand gehiago ipiniko dituzte egunotan Durangon, liburu berri askoren aurkezpenak bertan egingo direla. Bada zer esan frango horratio bazter horietatik: kultur arloko kontuak neurritzat hartu beharrean, jendetza eta salerosketen kopuruan oinarritzen dela Durangoko azokaren arrakasta edo frakasoa; bertako argitaletxeek ez dutela arrisku handiegirik nahi, ez direla bustitzen; idazle berriak, saritu gabeak, ez dutela publikatzeko auke-

rarik aurkitzen; kanpoko zenbait editoriale ere hasiak direla muturra sartzen euskal liburugintzan; argitaletxe handiak bultzatutako gauza dela azoka hau, —argitaletxe txikiak dirua galtzera doazela—, abendukoarekin nahikoa nonbait eduki ez eta. Argitaletxe handiotako ardurdunek diotenez, berriz, defizitarioa izan arren eutsi egin behar zaio azokari, porrot egingo balu ez bait litzateke samurra izango berriro bigarren azoka hau altxatzea. Gainera, bat baino gehiago da bi.

Liburu paradoaren mostra

Literatur liburuak gutxitu direla iduri baldin badu ere, azoka honetan aurkezten diren produktuak ikusirik, baliteke argitalpenak urte osora hedatu izana, udaberri eta

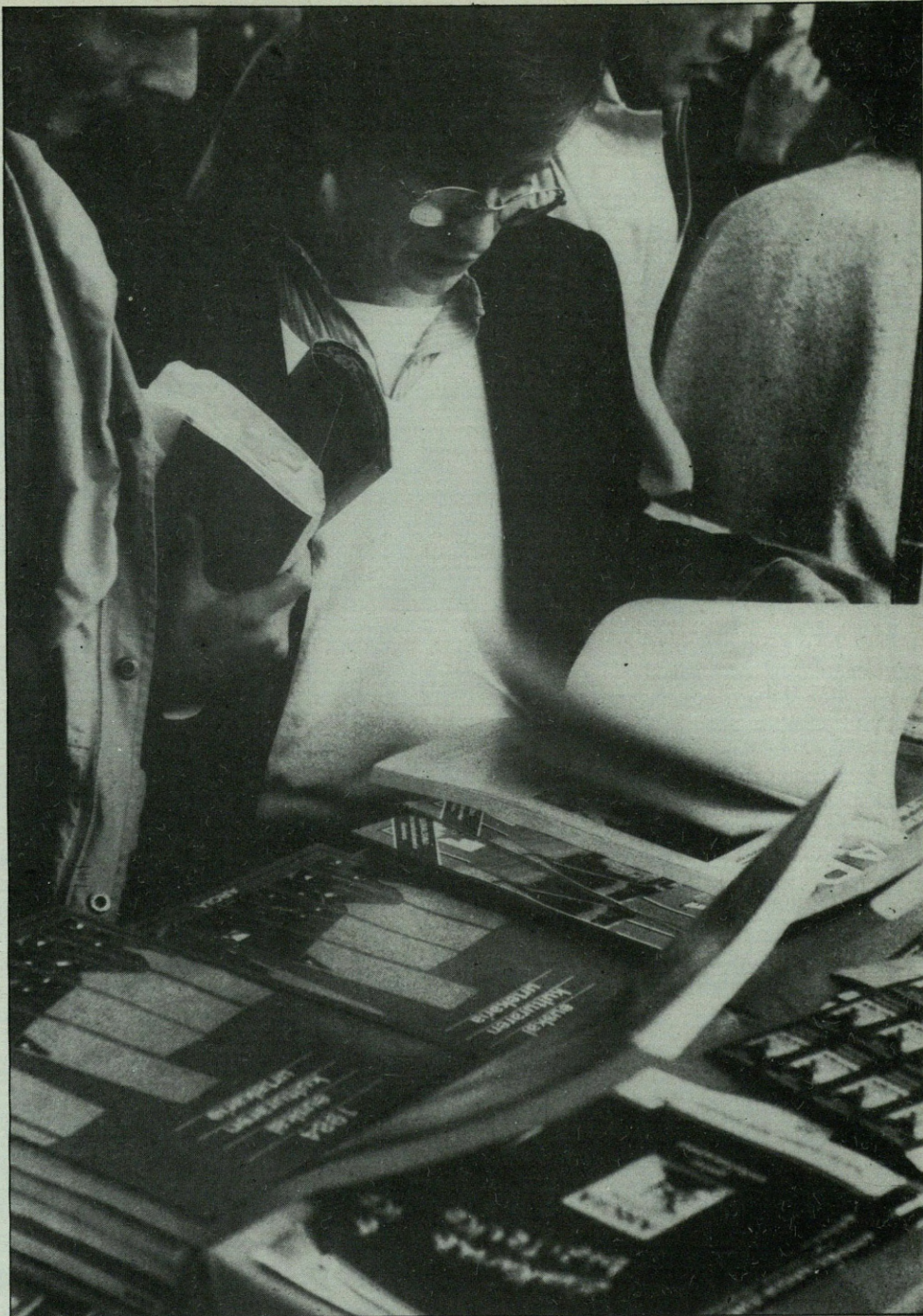

negukoaren aurretik eta atzetik, eta ez azokari begira prezeski. Literatur sorkuntza geldiune batean badago, ez da horrela gertatzen beste alor batzutan, —zientziak, gramatikak, komikiak, historia eta testu liburuak— irabazian datoz. UEUK adibidez, bi testu liburu eta zientzia eta ekonomia inguruko beste hiru-uren aurkezpena egingo du.

«Elhuyar»ekoek beste bost liburu, ordenadoreentzako programez gain: «Erein» etxeak, haurrentzako liburuxken aukera ugaria, birrargitalpen eta nobedadeen artean. «Baroja»koak beren aldetik, garaizegi ibili dira.

«Susa» argitaletxeak, aldizkariak gain kaleratu beharreko guztiak —Xabier Montoiaren «Narratzien mintzoa» eta Sũskind-en «Kontrabajua»— doi-doi iritsiko dira. Beste horrenbeste baionar «Maiatz» 16. aldizkariari dagokionez, zenbait prolema direla kausa, Iparraldeko antzerkiari eta arabiar literaturari eskeiniko dioten aleaz. Halaber Koldo Ameztoi Iparraldeko kontalaria-riaren «Lapurdiko esaerak». Igoaltsu «Pamiela»k iragarritako Txema Larrearen «Istori mistorio andana bat» bilduma, eta Xabier Etxaniz-en «Txinako ipuinak». Txema Aranazek esan duenez arazoak egon dira marrazkiekin. Garaiz ateratzen dena, besteak beste, «Murtxanteko lapurrak», Eduardo Gil Bera eta Asun Arriazurena. Bertan abereak mintzatuko dira, Esopo-ren alegietan legez, haur eta helduentzat.

Atzerapenak atzerapen, ez daukagu okerragorik. «Elkar» argitaletxeak, testu liburuez gain, Pako Aristiren «Bezperan entregatu nituenak» eta Txillardegiren «Exkixu» —nahiz eta batua idatzia izan, dialogoak bai gazteleraz zein euskalkietan—. Hasier Etxeberria eta Mariasun Landak bana ipuin liburu kaleratzen dituzte; Patricia Higsmithe arrakastatsua itzuli du Koro Nabarrok, badira beste itzulpen batzu eta hutseren bat ere. Sarrionandiaren «Marginalia»n hamarren bat entsegu luze, artikulua, bizikizun, kontakizun eta kartak ugari isuri dituela liburu honetan.

Amaia Lasa eta Nikaraguako itzala

Zortzi urte ziren Amaia Lasa poetisa getariarrak ez zuela libururik argitaratzen. Azkenik, helduentzako zortzi gertakizun labur paratu dizkigu. Horietako bi ipuinen akaberan beste hainbeste poema itsatsi ditu. «Poemak sartzearen arrazoia didaktikoa da —esaten den poesia irakurtzeko zailtasuna kausa—; bi ipuin eta bi poemen gaia berdina zen», esaten digu fin aski Amaiak. Poesia ez ezik prosa poetikoa ere jorratu

du, denetara hiru poema liburu, kolaborazioak «Egan»en.... Bietan, hitz-lauz eta poesian aritzeko asmoak azaldu dizkigu.

Liburu izenburuak dioen bezala —«Malintxaren gerizpean» (malintxea Nikaraguako zuhaitz bat da)—, hegokamerikar influentziapen, eginitako ipuin bilduma dugu honokoa, «Pamiela»k kaleratzen diona. Gai batzuek nikaraguarra dira, eta gainantze-koak New York-ekoa bat eta Euskal Herrikoak besteak. «Nire paradisuetan» egin on-

doren, heldutasuneko literatura egiteko beharra somatu omen zuen. Liburu honekin, generoz aldatuz, egoera horri buelta eman diolakoan dago. Asko lagundu diote bera-ri ipuinok aldaketa horretan. Hitzaurrea Nikaraguako poetisa batek egin dio hango gaztelania xaloan, eta euskara-
ratu ordez, jirorik ez galtzearen, halaxe utzi dute. Hango zenbait gertakizunek harritu zuten Amaia, horretan daude oinarriturik ipuinok.

J.A. Irigarai, orekaren mintzoa

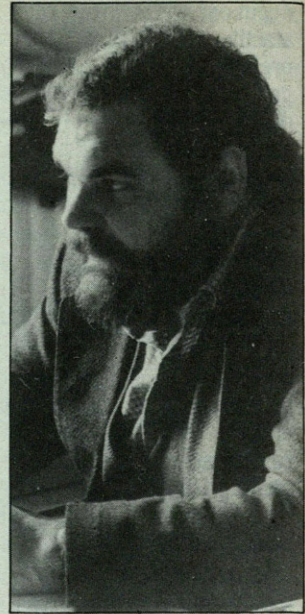
Jose Anjel Irigarai idazle nafarra ezagunagoa da egin dituen poesia lanengatik —musikatu dizkietenengatik—. Halaz ere, konpilazio lanen bat egina zuen. Oraingoan Iruñeko «Pamiela» etxeak argitaratuko dion liburua, entsegu liburua izanen da: «Euskara bizitzaren kenkan», «Orekaren mintzoa» duelarik azpiztitulu gisa. Azpi-

titulu hau hautatu badu, «alde batetik, euskara kenka honetan dagoelakotz; bizitzaren kenka honetan aspaldidanik, mendez mende dakarren gaitza delakoz gainera. Bestetik, ez bakarrik euskarari dago-kionez, baizik eta mundu mailako arazoei piska bat aterabidea edo orekan datzako: hizkuntzen artean, kultur eta herri guztien artean, gizakien artean...»

Testuak ere horretaz mintzo dira, «gizarte alderdiak eta sahietsak aztertzen edota euskarari buruzko nire eritzi zenbait ematen saiatu naiz, betiere gizarte aldetik, ez sozietate aldetik. Halaber, aterabide gisako filosofia honetan ihardun naiz obran zehar». Osoro euskaraz planteatu du saio liburua, bi idatz-lan salbu: erdaraz eginik zitue-
nez, bere horretan emango ditu.

Mario Onaindiaren «Gela debekatua»

Mario Onaindiak nobela bat burutu du —«Gela debekatua» (Erein)—, erdi-polizial-
koa erdi-gotikoa. «Nobela gotikoa da batez ere kokaguneagatik. Lekua dorre bat da, solairuan banku-etxe bat daukana. Argumentu aldetik

nobela poliziako baten trama du: senar-emazte bikote bat dorre horretara joaten da, eta bertan bizitzeko jarri-
ko zaieen baldintza bakarra gela debekatu horretan sartu ez ditezela, gauza arraro batzuz jazo bait ziren aspaldi».

Argumentu aldetik zerikusirik ez daukan arren, «Olagarroa»ren jarraipen gisakoa izango litzateke oraingoa, «beno, amerikar eta ingeles literatura estudiatu oster, pentsatu nuen interesgarria litzatekeela euskaraz ere ho-

Durango, aurtengoaz hirugarrenez, euskal liburu eta diskoen topaleku

Asteburu honetan Durangoko Euskarazko Liburu eta Disko Azokaren III. edizioa burutuko da, euskara hutsezko argitalpenena alegia. Gerediaga elkarteak orotariko beste azoka bat ere antolatu ohi du abenduoro, 23.a aurtengo neguan.

Berritasunagatik akaso —azoka ezagunegia ez dela oraindik eta—, edo datak desegokiak izanagatik, aurreko bi edizioek ez zuten izan publiko aldetik erantzun arrakastatsuegik. Hirugarrenean, aidanez, erantzun hori positiboagoa izango delakoan daude antolatzaileak. Horretarako, liburu eta disken erakusketa eta aurkezpenez gain, gainerantzeko ekintzaz josiriko programa egin dute Gerediagakoek./

Bideoa nobedade

Euskaraz argitaratzen den produkzioak berezko pisua bada eta, berorri aterabidea

eskaintzeaz gain beste helburu bat ere izan ohi du azokak. Ekainean izatean, ikasturtearen amaierarekin bat egiten du, eta horregatik irailerako irakasle eta ikasketa zentruak beren materiale didaktikoa aurrerapenez aukera dezaten, testuliburuaren merkatuari atentzio berezia eskaintzen dio azokak. Erakusketaren lehen eguna, hain zuzen ere, irakas-kuntzari dedikatua egongo da. Irakaskuntzaren arloarekin lotuta ere, beste eskaintza mota berri bat dakar aurtengo azokak: bideoa. Pantaila erraldoia ipiniko da azokaren aretoan eta bertan, bereziki eskolatar-

ko ekoizten diren dokumental didaktikoak emango dira, zientzia eta historia bezalako gaien ingurukoak, irakasleek ikusi dezaten zeintzu eramatea komeni zaien.

12an gainera, bideo kreatibo-
bozko selekzio batez osotuko da bideoaren arlo berri hau. Josu Rekalde, Koldo Gutierrez edo Juan Carlos Egilleor bezalako sortzaileek, beste batzuen artean, beren azken lanak aurkeztuko dituzte. Liburu eta diskei dagokienez, 68 stand muntatuko dira aurtengo, kultur talde, banatzaile, disketxe eta argitaletxeen artean. Nobedadeak aurkezteko egun berezia

ere izango da (11, larunbata txandaka Txalaparta, Mensajero, IZ, Erein, UEU, Euskaltzaindia eta Elkar-ek beren argita-
pen berriak aurkeztuko dituztelarik. Denetara, 65 bat liburu eta hamar diska berri Durangoko azokan ikusiko dute beren lehen argia.

Horretaz gain atentzioa erkarri dezaketen bi mahai-inguru ere antolatu dira. Larunbatean, Arantzazu eta euskara 2. urte geroago» izango da gai eta honen inguruan arituko direnak Xabier Kintana, Xipri Añelbide, Bittor Kapanaga eta Aita Villasante. Igandean, Txillardegi, Amatiño, Natxo de Fe-

rrrelako nobela motak idaztea, beste hizkuntza motak gehiago desarrolatzearen. Uste dut honek mitologia konnotazio nahiko argiak dituela eta baita sinbolismoa ere». Erreferentzia mitologikoz jositako, eta misterio kutsuzko istorio bisual bat kontatu izan nahi du Mariok. Jakin ahal litekeen pertsonaiak atea zeharkatzen ote duten? «Azaltzen da gauza erdi-iniziatiko bat bezala, frogatzen dute. Nik azken nobeletan askatasunaren arazoa planteatu dut, eta gehienetan gaizki bukatzen dira, entzerraturik. Hemen ez. Egoerari buelta ematen zaio, frogatzen dute». Nobela entretenigarria egitea izan da Onaindiaren xedea.

Jaime Kortabarria, gogoen hizkuntza.

Jaime Kortabarria Gernika inguruko herritarra batean jaio, Bilbora bizitzera joan eta Frantzia eta Kanadatik ibili ondoren Bilbora bueltatu eta euskara ikasteari, irakasteari eta itzulpen lanei lotu zitzaion. Denbora libre apurretan «Gogoa ibiltari» eleberria idatzi zuen, «Azkue» saria jasoz bapatean. «Elkar» en esku geratu da.

«Sorpresat bat izan zen niretzat ere, itxarondako sorpresa ez, baina eleberri bat aurkeztuz gero itxaropena ere baduzu, ezta?». Egilea hitz joko zalea dela esan digute. Zaila omen mamia adieraztea, «liburu honetan pertsonaiak ez dira bizidunak, gogoak dira, hildakoen gogoak. Baina ez dira mamuak eta horrelakoak; hortik zehar dabilta, zuhaitzi eta mui-noetatik. Bizidunekin ez daukate harremanik batere, bizidunek paisaia bat osatzen dute». Pertsonai printzipala hil berri bat da eta ume baten eitea edo itxura dauka. Izpiritu moduan hegan egiten du, bera bezalakoeekin elkartuz. «Mundukoetat mintzo dira, jakintza berriaz, zer dakiten eta zer falta zaien 'guztia' jakiteko. Jakintza metatzen dihoazen heinean hazi eta puztu egiten dira». Filosofia bitxiz hornituriko eleberria, beraz. Edonola ere, Jaimek adierazten digunez, nobelak ez omen dira hizkiz-hizki sinestekoak.

Xabier Montoia: «Narrastien mintzoa»

«Susa» sailari etorkizun oparoa eskeiniko zion liburu izan zen Xabier Montoia

gasteiztarraren lehena: «Anfetamiña». Gerora «Likantropo» argitaratu eta poesia gaztearen aurreko puntako espontetarikoa bilakatu zaigula esango genuke. «Narrastien mintzoa» rekin agertzen zaigu oraingoan. Honetan badira aldaketak formalki, poema luzeagoak... Prosa idazten denean badago zer esanik pertsonaieztaz, eszena-

rioetaz, e.a. Baina eta poesia? Zaila egiten zaio idazle honi liburuaz eta bere buruaz hitz egitea. Ez dago zorrozki kuestionatuko ez lukeen gairik. «'Likantropo'ko alimalirik nagusiena gizona zen. Hala ere bazen bestiaro txiki bat, poema askotan agertzen ziren alimaliak. Honetan beharbada gutxiago. Aurrekoan ez nituen oso kontzienteki erabili, oraingo honetan ere 'a posteriori' ohartu naiz. Egia esan alimaliekin tratatu gutxi ukan dut, ez dakit nondik dator kidea».

Aurrekoetan baino zailago suertatu zaio Xabierri liburu hau idaztea, asko xurgatu bide du bere burua. Aurreko produkzioaren arrastorik baldin badu ere, honetan teknika ezberdinak erabili ditu, gehiago landu du, «orain arteko bien halako sintesia egin dudala uste dut». Hau da egin ondorengo hausnarketa. Bide beretik jarraituz, bere barne barnetik ateratako hirugarren pausua Montoiarena. Hor bere gorroto eta filiak, hor bere laudorio eta uko. Oso pertsonala, bat ere ez autobiografikoa.

JON ARANO

lipe eta Jokin Apalategi «68-88, 20 urte euskal kultur mundua» eztabaida gaiari lotuko zaizkio. Sarrerako hitzaldiak ere, ostiralek, antzeko gaia dauka, «68-88, 20 urte herri honetako bideetatik»; Gotzon Garate izango dugu hizlari.

Erantzunen kezka

Aurreko bi edizioek ez zuten jende gehiegirik erakarri Durangora, eta hori ere bada aurtengo ediziorako antolatzaileek daukaten kezka. «Ikusirik urte bitan zein erantzun izan duen, pentsatzen dugu hirugarren urtean nahiko sinifikatiboa izango dela jendearen erantzuna», esaten digu Jon Irazabalek, Gerediaga elkarteak. «Urte batean jendea ez da enteratzen, bestean jendearen erreazio txiki bat dago, ikusiko dugu hirugarrenean; baina honek ez du esan nahi 'sententziarako prest' dagoenik». Printzipioz ez dira ezkor agertzen antolatzaileak, baina azoka honen erantzuna ikusita erabakiko dutela

jarraitu ala ez aitortu digu Jon Irazabalek. «Iguale aldatu egin beharko da, iguale beste inguru baten barruan sartu beharko litzateke azoka hau eta beste azoka mota bat antolatu. Baina honek ez du esan nahi sententziarako prest geratu denik».

LUIS FERNANDEZ

IGELDO PRODUKTORAK 100 MILIOI BALIATUKO «ANDER ETA YUL» FILMEAREN BURUTZEKO ORDUAN

Angel Amigo: «Luzemetraia polemikoa eta inpaktantea gertatuko dela pentsatzen dut»

«Ander eta Yul» filmearen errodaian dihardutela badira honez gero bi aste, Angel Amigoren produkzioz eta Ana Díez-en zuzendaritzapean. Uztailaren erdikaldean amaituko dituzte lanok, eta gauzak neurtu bezala burutuz gero Donostiako Zinemaldian estreinatuko da pantaila handian.

Igeldo produktorearen egoizatik, Donostiako Gros auzoa ez ezik, Kursaal zubipetik Urumea ibaia ikusten da itsasoratzen. Hantxe lotu genuen elkar hizketa egintan errodatzen ari diren «Ander eta Yul» luzemetraiako ekoizlea den Angel Amigorekin.

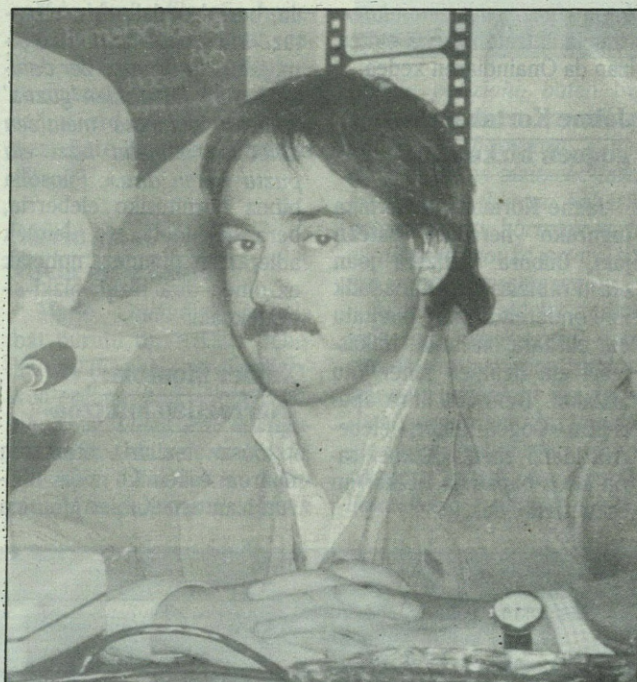
«Istorio hau orain dela hiru edo lau urte hasi zen, Parisen, pelikula irlandar bat ikusten ari nintzela, Pat O'Connor-ena. Pistola eta polizia batzu ikusi nituen afitxeetan, eta 'tiroz jositako bat ikusiko dut' esan nion neure buruari. Jo-ta-ma irten nintzen. Latza izan zen zeharo. Biolentziaren praktikak—halakoa nahiz bestelakoa izan— pertsonen afektibitatean eragiten duen inpaktoan zetzan gaia. Eta hemengo egoerari oso zuzenki loturiko filme bat egitea bururatu zitzaidan».

Amigok ez zuen, hala ere, «Ander eta Yul»en istoriaren hariak nondik nora joko duen argitu nahi izan, berez

polemikoa gertatuko delakoan, eta aurreritzi sortu nahi ezean. Dena den, ezaguna da dagoeneko bi gazte lagunen arteko istorio honetan zeintzu izango diren ardatz nagusiak: ETako militante baten eta drogamenpekotu baten bizitza pasarteen arteko joskerak... atentatuak, zuloak, heroina, polizia... eta amaiera.

«Nire esperientzia partikularra dela alde batetik, egunkarietan irakurtzen ditugunak bestalde, eta gertutik ezagutu ditudan hainbat kontu gehiago gogoratuz, bi lagunen egoera enfrentatueta oinarritutako zenbait gauza idatzi nituen. Gainera, fikziozko istorio bat idatzi nahi nuen, gustora landuko nuen, batez ere enkarguz eta ekilibrio historikoak eginaz burututako 'Lauaxeta' pelikularen ondoren; alegia, pentsatu beharrik gabe hau benetakoa den edota hala edo bestela gertatu ote zen.»

Oraindik gidoia ez zen borradore soil bat zeukala es-

Angel Amigo «Ander eta Yul» ekoizten ari da; «Segoviako ihesa», «Albaniako konkista» edota «Lauaxeta»ko lanengatik lehendik ere ezaguna.

kuartean, segidako koinzidentzia suertatu omen zitzaien: Jaurlaritzako Kultur Sailaren gidoi lehiaketa konbokatoria eta, era berean, TVEko kanpo produkzioetarako zuzendariaren eskeintza. «Azken honi El Cairon 'Lauaxeta' aurkeztu genuenean pasatu nion gidoia. Asko gustatu zitzaion, eta heurrek produzitzeko aukera eman zidaten. Baina finean, Gasteizen aurkeztea hobetsi nuen, nahiz eta ziur egon modu batera nola bestera luzemetraia egin egingo nuela».

Gogoratzekoa da, iaz Jaurlaritzak gidoi lehiaketa bat apailatu zuela, sarituekin hi-

ru luzemetraia errodatzeko aukera emateko asmotan, «Ehun metro», «Zergatik panpox?» eta «Hamaseigarrean aidanez»ekin gertatu bezala, beregain hartuz ehunetik ehuneko gastuak oro. Konbokatoriaren prozedura eta proiektua aurrera eramateko modu eta erizpideengatik makina bat kritika kalera tu zen bere garaian, aldekoa zela, adibidez, Euskal Herriko Tekniko Zinematografiaren Elkarteak, baina kontrako Euskal Herriko Ekoizleen Elkarteak.

«Istiluongatik egoera absurdo samar batetan aurkitu nuen neure burua. Damutu

ere egin nintzen. Baina fabo-
ritismorako lekuri ez zego-
nez eta ordurako gidoia aur-
keztu nuenez, aurrera jarrai-
tu nuen. Artean, gainera,
TVEk ez zidan hitzik eman,
eta ezin nuen dena bertan be-
hera utzi. Hori bai, gerora,
Kultur Sailari TVEk produk-
zioan parte har zezan propo-
satu nion, gisa honetan, 35
milioi pezeta ipiniko dituela
telebisiok, proiektuari dago-
kionez dena errespetatuko
duten baldintzapean, bai eus-
kara bai ekipa tekniko eta ar-
tistikoa».

Jabegoa Jaurilaritzarena
izango da beraz, eta, antza
denez, TVEk telebistarako
pase batzuren eskubide tru-
kean parte hartuko du soilik.
Halaber, ETBk ere finantzia-
tuko omen du —ez zuen diru
kopururik zehaztu—: «ETBk
ez dauka zine produkzio
planteamendu errealik. Be-
ren ekoizpen aportazioa tti-
kia da zine munduak erabil-
tzen diren kopuruekin alde-
ratuz gero, baina inportantea
da beraientzat».

Gidoia Fernández Santos-ek orraztu

Proiektua aurrera eramate-
raoan TVEk, ez eta institu-
zioek, ezertan baldintzatu ez

dutela azpimarratu zuen bi-
rritan, eta gidoia Angel Fer-
nández Santos-ek orraztu
balidin badu —«El Sur», «El es-
píritu de la colmena», «Padre
nuestro» eta beste TVEren-
tzako burutu zituenak—,
Amigok espreski eskatuta
izan dela. «Situazio dramati-
koak sakontzen eta batzue-
tan laburtzen saiatu da, da-
goeneko bost hilabete igaro
direlarik gidoia egin eta dese-
ginaz. Errekurtso zinemato-
grafiko ugari erakutsi ditu,
nik jasotako zine ikasketarik
baliagarriena gertatu dela».

Errodaia ekipoa estreinu-
koa da gutxi gorabehera, le-
hendabiziko luzemetraiean
lanean. Argietakoak, gruiata,
bigarren operadorea eta
montatzaile bat salbu beste
teknikoak oro bertakoak di-
ra: produkzio zuzendaria, fo-
tografiakoa, figurinista, soinu
arduraduna, zuzendaria...
«akaso parte hartzen ari den
jendearen ehuneko 70a ber-
ria da gisa honetako postu
erresposabilitatei dagokie-
nez. Arrisku profesional ga-
rrantzitsua iruditzen zait».

Ana Díez, «Ander eta
Yul»eko zuzendaria, Iruñea-
tik ezagutzen zuen Amigok.
«Albaniako konkista» amaitu-
takoan bueltatu zen Mexiko-
ko ikasketa zinematografi-

koak egitetik. «Dokumental
bat egin zuen han, Elvira Luz
Cruz emakume mexikarra-
ren kasu sonatuari buruz-
koa, hainbat sari jaso zituela,
eta dextekoa zabalkundea
festibaletatik barrena». Mon-
txo Armendarizekin «Tasio»n
lan egin du baita ere, eta hau
da bere lehendabiziko luze-
metraiaiko zuzendaritza ardu-
ra.

Miguel Munarritz, Nafarroa-
ko Teatro Eskolako zuzenda-
ria, «Lauaxeta»ko protagonis-
ta nagusia izan zedin pentsa-
tu zutena, Ander izango da;
eta Isidoro Fernandez, Yul.
Marikarmen Pardo da neska,
eta errepartoan, besteren ar-
tean, Aizpea Goenaga, Jose-
ba Apaolaza, Ramon Barea,
Eneko Olasagasti, Ramon
Agirre, Pilar Rodriguez.

Ekoizleen Elkarteari kritikatuz

Jaurilaritzak ekoizpena
ehuneko ehunez babestuta
eta TVE eta ETBren lagun-
tzez, 100 milioi pezetak erraz
pasatuko direla begibistakoa
da. «Ehun milioi ingurukoa
da gure aurrekontua. Mer-
keago ezin egin liteke. Aur-
ten 'hemen' egingo den mer-

keenetarikoa izango da».

Gaira zetorrela-eta, euskal
zinemagintzarako dagoen
aurrekontuetaz galdetzea ez
zitzagun ahaztu. «Gober-
nuak hiru luzemetraia presu-
puatzeko asmoa baldin
bazuen ere, bakarrerako
aurrekontua besterik ez da-
go. Horrek esan nahi du Eus-
kal Herriko Ekoizleen Elkar-
teak bere garaian egin zuen
kritikak eraginik ukan duela.
Aurten 200 milioi desagertu-
ko dira euskal zinemagin-
tzan, hain zuzen egundoko
disparatea iruditzen zaidana».

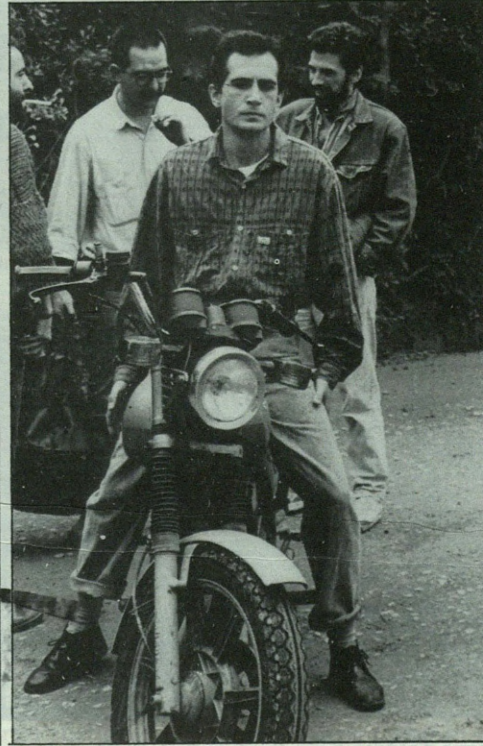
Ekoizleen Elkartearen ja-
rrera ezin ulertuzkotzat jo-
tzen du Amigok, «areago,
ikusirik Gobernu hau zela zi-
neman diru gehien gastatze-
ko jarrerarik aproposena
erakutsi duena. Lazkoan ez
zen apenas zinerik egin, eta
desagertzerako bidea hartu
genuen. Eta ez da askoz ge-
hiago aurreratu. Administra-
zioak eta instituzioak saiatu
diren arren, publikoki halako
kritikak jasotzeak egoera zai-
lean ipini ditu».

Donostiako Zinemaldirako

«Ander eta Yul» Errenteria,
Astigarraga eta Donostiako
parajeetan euskaraz eta zuz-
neko soinuak errodatzen ari
diren bitartean, filmea mon-
tatzen ari dira lanak berriku-
si eta ahalik eta gehien aurre-
ratzearen. Uztailaren erdi-
kaldera amaituko dira kame-
ren ihardunak, ea Donostia-
ko Zinemaldiran estreinatze-
ko pronto dagoen azkenera-
ko.

«Ez da pelikula politikoa,
baina elementu politikoak di-
tu. Ez da amodio istorio bat,
baina amodiozko elemen-
tuak ditu. Ez da pelikula poli-
ziakoa, baina poliziak dauz-
ka. Polemikoa izango dela
pentsatzen dut eta polemikoa
izan dadila gustatuko litzai-
dake. Kontatzen dugun isto-
riarekin inpaktantea eta po-
lemikoa gertatzen ez baldin
bada defraudatu egingo
nau».

GORKA ARRESE

Ana Díez zuzendaria ezkerretan. Eskubitan: 'Yul' motoan eta 'Ander' (bizarduna) atzean.

UNIBERTSITATEKO EUSKARA TALDEEK INFORMAZIO KANPAINA BURUTU DUTE

Euskarazko unibertsital eskaintza, apurka baina, hedatzeko saio tinkoz

Unibertsitateko euskal lerroen baldintzapen haundi bat, ikasketak euskaraz egitea erabakitzen duen ikasle kopuruarena da. Hau ikusirik, UPV-EHUn euskaraz egin daitezkeen karrerei buruzko informazio kanpaina burutu du Unibertsitateko Euskara Taldeen Koordinakundeak.

Joan den Maiatzean zehar institutuz instituto eta ikastetxez ikastetxe ibili dira unibertsitateko hainbat ikasle eta irakasle, UBiko ikasle euskaldunei unibertsitate publikoan euskaraz ikasteko dituzten aukeren berri emanaz. Ekimen honi joan zen urtean eman zitzaion hasiera lehendabiziz, eta instituto eta ikastetxeetan izandako arrakasta eta jarrera ona ikusirik, berriro ere, UPV-EHuko Euskararako Erretorordetzaren laguntzaz, informazio eta kontzientziazio kanpainari ekin diote Euskara Taldeen Koordinakundeko ikasleek.

Kanpainaren oinarria, UPV-EHuko fakultate eta unibertsital eskola guztietan euskaraz dauden asignaturen informazio zehatza ematen duen triptikoa aurkeztea litzateke. Hau honela, zientotika triptiko banatu da UBI (Unibertsitate aurreko azken kurtsoa) ematen duten zentru publiko nahiz pribatu guztietan, UBI euskaraz ematen duten zentruetan harreta berezia jarri delarik, azalpen zabalagoa eskainiz. Guztira, berrogeitiki gora izan dira bisita-

tutako ikastetxeak; Gipuzkoan hogeitiguru, bizkaian hamabost, Araban bat, Laudio, eta Nafarroan zortzi.

Informazioa eta motibazioa

Koordinakundekoek azpimarratu digutenez, hitzaldi hauek bi helburu dituzte: batetik, euskaraz egin daitezkeen karrera eta ikasgaien berri eman, eta bestetik, ikasleek euskaraz ikas dezaten animatu. «Euskaraz matrikulatzea euskaraz ikasteko dugun eskubidearen ondorio bat da, baina eskubideaz gain presio bidea bilakatzen da irakasle berrien eskaria egiterako orduan adibidez, eta fakultateko euskalduntze prozesuan orohar».

Aipatu beharra dago unibertsitatean euskaraz egin daitekeenaren informazio zehatzik ez dela eman orain arte. «Hutsune hori bete beharra ikusi dugu Koordinakundean, nahiz eta gure funtzioa printzipioz presio lana izan. Guk ikusten duguna da, ikasle asko dagoela euskaraz jakin arren unibertsitatean erdaraz ikasten hasten dena, informazio faltagatik agian. Baina badira beste beldur batzu ere, hizkuntza ez menperatzearen beldurra, edo euskaraz kalitate gutxiago ote dagoenarena... Hau dela eta, UBiko ikasleei zenbait gauza azaltzeko beharra ikusi dugu».

Eskaintzaren berri zehatz-mehatz

Unibertsitateko euskarazko eskaintzari dagokionez, iaztik aurtengo urtera gehitu egin da. Nolanahi ere, karre-rak euskalduntzeko saioa irakasle eta ikasle mailan eman da, unibertsitateko agintaritzatik oztupoak gehiago izan direlarik erraztasunak baino.

Osorik euskaraz egin daitezkeen ikasketa bakarra Magisteritza da. Ondoren datoz Kazetaritza, Donostiako Filosofia eta Hezkuntz Zientziak, Gasteizko Filologia eta Historia, Zientziak, Informatika, Donostiako Kimika, Injinerutza Teknikoa, Arkitektura eta abar. Hauek, asignatura gehienak euskaraz dituztenetatik ezer ez dutenetara doaz, azken hauek gehiago direlarik eta gehientsuenak asignaturen erdiak euskalduntzera iritsi gabe.

XABIER MARIN

Euskara Taldeen Koordinakundeak ikasleen kontzientziazio kanpainan dihardu euskararen erabilera sendotzeko xedez.

Paperetan idatzia

ORIXEREN MENDEURRENA

Jenerazio berriak eta bere garaikide batzuk hautu modernoago batzuk egin zituzten literatura alorrean eta euskara batuaren bideak ere erizpide desberdinak markatu zituen Orixe itzultzerako. Jenerazio horrek ahantzi egin du Orixe, baina haren figura diferentzia horien gainetik dagoela pentsatzen dut.

Paulo Iztueta, («Hemen», 88-VI-3).

EUSKAL EGUNKARIA

Argi dago diru publikorik gabe gaur egun ez dagoela euskal egunkaririk ateratzerik. Baina zeharo diferentia da diru publikoa erabiltzea edo egunkari instituzional bat kaleratzea. (...) Hortxe dugu ETB-2. Ez dadila komeria egunkariarekin errepika, otoi! ETB-2 sortzeko argudio berberak erabil baiditezke euskarazkoa sortutakoan, erdal egunkari instituzional bat ere kaleratzeko.

Jon Basterra, («Egin», 88-VI-3).

LITERATUR HARROBIA

Harrobiari buruz...? Hor egonen da, harri-hotsa ez da sobera entzuten baina egonen da seguru. Dena den, talde eta aldizkari mugimendu gutxitxo antzematen da, nahi baino gutxiago behintzat, baina orohar futuro parte horretatik jende gehiago eta hobe datorrela ez dago dudarik.

Pablo Sastre, («Kezkak», 2. zenbakia).

AKTOREEN BATASUNA

Antzerki taldeak eta aktoreak bat izatetik, orain taldeek aktore kontratuak dituzte eta egoera horrek baldintzatuta sortu da Batasuna. Zineari dagokionez, produktora dago alde batean eta bestean langilea eta hor ez genuen inongo babesik; telebista enpresa fuertea da eta ez dago anbiguitaterik.

Ramon Agirre, («Eguna», 88-VI-2).

LITERATUR SORKUNTZA

Literaturak sikiatrak egiten duen lana ordezkatzeko gaitasuna zuela deskubritzea izan zen niretzat lehen nobela hori idaztea. (...) Literatura politikaren menpe egotea politikaren kalterako da, eta alderantziz, politikak kalte handia sor diezaiokite literaturari.

Mario Onandia, («El Diario Vasco», 88-VI-1).

Karmelo Landak puntua jarrita

J.M. Salterain-i

(Gerediaga Elkarteko ordezkaria)

— Asteburu honetan ospatuko da hirugarrengo udaberriz Durangoko Euskal Liburu eta Disko azoka. «Gerediaga» elkarteko militante zaren partetik, hemen duzu azoka honi buruz, zuen arteko kezkak plazaratzeko gunea.

ORAIN dela sei-zazpi urte, lehen aldiz mahaigaineratu zenean Euskarazko Azoka hau, izan ziren eztabaida eta balorazioak, oraindino dirautenak, momentu honetan denon ahotan direnak eta lerro haueetatik astintzen saiatuko garenak.

Euskarazko liburutegia eta diskogintzak jadanik, berez du nortasuna jendaurrean agertzeko, eta jakina, hogeitabi azaro-abenduko azoketan zehar euskarak erakutsi duen nagusitasunaren konstatazio bat bilakatzen zaigu oraingo hau.

Abenduko betekada eta pilaketa horren zergatia ez ote oinarriturik interes komertzial batzuren babesean, sektore batzuen alde eta beste batzuen kaltetan? Zer gertatzen da liburutegiarik interesekin, eta bide batez esanda, zergatik ez zaio txakur txikirik ere deskontatzen azokako erosleari? Hori horrela izanik, ez ote gabiltza kultura eta literatura barik negozio hutsa sustatzen, eta bestalde, ba ote dago nahiko produkzioa kantitatean, kalitate kontuetan sartu barik, urtean zehar azoka biren antolaketak justifikatzeko...?

Ikusi beharko genuke ia azoka batek izan beharko lukeen gaur bilakatzen ari den literaturaren erakustoki nagusia, bilakatu den eran behintzat.

Beharbada, aldrebesko esperimentu bat egin beharko genuke, hau da, Abenduko Azokara erdarazko etor gai den materialekin, udaberrian egin azoka, Abenduko guztiz euskaldunduz, horrela frogatzeko, behar bada soberan dagoena erdara dela, eta batekotz behintzat ez dela euskara tratamendu berezia behar duena eta azoka kontuetan behintzat normalizatzea lortu dugula.

Puntako argitalpenak

Bilboko «Verdes» liburutegian emandako datuak

Literatur liburuak:

- 1.— «Falo zantarra», Joane Barolo. Elkar.
- 2.— «Udazkenaren balkoitik», Juan Mari Irigoien. Erein.
- 3.— «Perla», Steinbeck / Ruper Ordorika. Elkar.
- 4.— «Bezperan entregatu nituenak», Pako Aristi. Elkar.
- 5.— «Bertso zahar eta berri nabaitzuen bilduma», Patri Urkizu. Durangoko Udala.

Orotarikoak:

- 1.— «Erderakadak», Gotzon Garate. Gero.
- 2.— «Eskola-porrota». Jakin 45. zenbakia.
- 3.— «Euskal Gramatika lehen urratsa». Euskaltzaindia.
- 4.— «Larrun (Askapen nazionala eta sozialismoa Euskadin)». Larrun 6. zenbakia.
- 5.— «Euskal mitologia konparatua», J.I. Hartsuaga. Kriseilu.

Raj Kapoor, Charlot indiarra hil da

64 urte zituela hil da Indiako zinemagintzako zuzendari, aktore eta magnate nagusia izan den Raj Kapoor. Munduan zine gehien egiten den herrian, Charlot indiar eta komedia amerikano 'indiarra' eginez paregabeko arrakasta lortu zuen.

'Shri 420', Charlot indiarra asmatu zuen Kapoor-ek.

Maiatza gaisorik pasa ondoren ekainaren hasierak eraman du Raj Kapoor, masa eta ohore ofizialez beterikako omenaldiak egin zaizkiolarik hiletetan. Awaara edota Shri 420 filmak egin zituenak parte handia izan du Indiako ametsen industria eraikitzen.

1951. urtean Awaararekin indiar komedia arina asmatu zuen, Charlot pertsonaiaren kalko indiar moduko bat eginez: bere inguruan denak laguntzen ahalegintzen den gizon gazte eta pobrea aberatsaren alabarekin ezkonduko da bukaera zoriontsu batean.

60. hamarkadan berriro ere erarik errazenean lortuko du indiarren gehiengoaren arrakasta: heroina atsegin eta eder (haragikoi) bat sortuko du urhartz batetan primeran dantza egiten dakiena. Sari bustiak ezkutatu nahi duena erakutsiko du begibistan. Gizarte indiar erreprimetua irrikitan zegoen hori ikusteko.

Kapoor sendiaren inperioa

Aktore eta zuzendari lanaz gain, eskaintzen zituen festak direla medio eta bere bizitza pribatuan izandako aferak direla eta egin du bere mitoa Kapoor-ek. Bere anaiak, Sashi eta Shami, aktore ezagunak dira halaber. Ivory edota Frears-ekin aritu izandu dira esaterako. Semeak ere prest daude aitak utzitako fabrikari ekiteko.

Nolakoa zen ikusteko hona hemen duela urte bete eskaini zuen entrebista batetako pasarteak:

«Aktore bezala gauza diferentek egin izan ditut Prithvi-ko antzokietan. Asko ikasi nuen bolada horretan. Jendea eta bere izaera obserbatu ditut bidaia guzti horietan. Nire herria bere osotasunean korritu dut kasik.

«Antzerki aktore izatetik zine aktore izatera pasa nintzen. Jendeak eta adituek, denek laudatu ninduten. Asko maite nuen artista izatea, baina zerbait zinemagintzara bultzatu ninduen.

«Hogeita bi urterekin egin nuen nire lehen filma. Berrogei urteren buruan beste hemezortzi egin ditut. Nigan dagoen zinegilea ez da zaharkitu. Ni beti fidatu izan naiz nire sorkuntz desiraz.

«Nik uste dut zinemak indar handia izan dezakela mundu guztiko herriak pakean eta armonian batzeko. Hau izan da beti nire errealdadore lanaren oinarria. Eta guzti honen barruan Jainkoaren izpirituak, indar ezkutukoak, forma eman dio nire karrerari.

J.M. HERITZ

Zipriztinak

Che Guevara-ri buruzko dokumentala telebistarako

Pierre Richard aktore frantsesa Che Guevara-z oroitu da hoguei urte beranduago hartaz dokumentala egiteko telebista frantseserako. Orduan ezagututako lagunaz 52 minututako filma ekoiztu du aktoreak. Che-ren aita, dokumentu argitaragabeak eta testigantza apartak bildu omen ditu Richard-ek «Parlez-mois du Che» filmerako.

E voce di u Cumune Korsikar musikaren alde

Korsikako Pigne herri txikian korsikako musikaren jaialdi handi bat ospatu da *E Voce di u Cumune* elkarteak bultzaturik. Gregorianoak, jazz, errenazentista, koroak... Denetik entzun ahal izan da, korsikar musika aurrera ateratzea helburu duen elkarte honek bultzata. Instrumentu herrikoiak, bateria eta saxofoiak, musika elektronikoa... Saltsa polita armatu dute benetan!

A.R. Penck ekialdekoa Hanovren eta Berlin-en

Dresden jaio zen Ralph Winkler 1939. urtean. Hasiera batean ez zirudien ez pintore ez eskultore izango zenik, baina azkenean horixe reusitu du ekialdetik mendebaldera ibiliaz. A.R. Penck izenordea hartu zuen eta Londonen bizi da gaur egun. Berlinen, mendebaldekoan, egin zuten ezaguna eta arrakasta ederra dute bere lanek gaur egun. Uztailean 31a bitartean bere obrari buruzko bi erakusketa izanen dira, Hanovren bata eta Berlinen bestea.

John Rawls ingelesa Frantzia ezagutarazten

John Rawls-en «Justiziaren teoria» itzuli berria da frantsesera ingelesetik. Hori dela eta hitzaldiak antolatuta dituzte Frantzia bere obra nagusi hori ezagutara emateko. Gizarte demokratikoaren egiturak legitimatzen ditu Fowles-ek bere obran, Estatu-probidentzia. Halaber pragmatismoaren justifikatzaile hutsa da. Liberalismo gogorra ez den eta utopia ez den gizarte «justu» omen da bere filosofia politikoan bi-latzen duena.

Unibertsitatea eta Entropia

Irakurleari arraro samar irudituko bazaio ere, ez dut beste kalifikaziorik aurkitzen adierazteko zer den gure Euskal Herriko Unibertsitatea: entropia hutsa.

Entropiak definitzen ditu sistemen degradazioaren mailak (Iprigogine, «La Thermodynamique de la Vie», —La recherche, 1972—) eta, era berean, erakusten du organismo edota erakundeentzako antolaketa joera eza. Hildo honetatik parekatu ohi da *heriotza entropiarekin* (hots, sistemaren barrungo antolaezintasuna), *bizitza negantropiaz* (barneantolakuntzarako ahalmena alegia) espikatzen zen bitartean.

Hasiera batetan Fisikatik erakarrirako kontzeptu hau (Termodinamikaren 2. hastapena) bizi erakundeentzako erabili zuten, gero zientzietara pasatuko bazen ere.

Egungo Soziologian, bada, esan daiteke Erakunde batek berezko antolaketa ezintasuna azaltzen duen unetik hilik dagoela entropiak espikatzen dituen legeen arauera. Hau da, zoritxarrez, eta ez besterik Euskal Herriko Unibertsitate deritzan honi gertatzen zaiona eta, laburbilduz, zergatiak agertzen saiatuko naiz jarraian.

Barne-antolaketa deak

Euskal Herriko Unibertsitateak, izenak adierazten duen legez, herritarra izan beharko luke berez. Hala ere Unibertsitatea bezalako erakundeetarako eraketa bi-

deak berezko Estatutuen eraikuntzatik pasa behar izan dutenez, isolamendu prozesu bat suertatu da. Hau da, herriaren erreferentzia galtzen da bertako langilentzat langileri arruntetik bereizteko ereduak aurrera eramaten diren bitartean (funtzionaritzat).

Bide hori 1985ko martxoaren 18an eman zen bukatutzat, baina barne araudi hori finkatzera ailegatu ahal izateko debate asko burutu behar izan genuen eta haien artean ez zen txikiena irakaslegoaren egituraketarena.

Egia esanda hau izan dugu Estatutuaren alde ahulena eta, ondorioz, behin baino gehiagotan aldatu nahi izan dena (1987ko martxoak 18ko Klaustroak alde honen aldatetaren premia aldarrikatu zuen, eta apirilaren 30ko Bilkuran lehenengo ahaletinak gauzatu nahi izan ziren).

Unibertsitateko Zuzendari-tzak ere onartu du sarritan aldaketa honen beharra:

— Oraindik Erretoretzan ez zeudenean. Estatutuak eztabaidatu ziren bitartean bertako Irakaslego propioaren alde azaldu ziren publikoki (hitzez zein emendakinek sinatuz, gaurko Errektorea —Barbera jauna—, baita egungo Idazkari Orokorra ere —Hualde jauna—).

— Errektoretza talde honek bere burua hauteskuntzetarako aurkeztu zuenean Estatutuen aldaketa eskaini ziguten beste gauzen artean, eta ez hitzez soilik.

— Iazko greben garaian sortutako gatazken aurrean, bai Irakasleen Komisio Negoziatzaileari baita Unibertsitateko Klaustroari berari ere, Estatutuetako Irakasle-goari buruzko artikulua aldatzea oparitu zuten, behin baino gehiagotan idatziz.

— Azkenean, eta nahiz Unibertsitatearen gehiengoa beharrezkoa den aldaketa honen alde egon, legekeria

bat zela medio ezin izan zenean tutik ere aldatu (1987ko apirilak 30 eta irailak 29), Erretoretzak berak hartu zuen arazoa bere kargu eta, berriro ere, bertako irakasle orokorraren eredurako bi-deak errazten saiatuko zela errepikatu zuen.

Beni, bada urte osoa pasata, eta maiatzak hogeitahamarrean izan daitekeen lkasturte honetarako Klaustroaren azken bilkurarako, barne antolaketa hain funtsezkoa den gai honetaz ez dugu ezer.

Beraz, entropia hutsa. Nahiezina Euskal Herriko Unibertsitatea deritzanean. Joera guztiz errepikakorra, hau da, Unibertsitatearen barne araudia finkatu zenez geroztik, bertan eskegita dagoen arazo inportantei irteera emateko ezintasuna.

Behin eta berriz, Termodinamikaren bigarren hastapenak dioskunez: barne-eraketarako ahalmen eza erakunde isolatuaren ondorioa. Beti bezala, bizirik diharduten sektore herritarretatik etorri beharko du irtenbidea. Hala bedi!

FITO RODRIGUEZ
BORNAETXEA

«Eroski», euskararen aurka?

Joan den hilaren 26an, Ondarruko herriko buzoietan «Eroski»ren propaganda paperak agertu ziren, bi folieto konkretuki: bata «Catálogo 88», «Eroski»rena, eta bestea, «Oferta millonaria», «Erosle»rena.

Guk Ondarroako E.H.E. taldeak, propaganda paper hauek salatzen ditugu, zeren eta %95a gazteleraz idatzirik bait datoz. Ez dugu ulertzen, «Eroski» kooperatibak, beste arlo asko hainbeste zaintzen dituelarik —janarien kalitatea, umeen osasuna, eta abar luze bat—, nola demonstre ez dion ematen behar duen garrantzia gure hizkuntza nazionalari, jakinik, On-

daruko herrian %90 dela euskaraz egiten duena.

«Eroski»k Euskal Herrian eta Euskal Herrirako lan egiten duela esaten duen unetik, ateratzen duen propaganda guztia euskara hutsez idatzita egotea esijitzen dugu. Hala ez balitz ulertuko genuke ez dela esaten den «Eroski», baizik eta «Compre».

ONDARROAKO EUSKAL
HERIAN EUSKARAZ

Posta-zerbitzu hobea herritarren eskubidea

Hemen ez bezalako posta-informazio eta zerbitzua, Europako edozein herrialdean aurkitzen dugu. Adibidez: Belgikan, posta-tarifen aldaketa bat dagoen bakoitzean, postariak hemen doakizuen orria bezalakoak bizi-lagun bakoitzaren buzoian sartzen ditu; eta bi orrialde horietan informazio zabala eskaintzen zaie herritarrei.

Gure herrian berriz, beti eskale ibili behar izaten dugu posta bulegoetan, lerroan denbora galduaz.

Gure eskubideak noiz lortuko ditugu?

JOSEPA

Hamaika bertso maitasunez

1

Neska zein mutilzarra
baldin bazerade,
ez utzi bertso hauek
leidu gabe,
ezkontzaren egia
agerian daude
eta esango ditut
suabe-suabe,
ezkonduz behin ere
emakumea habe,
gizona zutabe
izaten dirade
baina zein da nagusi
ta zein mirabe?

2

Gazteak bizi dira
pozik eta alai
horrela segitzeko
ibili ernai.
Askatasuna ez da
jarri behar salgai
ondo bizi daiteke
betiko ezkongai,
baldin bazara gai
amodiori bai,
ibili jairik jai
hemen edo nonnahi
holan biziko zara
maitasunez blai.

3

Orain azalduko dut
zein den arazoa,
bertso hauen bitartez
nire mezua.
Aldareraino doaz
helduta besoa
hantxe entzungo dute
ezkon-errezua,
bidai goxua,
hurrengo kasua,
andra inozoa
ta gizon gaixoa.
Batu dira otsoa
eta usoa.

4

Hor daude erregina
ta bere printzea
errietan hasiak
bata eta bertzea
bakoitzaren desirak
nola gauzatzea,
bero bero dituzte
aurre eta atzea.
Lehengo kotxea
ta gero etxea,
hau da ezkontzea:
ezin asetzea
esklabutza elkarri
inposatzea.

5

Airean libre hegaz
dabilta enarak
gizakiak osterak
baditu trabak,
etxean zein lanean
daude ugazabak
ta sufritzen ditugu
beroien zartadak,
galdu lengo gabak
betirako babak
gaueko izarak
eta adarkadak
tartean heltzen dira
seme-alabak.

6

Gogorra dela dino
neronen aitortzak,
otso horien kontra
ezin bildotsak.
Hori ezin du jasan
inoren bihotzak
ez bait dira entzuten
lengo muxu-hotsak.
Bero-ostean hotzak,
momentu mingotsak,
etxean arrotzak,
egia zorrotzak.
Infernua lurrera
dakar ezkontzak.

7

Ez dakit zein den honen
kausa edo zio,
gezur ala egia
arazo serio.
Ezkontzak bizitzari
kalte-egiten dio.
Hori holaxe dela,
edozeinek dio,
hamaika txilio
beste engainio,
ai! ze kalbario,
hau dela medio
elkarrekin jadanik
ez dira fio.

8

Ezkontzaren lotura
ez du inork behar,
hobe libre ibili
munduan zehar.
Zoriontsuak bitez
eme edota ar,
hortarako trabarik
ez beza inork jar,
lagunak bai, hamar,
ez andra, ez senar,
milaka ezbehar
ezkontzak bait dakar.
Barrezka hasieran
a gero negar.

9

Hasieran daukate
bihotza kantari
ta berorren taupadak
dira nabari
holan gertatzen zaie
andra gizonari
denok daukagu eta
maitasun gurari.
Maitasun pagadi
edo arantzadi,
gorrotoen kabi.
Misterioa dirudi.
Gauza bat baino ez da
ta pertsona bi.

10

Urteak joan a(ha)la
dator desgrazia
goxo zena bihurtu
zaigu gazia.
Polita bazen ere
orain itsusia,
edonork dauka hori
sarri ikusia.
Maitasun hazia
Kupido-n gezia
bihotzan jausia
zimelerazia
maitasunak galtzen du
holan bizia.

11

Bizimodua ei da
gogor ta astuna
aitzitik, atsegina
da maitasuna,
danok bilatzen dugu
maitasun leuna,
atsekabe erdian
norberan kutuna,
behar den laguna,
berbaldi biguna,
maitalen jarduna,
zorion-eguna
eta guzti horrez gain
askatasuna.

TELEFONAZ ERANTZUTEN

Fabrika bateko zuzendari batek
bulegari berria hartzen du. Estraineko
egunean fabrikaren eta bere
lanbidearen argibideak ematen dizkio.
Telefonoaren gaira iristerakoan zera
esaten dio:

— Begira, ni ez nagoen bitartean
norbaitek deituko balu, zera esan
behar diozu: «Nagusia atera egin da,
emaidazu zure izena», luzatu gabe eta
edukazio onez. Ulertzen duzu?

Biharamunean nagusiak bere lagun
baten deia jasotzen du:

— Aizu! Ze bulegari klase hartu
duzu?

— Zer gertatu da ba?

— Kontxo! Atzo arratsaldean deitu
egin nizun fabrikara eta bertan ote
zinen galdetzerakoan ba al dakizu zer
erantzun zidan zure bulegari
horrek?... «Nagusia atera egin da;
emaidazu zure izena luzatu gabe eta
edukazio onez, ulertu duzu?».

SAN MAMESEN

Futbol zelaletara sarri joaten ez
banaiz ere, lagun batek oparitu
zizkidan sarrera batzutat baliatuz, San
Mamesera joatea erabaki nuen.

Partiduaren lehen denboraldiaren
erdialdera edo, jende guztia lehen
iladan zegoen gazte bati garraisika eta
biraoka hasi zitzaion. Ni harriturik
nengoen eta aldamenen zegoen
gizon bati galdetu nion:

— Zer dela eta antolatu da halako
iskanbila gazte horrekin?

— Arbitroari botila bota dio eta.

— Kontxo! Bota... bota dio, bainan
ez du jo.

— Horregatik, ba, horregatik!

AITONAREN ERANTZUNAK

Arantxa eta Pello galdezka hasten
zaizkio aitonari:

— Aitona, ni nondik nator? —
galdetzen dio Pellok.

— Zu lore batetik zator Pello.

— Eta ni aitona? — galdetzen dio
Arantxak.

— Zu tximeleta batetik.

Horiek entzunda gero bi
anaia-arrebak hizketan hasten dira:

— Zuri zer iruditzen zaizu? Esaten
diogu ala ez?

XABIER ISASI BALANTZATEGI

Euskal Herriko Agintaritzaren Aldizkaria Boletín Oficial del País Vasco

ITUNDUTAKO POSTA - SARIA 48/24
 Argitaratzailea: Wellingtongo Dukeren kalea, 2. Administrazioa: Duque de Wellington, 2.
 Legatadura: VI - 286 - 78 GASTEIZ Depósito Legal: VI - 286 - 78 VITORIA-GASTEIZ

LABURPENA - SUMARIO

Euskadi Osorako Erabakiak Disposiciones Generales del País Vasco

Orrialdea	Pagina
HEZKUNTZA, UNIBERTSITATE ETA IKERKETA SAILA	DEPARTAMENTO DE EDUCACION, UNIVERSIDADES E INVESTIGACION
AGINDUA, 1987eko Abenduaren 22koa, Eibarreko Eskualdeko Orokorkaridunaren ezaraz.	ORDEN de 22 de Diciembre de 1987 por la que se suprime la Subdelegación de Zona de Eibar. 5955

Agintariak eta Lanarigoa Autoridades y Personal

Izendapenak, egoerak eta gora-beherak
 Nombres, situaciones e incidencias

HEZKUNTZA, UNIBERTSITATE ETA IKERKETA SAILA	DEPARTAMENTO DE EDUCACION, UNIVERSIDADES E INVESTIGACION
AGINDUA, 1987eko Abenduaren 22koa, Imanol Larrañaga Zubizarrena Jonek Eibarreko Eskualdeko Orokorkaridunaren ezaraz.	ORDEN de 22 de Diciembre de 1987 por la que se crea a D. Imanol Larrañaga Zubizarrena como Subdelegado de Zona de Eibar. 5956
ERABAKIA, Hezikuntza-Egitamugintza eta Administrazio-zerbitzuak sailordetza 1987eko Azaroaren 30ean hartutakoa. Hezikuntza-Egitamugintza sailaren barneko, Orokorkaridunaren Orokorkaridunaren erabakia. Hezikuntza-Egitamugintza eta Administrazio-zerbitzuak sailaren barneko, Orokorkaridunaren erabakia. Hezikuntza-Egitamugintza eta Administrazio-zerbitzuak sailaren barneko, Orokorkaridunaren erabakia.	RESOLUCION de 30 de Noviembre de 1987 de la Viceconsejería de Planificación y Administración Educativa por la que se nombra con carácter provisional a D. Imanol Larrañaga Zubizarrena como Subdelegado de Zona de Eibar. 5956

MARTIN ARANA

OSASUNAREN ARDURAZ

«Interferoi» delakoaren beste erabilera bat

MINBIZIAREN zenbait manifestazio edo sintoma sendatzeko botika miragarri bezala kontsideratzen den «Interferoi» deitua izan daiteke artritisak jota daudenetan giltzaduretan izaten dituzten min zorrotz eta gogorrrak arindu eta goxatzeko erremediorik egokiena.

1986ko azaroan Jerusalem-en eritasun erreumatikoen tratamenduari buruz ospatu zen nazioarteko biltzarrean Belgika eta Suitzako erreumatologo batzuk Interferoi-Gamma erabiliz lortutako emaitzak azaldu zituzten.

Eritasun hau ez da gauza argia oraindik. Bere sekretuak ez dira erabat ezagutzen: jatorria ez-ezaguna da oraindik orain. Hala ere, tratamenduari begira ezin konta ahala saio eta proba egin dira eta egiten jarraitzen dute mundu osoko laborategietan. Erreumari aurre hartzeko modurik ez dagoen bezala, bada gaur egun egoera hau tratatzeko biderik. Israel-go Machtey doktoreak esan bezala, eguneroko jan-neurrian aldaketa batzuk, gantz-edukina gutxitzea, A bitamina gehitzea, bakailao-gibelaren olio eta pisu-murritzetak dezente aurrerapena suposatzen zuten bere gaixoen minari begira.

Biltzarre honetan 300etik gora partaide izan ziren, mundu osoko 21 naziotatik etorriak: Argentina, Estatu Batuak, Japonia, Jugoslavia, Hungaria, Polonia, Alemania Federala eta Espainiatik, beste askoren artean.

XABIER AGIRRE

Kontrapasa

Definizioak betez joan ahala, pasa itzazu letra guztiak bakoitzari dagokion eskuineko taulako laukira. Taula osatu ondoren IGELA 1. alean agertu zen parabola baten aurrean suertatuko zara.

I. Iparraldean, nagia.....	I 2 D 9 A 3 H 6 F 5 I 9 A 9
II. Iparraldean, mespretxu.....	E 3 H 7 K 7 B 8 J 7 D 2 G 8
III. Hegazti preziatuak.....	J 11 K 2 A 4 I 4 G 7 A 7 F 2
IV. Oihartzuna.....	G 5 D 4 I 5 K 10 H 9 E 6 F 11 J 5
V. Biribila.....	F 9 B 6 I 10 H 3 J 2 E 11 I 4 E 7
VI. Baztertu.....	B 4 F 3 G 3 D 7 I 11 J 9 F 5 D 1
VII. Goiztar.....	H 5 I 3 B 5 A 6 D 10 G 6 F 6 A 10
VIII. Genuen.....	A 1 I 6 E 1 J 1 K 8 H 11 D 11 B 8
IX. Jendalde handia.....	E 9 H 2 I 7 D 3 B 1 B 7 J 6 E 10
X. Bizkaiko herria.....	E 4 K 5 A 11 F 1 J 8 H 1 G 1 F 10
XI. Txikieria.....	D 6 A 2 K 1 B 2 J 3 K 4 G 2 G 9
XII. Leku honetakoa.....	A 8 K 3 B 11 H 8 D 8 A 1 H 10 G 11

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
A					●						
B			●							●	
D					●						
E		●			●			●			
F			●					●			
G				●						●	
H				●							
I	●							●			
J										●	
K					●						●

(soluzioa 11. orrialdean)

EE oposizio talde baino jestio taldetzat hartu behar

EGUNGO Euskadiko Ezkerraren egoera aztertzeko, bere jatorriaren garaietara itzuli behar dugu, 78.eko udazkenara. EIAk alderdi dirijente kontzeptzioa galdu eta tentsio iraultzaileak leuntzen doaz. Ondorioz, sektore kritiko bat alderdia utzi egin beharrean aurkituko da. 78an ere, bada beste gertakizun garrantzitsu bat, EIAk gerora etorriko den autonomi estatutoa begi onez ikusiko du, kontutan izanik, Espainiar Konstituzioaren marko juridiko-politiko batetan mogitu behar-ko zuela.

Geroztik, Estatutoaren bidea EEren politikaren giltza bihurtuko da eta Estatuto honen aldeko borrorak kontzientzia nazionalista bat baino, kontzientzia nazional bat ordezkatu du. Kontzientzia nazionalistaren, kritikoa eta erreformaren markoarekin bat ez datorrenaren, eta EIAk kontzientzia nazionala deitzen duen horren arteko auzian (nazional eraikuntzaren alde baina Estatu Espainiarrak sortutako marko politiko-legal baten mugak errespetatuz) azken honen alde joko du.

E. I.A.REN 79.eko kongresuan, alde batetik, PNVrekin aliantzaren aldekoa agertzen da eta bestetik, Estatutoaren bidearen garapena beste helburu batzu lortzeko abiapuntutzat hartuko dute, Nafarroaren batzea, presoen irteera... eta tentsio hau izango da PMek borroka armatua jarraituko zuteneko oinarria. Beraz, ezker abertzaleak, HBk, eta nik ere bai, egiten ez dugun beste interpretapen bat egiten dute Estatutoaz; haien ustez arazoa ez da Estatutoa, nahiz konstituziotik edan, espiniar talde dominante batengatik baizik, UCDgatik hain zuzen. Hortxe ulertu behar dira ETA pm-k UCD alderdiaren kontra eginiko erasoak, 80eko udazkenean. Honek ez du esan nahi ETA-pm ETA m-ren borroka armatuaren jarraipena denik, porrot baten adierazgarria baizik.

Kontzeptzio hauek PSOEn itzalpera hurbildu nahi duten PCEko berritzaileekin nahastuko dira. PMen borroka armatuak EIAren buruzagietan haserrea piztuko badu ere, 81eko kolpeak Erreformak bultzaturiko marko juridiko-politikoari indartsuago egokitzea behartuko du EIA. Geroztik, Konstituzioarekiko kritikak alde batera utzi eta arazo nagusia indar inboluzionistena, ez-demokratikoa, izango da. Ondorioz indar demokratikoen zeregina Konstituzioaren aldeko lana egitea izango da. Zenbait tentsio leundu direnez, Onandia eta Roson-en arteko mintzaldiak emango dira eta ETA pm-ren zati batek borroka armatua bertan behera utziko du, beste talde batek «glasnost» jokabide bat defenditzen duen bitartean.

Era berean, EIA eta Erreformaren egoera, hala nola Estatutoaren egoeraren arteko tentsioak ahulagotzen doaz eta 81eko kongresuan golpismoari mugak jartzen dizkiona Konstituzioa dela onartzen da (ordurako EIA-Konstituzioa tentsioak ahaztuta) eta estrategia sozialista, komunista, nazionalista eta sozialisten arteko konfluentzian ulertzen da, baina garaiko marko juridiko-legalaren barnean. Nazionalistek Estatutoaren aurrean jarrera kritiko bat agertzen dute eta lojikoak denez, ez dira konfluentzia honetan sartzen. Honela, Espainiako ezker parlamentarioan Solé Tura bezalako jende teorikoek bultzatzen zuten bezala, Estatutoa autodeterminazioa lortzeko bide bihurtzen da eta mogimendu sozialetaz eta abarretaz hitzegingo dute, nahiz EEren eraginpean sektore hauek ez egon.

KONGRESU honetan oraindik, instituzioen hegemonia lortzea bultzatzen duen talde gladnostiano dago, EE alderdi dirijentetzat hartuz. Egungo EEk funtsezko aldaketa 84-85ean eman dela dioenean, euskal gizartearen azalaren (epidermis) arazoez ari da, ez gizarte zibilaren arazoetaz, ezta ere nazional kontzeptu desberdinen arteko eztabaidetaz, baizik eta politika-

ren alde ofizialenetaz, autonomi politika instituzionalaz alegia, PNVren krisiaz. PNV alderdi bat izaten mantentzen den artean hegemonia bere eskuetan egongo da baina alderdi hau banatu bezain pronto alderdi anitzetako sistema politiko bat irekitzen da eta gerora begira, EEk beste alderdiren batekin, gobernu autonomiko baten ardurak izan litzake.

Eta aurtengo kongresuan egon zitezkeen tentsioak ahulagotzen dituzten bi puntuen inguruan egin da, zeren jadanik 81eko kongresuan ez bezala, ez da hegemoniaz hitzegiten kontsentsuaz baizik, Estatutoaren eta konstituzioaren markoaren barnean noski. Eta bestalde, indibiduoak azpimarratzen da, honen errealizazioa etab. etaz mintzatzen da. Indar politikoez errealitate baten kontra iraultzaile edo oposizio prozesuak bultzatzen dituztenean, beti taldearen indarrean oinarritzen dira, indar politiko, indar sozial, auzotarren indarrean... baina tentsiorik gabeko errealitate bat onartzen denean, orduan bakarrik indibiduoak mintzatzen hasten da. Estatu guztiek maiteen dituzten politikak indibiduoaren autoerrealizazioaz dihardutenak dira. Indibiduoak bereaz arduratu-ko dira eta talde bat osatzen ez duten bitartean Estatu pozik. Kongresu hau tentsio ezaren adierazgarri da, beraz EEren egungo gizartearekiko egokipenaren seinale.

EE ez da oposizio taldea, jestio taldetzat hartu behar dugu. Oraindik ez dute lortu baina PSOEn espazioa jaten dioten neurrian lortuko dute. Ez da kasualitatea PSOEk EEren kongresu honetara joan nahi ez izatea. PSOEk EErekin kontzeptzio mailan desberdintasunik ez badu ere, elektorat mailari dagokionez, EEren beldur da. EE Euskadiko PSOE bihurtzeko bidean doa, gainera bere abantailak ditu, zeren hemen jaio baita eta garai batetan izandakoaren arrasto gutxi batzu gelditzen bait zaizkio.

FRANCISCO LETAMENDIA
'ORTZI'

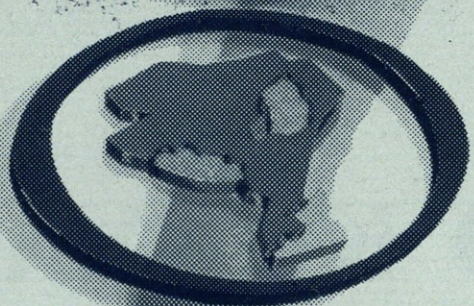
GK:

GIPUZKOAKO KUTXA • • • • • CAJA DE GUIPUZCOA

● Hauxe da Gipuzkoako Aurrezki Kutxa
Probintzialaren irudi berria. Eta gure izen berria
Gipuzkoako Kutxa da.
Gu garen eta izan nahi dugun guztiaren sinboloa.
Iritsi bait da etorkizunari adarretik heltzeko ordua.
Eta gure esperientziak erakutsitako onena bilduko
dugu, aro berri bati esperantzaz beteta ekiteko. Guk
ez dugu atzera begiratzen eta saiatuko gara, jo ta ke,
Gipuzkoak aurrera egin dezan.
Gu garelako Gipuzkoako Kutxa.

**Gipuzkoar guztiekin gaude
etorkizunari begira**

CAJA LABORAL POPULAR LAN KIDE AURREZKIA

- Euskal Herri osoan ordezkaturik dagoen Kutxa bakarra gara.
- Euskal Lehen Enpresa-Taldearen bul-tzatzaile garen Entitatea.
- Eta gainera... hona gure gaztetasuna:

1959
1988

Lehen Bulegoa	190 Bulego
Lehen Bezeroa	725.000 Bezero
Lehen Milioia	221.000 Milioiko aurrezkia

...29 urtetan soilik.

- Zatoz elkarlanean parte hartzera.

**Horrexegatik,
Lan Kide Aurrezkia
"Euskadiko Kutxa" da**

**CAJA LABORAL POPULAR
LAN KIDE AURREZKIA**

Euskadiko Kutxa